

ОПШТИНА ЛАЈКОВАЦ

**Стратегија локалног одрживог развоја
општине Лајковац
2010. – 2015.**

октобар, 2010

Предговор

Зашто се ради стратегија?

Задатак сваке одговорне локалне власти је да користећи на најбољи могући начин своје понтенцијале и могућности, ради у интересу својих грађана. Током последњих деценија концепт и стратегија развоја постали су саставни део сваког озбиљнијег планирања, како на међународном, тако и на националном па и на локалном плану.

Локалне власти имају централну улогу у обезбеђивању одрживог развоја својих локалних средина. Оваква улога захтева од носилаца локалних власти енергичнији и боље интегрисани приступ формулацији политике на локалном нивоу кроз усклађивање економских, друштвених, еколошких и свих других развојних циљева.

Сагласно Декларацији о одрживом развоју у градовима и општинама Србије, циљеви локалних власти у Србији су:

- Да даље раде на остваривању локалног одрживог развоја, како би се обезбедио што бољи квалитет живота у градовима и општинама Србије данас, и осигурала могућност даљег развоја за будуће генерације;
- Да осигурају да све активности које се спроводе у градовима и општинама Србије буду усмерене ка томе да обезбеде економски развој локалних заједница, да смање степен сиромаштва и да свима обезбеде једнаке могућности кроз даљи економски и друштвени развој, а да при том потрошњу ресурса сведу у разумне оквире, а загађење животне средине на најмању могућу меру.

Примарни фокус стратешког планирања у градовима и општинама је у институционалном јачању локалних власти кроз стварање процеса развоја општинских стратегија које су "у локалном власништву" (нису инициране и вођене потребама централних власти) и које су партиципаторне, интегративне и холистичке. Иако различити контексти доводе до различитих методологија, сам процес развоја стратегија независно од примењене методологије прати неке базичне законитости: у основи је цикличан и укључује велики број компоненти – анализу опсега процеса планирања, визију, анализу проблема и контекста и приоритизацију.

Процеси транзиције, карактеристични за Србију на преласку из двадесетог у двадесет први век, са собом носе и пратеће негативне ефекте, који су најочитији на локалном нивоу. Привредна стагнација, незапосленост, урушавање система вредности, проблеми у финасирању здравства, образовања, културе и спорта, ерозија постојећих и тешкоће у формирању нових институција карактеристичне су и за општину Лајковац.

Поштујући наведене чињенице, али имајући у виду и напоре које Република Србија спроводи у обезбеђивању бољих услова живота својих грађана у свим сегментима у вези са економским и друштвеним развојем, као и у остваривању заштите животне средине, општина Лајковац је донела одлуку о изради локалне Стратегије одрживог развоја.

Питања локалног развоја у општини Лајковац нису озбиљно и систематски третирана дуго година уназад, нити је постојала неопходна координација између релевантних институција.

Стога Стратегија одрживог развоја општине Лајковац треба да, у првом реду:

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- Прикаже актуелно стање развоја у општини
- Дефинише развојне могућности и изазове
- Утврди перспективе за будућност

Овај документ би требао да буде основ за будући напредак и просперитет, на коме ће грађани Лајковца уређивати средину у којој живе, у складу са својим потребама и могућностима.

У име општине Лајковац желимо да изразимо захвалност свима који су на било који начин учествовали у изради Стратегије развоја, уз обећање да ће локална самоуправа учинити све да оно што је предвиђено документом буде спроведено у пракси.

Живорад Бојичић,

Душан Живановић,

Начелник општинске управе и
Координатор Канцеларије за локални
економски развој

Председник општине

Учесници у процесу израде Стратегије

Живота Молеровић, дипл. правник – руководилац одељења за привреду и имовинско-правне послове, општинска управа Лајковац

Стојанка Миловановић, дипл. ецц. – руководилац одељења за буџет и финансије, општинска управа Лајковац

Татијана Панић, дипл. ецц. – шеф службе за буџетску инспекцију и ревизију, општинска управа Лајковац

Мирослав Пантелић, економиста – еколошки инспектор, општинска управа Лајковац

Предраг Мирковић, дипл. инжењер саобраћаја – ЈП Дирекција за изградњу и уређење општине Лајковац

Снежана Тороман, дипл. инжењер агрономије, стручни сарадник – Јавно комунално предузеће „Градска чистоћа, Лајковац

Јелена Видаковић, дипл. инжењер пољопривреде – стручни сарадник, одељење за привреду и имовинско-правне послове, општинска управа Лајковац

Нада Перишић, дипл. правник – шеф одсека, одељење за комуналне, стамбене, грађевинске и урбанистичке послове, општинска управа Лајковац

Светислав Марјановић, дипл. инжењер пољопривреде

Милета Савић, рударски техничар

Консултанти на пројекту:

Милош Катић, дипл. ецц

Вукица Попадић, дипл. инжењер грађевине

Милица Рисојевић, дипл. инжењер шумарства

Стручни рецензент

Проф. Др. Слободан Милутиновић

СПИСАК СКРАЋЕНИЦА

БДП	-	Бруто друштвени производ
ЕПС	-	Електропривреда Србије
ЈП	-	Јавно предузеће
ЈКП	-	Јавно комунално предузеће
ЈУ	-	Јавна установа
НВО	-	Невладине организације
СКГО	-	Стална конференција градова и општина
НЗС	-	Национална служба за запошљавање
СО	-	Скупштина Општине
СОР	-	Стратегија одрживог развоја
ЕУ	-	Европска унија
МСП	-	Мала и средња предузећа
ДП	-	Друштвени производ
НД	-	Национални доходак
РБ	-	Рударски базен
ЛЕАП	-	Локални еколошки акциони план
ЛД	-	Плате запослених
ППРС	-	Просторни план Републике Србије
ПК	-	Привредна комора
РПК	-	Регионална привредна комора
БДП	-	Бруто домаћи производ
ИКТ	-	Информационе и комуникационе технологије
ИППЦ	-	Интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине
МСП	-	Мала и средња предузећа
ОЕЦД	-	Организација за економску сарадњу и развој
ОЕБС	-	Организација за европску безбедности сарадњу
ППП	-	Сарадња јавног и приватног сектора (<i>Public Private Partnership</i>)
SWOT	-	Анализа предности, слабости, шанси и претњи
УН	-	Уједињене нације
УНДП	-	Програм Уједињених нација за развој
РСЗ	-	Републички завод за статистику

САДРЖАЈ

Предговор	2
Зашто се ради стратегија?	2
Учесници у процесу израде Стратегије	4
САДРЖАЈ	6
1. УВОД	8
1.1. Правни основ.....	9
1.2. Национални оквир.....	9
2. МЕТОДОЛОГИЈА РАДА	11
2.1. Документи који су коришћени у изради Стратегије.....	12
Поглавље 1: СОЦИО ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА	13
1.1 Историјат развоја општине Лајковац.....	13
1.2 Географски положај	14
1.3 Зоне привредне намене	23
1.4 Демографске карактеристике	23
1.5. Природни ресурси	27
Поглавље 2: САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	31
2.1. Путна и улична мрежа	31
2.2. Железнички саобраћај.....	39
2.3. Развој саобраћајног система.....	41
2.4. План саобраћајне инфраструктуре.....	42
2.5. Закључна разматрања.....	42
Поглавље 3: ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	44
3.1. Општи део.....	44
3.2 Организационе јединице	44
3.3. Буџет	45
3.4. Државна имовина	50
3.5. Закључна разматрања.....	52
Поглавље 4: ПРИВРЕДА.....	53
4.1. Општи део.....	53
4.2. Структура предузећа	54
4.3. Власничка структура предузећа.....	62
4.4. Број и структура радњи по врсти предузетничких делатности.....	63
4.5. Запосленост.....	63
4.6. Зараде.....	64
4.7. Индустрија.....	64
4.8. Пољопривреда	65
4.9. Туризам	69
4.10.Мала и средња предузећа	71
4.11. Закључна разматрања	73
Поглавље 5: ЕНЕРГЕТИКА.....	77
5.1. Општи део.....	77
5.2. Закључна разматрања.....	79

Поглавље 6: СПЕЦИФИЧНОСТИ ОПШТИНЕ ЛАКОВАЦ	80
6.1. Зависност развоја општине Лајковац од ЕПС-а	80
6.2. Ограничења и потенцијали развоја	83
6.3. Закључна разматрања	88
6.4. Инфраструктурни коридор Београд - Јужни Јадран	89
6.5. Закључна разматрања	99
6.6. Инвестициони пројекат социо – економског развоја	100
Поглавље 7: МОГУЋИ ОДГОВОРИ	101
Поглавље 8: SWOT АНАЛИЗА	102
Инфраструктура	103
Локална самоуправа	104
Привреда	105
Електропривреда Србије-РБ "Колубара"	106
Визија	108
Поглавље 9: СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ	109
Поглавље 10: СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	110
10.1. Саобраћајна инфраструктура	110
10.2. Локална самоуправа	110
10.3. Привредни развој	111
10.4. Енергетика	113
10.5. Специфичности општине Лајковац	113

1. УВОД

Општина Лајковац, као и многе друге општине у Србији, суочена је са проблемима у свом развоју који су настали као последица вишедеценијског осиромашења, недостатка средстава и недовољног улагања у развој.

Стратешко планирање локалног развоја има за циљ да унапреди и побољша квалитет живота свих грађана. То је процес у коме ће сви сектори морати да сарађују и улажу заједничке напоре у стварању бољих услова за живот. Стратешко планирање и планирање будућег развоја је веома битан чинилац јер показује одговорност локалне власти према грађанима. Процес промена у свим сегментима живота и рада у који улазимо, захтеваће одговорно понашање сваког појединца.

Приликом израде овог документа, узета су у обзир она документа која су по садржини стратешка и односе се на глобалну развојну политику Републике Србије, колубарске регије, као и планове, програме и документа предузећа, установа и других институција и организација из општине Лајковац.

Стратегија развоја општине Лајковац је први корак који треба да створи предуслове за ефикасан, успешан континуирани развој локалне заједнице кроз један јасан процес, који ће омогућити грађанима да сами планирају будућност своје локалне заједнице преко одабраних представника и учествују у реализацији пројеката локалног развоја.

Рад на припреми документа започео је у јануару 2007., а радна верзија Стратегије је завршена у децембру исте године. Међутим, овај документ није упућен СО Лајковац на усвајање, већ је тек почетком 2010. године инициран наставак израде Стратегије одрживог развоја општине Лајковац. У периоду од две године дошло је до значајних промена, како законодавних и институционалних, тако и до промена на терену и усвајања неких значајних стратешких докумената на националном нивоу.

Стратегија представља краткорочну пројекцију одрживог развоја општине до 2015. године. Иако се сличне стратегије начешће пројектују на дужи период, руководство општине је проценило да услед свих промена које се дешавају у току транзиције, пет година представља реалан рок за планирање.

Стратегијом развоја општине Лајковац обухваћене су области привредног развоја, саобраћајне инфраструктуре, реформе локалне самоуправе и енергетски сектор. Заштита животне средине и комунална инфраструктура обрађене су у Локалном еколошком акционом плану који је Скупштина општине Лајковац усвојила 2006. године, и ревизији истог документа која је извршена 2009. Друштвени развој није посебно обухваћен овим документом али су неки сегменти тог развоја сагледани у делу који се односи на привредни развој и кроз пројекат социо-економског развоја општине. Посебан део стратегије односи се на специфичности општине, пре свега на зависност општине од даљег развоја површинских копова угља.

Носилац израде Стратегије одрживог развоја је Радна група коју је именовао председник општине. Радна група је састављена од представника општинске управе и јавних предузећа, док су за одређене специфичне области консултовани и представници јавних установа и привредног сектора са територије Лајковца, као и Регионална привредна комора и одређене републичке институције.

Стратегија развоја општине Лајковац се састоји из два међусобно повезана дела. Први део представља социо-економска анализа, а други стратешки план.

Овај документ не треба сматрати коначним и затвореним јер у том случају представљао би ограничавајући фактор. Он представља основ за будућност и тако га треба прихватити.

1.1. Правни основ

Правни основ за израду Стратегије развоја општине Лајковац садржан је у члану 20.став 1.тачка 39 Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/07), члану 14.став1.тачка 9. Статута општине Лајковац („Сл.гласник општине Лајковац “бр.11/08) и Одлуци Скупштине општине Лајковац број 06-67/05-01 од 27.12.2005.године.

1.2. Национални оквир

1.2.1. Национална стратегија одрживог развоја

Процес израде Националне стратегије одрживог развоја Републике Србије инициран је 2005. године, а коначан документ је након јавне дебате у више градова и општина Србије усвојила Влада Републике Србије 2008. године. Сагласно међународној пракси израда Стратегије одрживог развоја Републике Србије организована је као партиципативни процес уз ангажовање најважнијих заинтересованих страна у друштву, а структура Стратегије заснива се на три „стуба“ одрживог развоја и то:

- Економији заснованој на знању,
- Економско-социјалним питањима и
- Животној средини.

1.2.2. Стратегија локалног одрживог развоја

Стратегија локалног одрживог развоја усвојена је на Националној конференцији о локалном одрживом развоју 2005. године, као стратешки оквир за одрживи развој градова и општина у Србији. Поред Стратегије локалног одрживог развоја, на истој конференцији усвојена је и Декларација о локалном одрживом развоју.

Стратегија одрживог развоја општине Лајковац усаглашена је са Стратегијом локалног одрживог развоја.

1.2.3. Остали стратешки документи на националном и глобалном нивоу

Стратегија одрживог развоја општине Лајковац усаглашена је са следећим стратешким документима на националном нивоу:

- Стратегија за смањење сиромаштва у Србији
- Стратегија придруживања Србије ЕУ
- Национална стратегија запошљавања
- Стратегија развоја привреде
- Национални програм заштите животне средине
- Стратегија развоја пољопривреде Србије
- Стратегија развоја малих и средњих предузећа Србије
- Национална стратегија управљања отпадом

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- Стратегија реформе државне управе
- Стратегија регионалног развоја

Стратегија одрживог развоја општине Лајковац такође је усаглашена и са следећим међународним документима:

- Повеља европских градова и општина о одрживости, усвојена од стране учесника Европске конференције о одрживим градовима и општинама – Олборшка повеља;
- Повеља планете Земље;
- Закључци трећег заседања Округлог стола представника међународних, европских и националних институција укључених у Кампању Локалне Агенде 21 – „Закључци из Лисабона“
- „Позив из Хановера“;
- „Позив из Јоханесбурга“
- „ФАНО принципи“.

Стратегија је такође усаглашена је са Миленијумским циљевима УН и са Извештајем о реализацији Миленијумских циљева развоја у Србији за претходне три године.

Током израде Стратегије, узети су у обзир и други документи од значаја за развој општине Лајковац који се налазе у процесу израде, али су доступни у форми нацрта или предлога, а посебно **Нацрт просторног плана Републике Србије 2010 – 2014 – 2021.**

Радна група је користила постојеће податке који су били доступни закључно са септембром 2010. године.

2. МЕТОДОЛОГИЈА РАДА

Стратегија развоја општине Лајковац израђена је према методологији коју је препоручила Стална конференција градова и општина. Примењена методологија је слична методологијама које су коришћене при изради већине других стратегија развоја у Србији, било да је реч о Стратегијама економског или одрживог развоја.

За разлику од неких других овај документ је искључиво стратешког карактера. Један од проблема који се јављају при изради докумената овог типа је неразумевање разлике између стратегија, програма и планова. Радна група се придржавала широко прихваћене дефиниције која се користи у документима Уједињених нација, а према којој су:

- **Стратегије** - документи који углавном постављају опште усмерење активности у одређеној области и дефинишу препреке (нпр. национални или локални капацитети, финансијска средства, технологије, политике, закони, институције и сл.)
- **Програми** - одређују прихватљива решења, посебно са економског аспекта, уважавајући релевантне државне или локалне секторе
- **Планови** - дефинишу конкретне активности са утврђеним роковима, ценама, носиоцима активности и сл.

Када се ове дефиниције узму у обзир, онда је јасно да је овај документ по свом обиму и садржају **Стратегија**. У складу са горе наведеним, фазе у изради Стратегије одрживог развоја општине Лајковац су биле:

- Организација радног тима
- Прикупљање информација и релевантне документације
- Израда социо-економске анализе
- Израда SWOT анализе
- Утврђивање визије
- Дефинисање стратешких циљева
- Утврђивање плана активности
- Јавна расправа и усвајање стратешког плана

Документ је обухватио четири области:

- Локална самоуправа (општинска администрација, учешће грађана, пружање услуга, информисање, буџет, организационе јединице и њихово функционисање)
- Саобраћајна инфраструктура (путна и железничка мрежа, саобраћај)
- Економија (привреда и индустрија, пољопривреда, мала и средња предузећа, предузетници, туризам)
- Специфичности општине Лајковац (однос и међусобна зависност са ЕПС-ом и Ауто пут Београд – Јужни Јадран)

Чланови Радне групе су за сваку појединачну област обезбедили релевантну документацију, статистичке податке и постојеће пројекте. На основу тога, пројектни тим је урадио социо – економску анализу, SWOT анализу, дефинисао стратешке циљеве и припремио план активности. Комплетирани документ је припремљен за јавну расправу.

2.1. Документи који су коришћени у изради Стратегије

За сагледавање постојећег стања у општини, као и утврђивање основних праваца развоја у наредном периоду као и извођење пројекција, коришћени су званични подаци статистичког завода Републике Србије, Регионалне привредне коморе, плански документи јавних предузећа, установа и привредних субјеката са територије општине Лајковац као и научноистраживачки радови појединаца и установа. Основни документи локалног карактера коришћени у изради Стратегије су:

- ГП општине Лајковац (Друга измена и допуна),
- Локални еколошки акциони план, 2007. и ревизија 2009.
- Измена и допуна детаљне регулације "Индустријска зона",
- План детаљне регулације система за пречишћавање отпадних вода,
- План детаљне регулације "Војни круг",
- План детаљне регулације спортско рекреативног центра "Колубара",
- Програм за израду Плана детаљне регулације Јабучје - радна верзија, 2007.
- План детаљне регулације Зона 1 – централна, 2010.

Поглавље 1: СОЦИО ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА

Општи подаци

1.1 Историјат развоја општине Лајковац

О раном насељавању општине Лајковац сведоче, још увек недовољно испитана археолошка налазишта из римског периода, Анине и Ћелије, као и православне задужбине из средњег века. Простор који сада заузима општина Лајковац насељен је крајем 18. и почетком 19. века становништвом из Полимља, Потарја и Старог Влаха.

Током Првог српског устанка (1804. – 1813. године) у Манастиру Боговађа (Хаџи-Рувимов конак) заседао је „Правистељштвујући совјет сербски“ (српска влада), док је на овим просторима у Првом светском рату вођена чувена Колубарска битка о чему сведочи спомен – црква у Ћелијама.

Насеље (варош) Лајковац настало је 1908. године проласком првог воза – ћире пругом уског колосека и формирањем главног железничког чвора на овом месту.

Обзиром да је настало дуж пута и пруге Београд-Ваљево, првобитни изглед насеља је имао линеарну форму са централним садржајима смештеним дуж пута, односно железничке пруге.

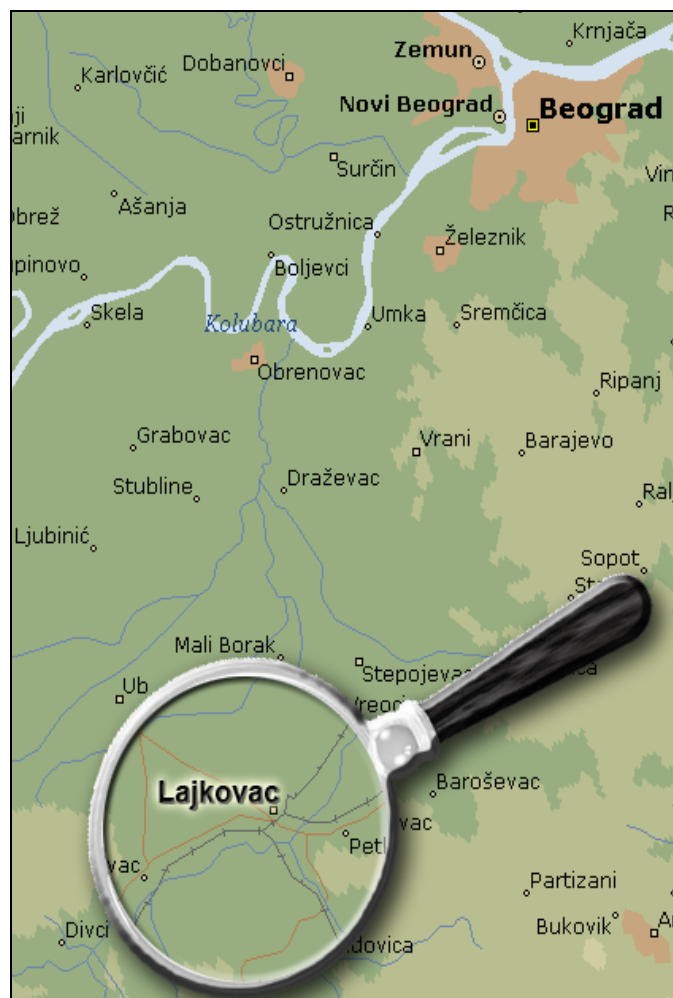
Касније се развој насеља померао на север, а једним делом и јужно до железничке пруге, дуж регионалног пута за Боговађу. На тај начин централну уличну мрежу у насељу формирао је пут Београд–Ваљево, односно улица "Војводе Мишића", на коју су се касније из правца севера наслањале остале улице формирајући тако садашњи изглед градске уличне мреже.

Насеље Лајковац настало је углавном неплански. Карактерише га претежно породична стамбена изградња концентрисана у делу градског грађевинског рејона, северно и јужно од улице "Војводе Мишића", западно до пута за Пепељевац, затим дуж путева за Уб, Јабучје и Боговађу. Индустријска стамбена изградња постоји у веома малом обиму у централном делу насеља.

Насеље је због пруге која пролази кроз центар града, подељено на северни део изнад и јужни део испод пруге, који су међусобно повезани са само два регулисана колска прелаза. Центар насеља развијао се дуж улица "Војводе Мишића", "Омладински трг" и "Владике Николаја", а данас је концентрисан око новог објекта Градске куће и на простору око аутобуске и железничке станице.

1.2 Географски положај

Општина Лајковац се налази у западној Србији, припада Колубарском округу заједно са општинама Ваљево, Осечина, Уб, Мионица и Љиг. Граничи се са општинама: Лазаревац (подручје Града Београда), Ваљево, Мионица, Љиг и Уб. Смештена је у средњем делу колубарске долине, на $44^{\circ}30'$ северне географске ширине и $20^{\circ}15'$ источне географске дужине. Лајковац је удаљен 69 км од Београда Ибарском магистралом, а 27 км од Ваљева. Лајковац је једна од важнијих железничких станица на прузи Београд-Бар, а са врло фреквентним и савременим саобраћајницама повезан је са Београдом, Ваљевом, Чачком и другим градовима у Србији. Налази се на 51. километру трасе будућег аутопута Београд - јужни Јадран. Површина општине је 186 km^2 на надморској висини од 122 метра.

Слика 1. Географски положај Лајковца у Србији

Подручје општине Лајковац је карактеристично по значајном проценту равничарског земљишта, док су виши делови формиран у еруптивним и метаморфним стенским масивима. Нижи брежуљкасти и равничарски делови налазе се на лесним наслагама, иначе веома еродибилним земљиштима. Равничарски делови су настали на алувијалним наносима реке Колубаре и њених притока и имају велику површинску заступљеност. Коте терена крећу се од 90 - 365 метара надморске висине.

Правцем север-југ дужина територије је око 30 km, а ширина око 15 km, ваздушном линијом. У рељефу се истиче речна долина реке Колубаре са притокама Љигом и Топлицом.

Укупна површина земљишта на подручју општине Лајковац износи 18 589,66 ha, и на тој територији налази се 19 насеља – једно насеље градског типа и 18 насеља сеоског типа. Градско насеље Лајковац насељава 20,18% становника општине. Природни прираштај у општини је негативан, али је пораст броја становника остварен на бази позитивног миграционог салда.

Лајковац има просечно развијену мрежу производних делатности, док су услужне делатности слабије развијене. Генералним планом (ГП) Лајковца су, према интензитету утицаја вароши на окружење, диференциране гравитационе зоне. Подручје плана обухвата простор од 1647 ha. Основна намена простора је грађевинско земљиште – 790 ha, пољопривредно земљиште – 788,5 ha, шуме – 30,68 ha и водно земљиште – 37,80 ha.

Кроз простор обухваћен Генералним планом будући аутопут Београд – Јужни Јадран пролази у дужини од $L = 1\,264\text{ m}$, од стационаже 50+628 km – 51+892 km.

Основни принцип који је одредио број, распоред, величину и обухват урбанистичких целина је преовлађујућа намена у њима. Критеријуми на основу којих је извршена подела на урбанистичке зоне је: планирани начин коришћења земљишта за изградњу; постојећа изграђеност; постојећа инфраструктурна опремљеност; врста, обим, потребе и могућности интервенције у простору; постојећи стандард коришћења; приоритети уређења; вредност грађевинског земљишта; мере заштите; ограниченост или немогућност нове градње; капацитети простора и др.

Табела бр. 1: **ЗОНА 1 - ЦЕНТРАЛНА ЗОНА МЕШОВИТЕ НАМЕНЕ**

ПРОСТОРНА ЦЕЛИНА	НАМЕНА	ПОВРШИНА (ha)	ПРОЦЕНТУАЛНО УЧЕШЋЕ (%)
1.1.	Становање високих густина, услуге, образовање, социјална заштита, здравство, управа и администрација, паркови, скверови, комунални и саобраћајни објекти	11,81	19,1
1.2.		14,17	22,8
1.3.		13,56	21,8
1.4.		7,3	11,7
1.5.		8,29	13,3
1.6.		7,0	11,3
		62,13	100

Табела бр. 2: **ЗОНА 2 - ОПШТА СТАМБЕНА ЗОНА**

ПРОСТОРНА ЦЕЛИНА	НАМЕНА	ПОВРШИНА (ha)	ПРОЦЕНТУАЛНО УЧЕШЋЕ (%)
2.1.	Становање средње густина, услуге, паркови социјална заштита, управа и администрација , комунални и саобраћајни објекти	56,66	56,6
2.2.		25,34	25,3
2.3.		18,06	18,1
		100,06	100

Табела бр.3: **ЗОНА 3 - ЗОНА РЕТКИХ НАСЕЉА И ПОРОДИЧНЕ ГРАДЊЕ**

ПРОСТОРНА ЦЕЛИНА	НАМЕНА	ПОВРШИНА (ha)	ПРОЦЕНТУАЛНО УЧЕШЋЕ (%)
3.1.	Становање средњих и малих густина, услуге, образовање, социјална заштита, управа и администрација, комунални објекти и мали производни погони	105,77	23,6
3.2.		107,18	23,9
3.3.		70,41	15,7
3.4.		119,58	26,5
3.5.		46,15	10,3
		449,09	100

ЗОНА 4: МЕШОВИТА ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА

Обухвата источни део града, између железничких пруга, површине око 80,70ha; индекс изграђености 0,2 – 0,3; Намена површина: индустрија, мали производни погони, услуге, тржни центри, комунални објекти (пијаца), становање ниских густина и рурално становање.

Табела бр. 4: **ЗОНА 5 - ЗОНА РЕКРЕАЦИЈЕ**

ПРОСТОРНА ЦЕЛИНА	НАМЕНА	ПОВРШИНА (ha)	ПРОЦЕНТУАЛНО УЧЕШЋЕ (%)
5.1.	Спорт и рекреација, зеленило, услуге, администрација, комунални и саобраћајни објекти, услуге и занатство	16,6	61,5
5.2.		10,43	38,5
		27,09	100

Извор: Генерални план Лајковац 2025.

ЗОНА 6: ПЕТЉА АУТО ПУТА И ПОДРУЧЈЕ НЕПОСРЕДНОГ УТИЦАЈА

Траса ауто пута, петље и обилазнице усклађена је са ПППН (Просторним Планом Подручја Посебне Намене) Београд - Јужни Јадран и налази се у западном делу Генералног плана општине Лајковац. Траса аутопута има правац север-југ, хоризонталне кривине великих радијуса и при том нема великих успона и падова. Прелази преко низа мањих попречних долина, природних и вештачких препрека и на крају, преко широке долине реке Колубаре. На овој деоници постоји неколико мањих насеља разбијеног типа, па је траса углавном вођена тако да се избегну веће концентрације објеката.

Деоница почиње на јужном ободу насеља Стубленица мостом дужине $L = 141$ m преко мањег водотока и локалног пута, одакле наставља опруженом трасом покрај Паљува, где наилази на долину реке Кладнице преко које прелази мостом дужине $L = 600$ m. Траса затим пролази западно од Рукладе, прелазећи преко више мањих водотокова све до Рукладске реке, која је премошћена објектом дужине $L = 240$ m.

Траса аутопута наставља са издвајањем правцем ка југоистоку, пролазећи преко села Непричава и Рубибреза и пресеца широку долину реке Колубаре, дуж које се простиру и постојећи магистрални пут М-4, а паралелно са њим и железничка пруга: Београд-Бар. Аутопут на овом делу је на мосту дужине $L = 577$ m.

Укрштај и веза са магистралним путем М-4 остварени су денивелисаном раскрсницом "Лајковац", лоцираном на пространом платоу између регулисаног корита реке Колубаре, железничке пруге и поменуте магистралне друмске саобраћајнице.

Несметана комуникација на мрежи локалних путева омогућена је преко три надвожњака код насеља Паљуви, Руклада и Непричава. Укупна дужина измештених локалних путева у оквиру пројекта ове деонице је 1,5 km.

Биланси планиране намене површина на око 678,33 km² подручја Просторног плана инфраструктурног коридора Београд - Јужни Јадран, имаће следећу структуру: грађевинско земљиште* 117,75 km² (17,31 %), пољопривредно земљиште 392,147 km² (57,63 %), шумско земљиште 138,44 km² (20,35 %) и остало земљиште 21,50 km² (3,16%).

Површина зоне изградње аутопута (у табели ИП/70m, односно 35 m лево и 35 m десно од осе пута) заузимаће 10,60 km² односно 1,56 % укупне планиране површине подручја.

Сагласно учешћу појединих катастарских општина, конверзија површина на нивоу општина креће се од 2,13 km² на подручју општине Горњи Милановац, 1,61 km² на подручју општине Обреновац, 1,44 km² на подручју општине Љиг, 1,27 km² на подручју општине Чачак, 1,23 km² на подручју општине Уб, 1,04 km² на подручју општине Лајковац, 0,66 km² на подручју општине Чукарица, 0,65 km² на подручју општине Лучани, 0,37 km² на подручју општине Лазаревац и 0,20 km² на подручју општине Пожега.

Промене биланса основних намена површина указују на уједначено смањење површина свих категорија земљишта, услед формирања путног коридора, са тим да су преовлађујуће промене на грађевинском земљишту кроз које траса аутопута највећим делом пролази.

У следећој табели приказан је однос постојећих и планираних површина по категоријама земљишта по општинама (са катастарским општинама које су у границама плана).

Табела 5: Однос постојећих и планираних биланса површина

Општина		П /km ²	грађ. зем.	%	пољ. зем.	%	шум. зем.	%	остало	%	ип/70 m	%
Уб	пост.	86.29	3.83	4.43	70.97	82.24	8.67	10.07	2.82	3.26	1.23	1.43
	план.		3.51	4.07	70.26	81.42	8.49	9.84	2.80	3.24		
Лајковац	пост.	73.93	9.83	13.29	45.12	61.03	16.52	22.34	2.46	3.34	1.04	1.41
	план.		9.52	12.88	44.93	60.77	16.02	21.67	2.44	3.30		

*Категорија грађевинског земљишта представља збир кат. Г-ГР-ЗЕМ, ГР-У-ГП и ГР-ВАН-ГП за податке преузете из РГЗ.

Правила за утврђивање зона заштите магистралних инфраструктурних система и режим коришћења простора у зонама заштите:

Утврђују се следеће зоне заштите магистралних инфраструктурних система:

- ужа зона заштите - простор ширине 40 m лево и десно од зоне изградње аутопута (путно земљиште), 25 m лево и десно од пружног појаса, 6 m лево и десно од трасе гасовода и 4 m лево и десно од трасе оптичких каблова;
- шира зона заштите - простор ширине од 260 m лево и десно од ужег појаса заштите аутопута, 100 m лево и десно од ужег појаса заштите пруге, 16 m лево и десно од ужег појаса заштите гасовода и 25 m лево и десно од трасе далековода.

Овим просторним планом утврђују се следећи режими коришћења простора у зонама заштите аутопута:

- режим коришћења простора у ужој зони заштите (40 m лево и 40 m десно од путног земљишта) дефинисан је следећим правилима која се односе на коришћење простора:
 - дозвољено је обављање делатности у функцији инфраструктурног система,
 - у грађевинским подручјима насеља које тангира или кроз која пролази аутопут, не дозвољава се изградња нових и реконструкција постојећих објеката,
 - у ван грађевинским подручјима насеља кроз која пролази аутопут, простор се може користити сходно одредбама Закона о јавним путевима;
- режим коришћења простора у широј зони заштите:
 - дозвољено је обављање активности које нису у супротности са дефинисаним планским решењима која се односе на просторне, функционалне и техничке захтеве реализације и функционисања планираног инфраструктурног система,
 - у ван грађевинском подручју простор се може користити у складу са претходно дефинисаним режимима заштите, уз поштовање правила која се односе на уређење и изградњу објеката, а дефинисана су просторним плановима и посебним правилницима.

Просторним планом утврђују се следећа правила за коришћење простора у зонама заштите и то:

1) у ужој и широј зони заштите аутопута не могу се лоцирати намене и објекти следећег садржаја:

- депоније комуналног и другог отпада,
- рудници, каменоломи, кречане и циглане,
- сточне пијаце,
- кафилерије,
- животињске фарме,
- кванташке пијаце и други садржаји и објекти за која се ограничења утврде у складу са посебним прописима;

2) у ужој зони заштите аутопута **могу се градити:**

- станице за снабдевање моторних возила горивом,
- аутосервиси,
- објекти за привремени смештај онеспособљених возила,
- ауто-базе за пружење помоћи и информација учесницима у саобраћају,
- угоститељски објекти,
- туристички објекти,
- трговински објекти,
- и други објекти у функцији инфраструктурног коридора;

3) у широј заштитној зони овим планом утврђене су радне зоне у оквиру којих приоритет имају складишни капацитети, индустријски паркови, објекти комерцијалних и саобраћајних услуга и сл, као и еколошки "чисти" производни погони мањих и средњих капацитета и то на подручју:

- Обреновца локација Барич-Мислођин око 6,5 ha,
- Уба локација Стубленица око 10 ha,
- Љига локација Бранчић око 10 ha,
- Лајковца локација Рубрибреза око 20 ha;

4) за проширење и реконструкцију постојећих и изградњу планираних производних, складишних, дистрибутивних, услужно-трговинских и других капацитета у широј заштитној зони аутопута обавезна је израда "Студија процене утицаја на животну средину", с тим што ће се овим елаборатом обрадити утицаји тих објеката на саобраћајне објекте у коридору и утицај саобраћајних објеката из коридора на наведене објекте и намене, с тим да ће трошкове спровођења свих мера заштите животне средине сносити инвеститори објеката у заштитним појасима;

5) за потребе коришћење пољопривредних површина у ужој зони заштите утврђују се следећа правила:

- забрањује се подизање засада и шума у зони поред аутопута и пруге које ограничавају прегледност и сигурност саобраћаја,
- у начелу се не препоручује садња поврћа, воћа и крмног биља.

Овим просторним планом се предвиђа заштита насеља од негативних утицаја планираних магистралних инфраструктурних система и то:

1) у случају када је траса аутопута у грађевинском подручју насеља:

- за све постојеће и планиране стамбене објекте у заштитним појасевима (до 300 m од трасе аутопута) предузеће се мере заштите од буке и вибрација и загађености ваздуха,

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- сви стамбени објекти који се налазе у непосредном заштитном појасу (до 40 m од аутопута) измештаће се на друге локације у грађевинском подручју насеља, под условом да се техничким решењима не може обезбедити адекватна заштита од негативних утицаја аутопута (бука, аерозагађење);
- 2) у случају када је траса железничке пруге у грађевинском подручју насеља:
 - за све постојеће и планиране стамбене објекте у ширем заштитном појасу (удаљеност 100 m од осе последњег колосека) предузеће се мере заштите од буке и вибрација,
 - стамбени објекти који се налазе у непосредном заштитном појасу (удаљеност 25 m од осе последњег колосека) изместиће се на друге локације у грађевинском подручју насеља, под условом да се техничким решењима не може обезбедити одговарајућа заштита од буке и вибрација;
- 3) трасе магистралних гасовода поставити ван грађевинског подручја насеља, а када то није могуће, обезбедити минималну удаљеност од 30 m од најближих стамбених објеката као и неопходне мере заштите од акцидената у ширем заштитном подручју на удаљености до 200 m;
- 4) у непосредном појасу заштите магистралног оптичког кабла не дозвољава се изградња нових и реконструкција постојећих објеката и подизање трајних засада;
- 5) у појасу од 50 m са обе стране стубова 110 kV, 220 kV и 400 kV далековода не дозвољава се изградња нових објеката и подизање трајних засада;
- 6) зоне заштите изворишта и водних објеката, режим организације, уређења и коришћења простора установљавају се као:
 - шира зона заштите (зона санитарног осматрања), дозвољено је слободно коришћење земљишта, уз изузетне мере ограничења које прописују надлежни органи здравствене службе,
 - ужа зона заштите (зона ограничења), забрањује се копање канала и извођење земљаних радова; пробијање горњег (заштитног) слоја земљишта, односно копање шљунка, песка, глине и др., грађење уређаја за уклањање отпадних материја (канализација, септичке јаме, ђубришта), гајење стоке и ђубрење земљишта или обављање делатности која би могла загадити водоносни слој и изменити квалитет воде у објекту за снабдевање воде који се напаја подземном водом,
 - зона непосредне заштите (зона строгог режима), служи искључиво за потребе водовода, не дозвољавају друге активности.

Правила грађења

Просторним планом општине се дефинишу правила уређења простора и изградње објеката у подручјима која су ван градског грађевинског земљишта, или се дају смернице за израду правилника који ова правила дефинише у потпуности. Како за општине у оквиру овог просторног плана не постоји просторни план израђен у складу са важећим Законом о планирању и изградњи, овим просторним планом су дата правила уређења и изградње за ванграђевинска подручја по општинама.

Приказана правила неће представљати планску обавезу при изради просторног плана општине, али ће имати инструктивни карактер.

У ванграђевинском реону општина обухваћених Просторним планом, у употреби су општински правилници који дефинишу правила уређења и изградње на тим подручјима. У свим општинама, са изузетком општина Лазаревац и Лучани, важе привремена правила градње, до окончања израде и процедуре усвајања просторних планова општина. У општинама Лазаревац и Лучани у употреби су општа правила која прописују подзаконски акти из ове области.

У оквиру планског подручја дефинисане су зоне специјалне намене на територији општина Чукарица, Обреновац, Лајковац, Пожега и Чачак.

Највећи део обухвата Просторног плана односи се на подручја ван грађевинског реона за која су правила уређења и грађења дефинисана кроз претходно наведене категорије.

У табеларном приказу који следи дате су основне категорије намене земљишта и правила уређења и изградње за ванграђевинска подручја по општинама.

Табела 6: Правила за уређење простора и изградњу објеката ван грађевинског реона

ванграђевински реон општине	коришћење земљишта	мин. површ. парцеле	макс. коэф. изграђ.	макс коэф. заузет.	макс. спрат. објекта
УБ	пословно- произв.објекти	према намени	0,8	55 %	П-П+1+Пк
	сеоски обј. концентр.тип	4 аг	1,0	40 %	П+1+Пк
	сеоски обј. разбијени тип	6 аг	0,6	30 %	П+1+Пк
Лајковац	сеоске зоне	/	0,6	30 %	П+1
	мале густине	/	1,0	40 %	П+1+Пк

Траса АП Е-763: Београд-Ј.Јадран, Деоницом IV: УБ - Лајковац, на Сектору I, пролази кроз Општине УБ и Лајковац. Катастарске подлоге на посматраној деоници урадио је Републички геодетски завод.

Појас експропријације земљишта у општини УБ пролази кроз четири катастарске општине, а у општини Лајковац кроз три. За сваку катастарску општину у пројекту

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац
експропријације приложен је списак парцела које се експропришу, као и површине по катастарским општинама, општинама и укупна површина за целу деоницу.

Табела 7: Површине за експропријацију на Деоници IV: Уб – Лајковац

Општина Уб	ha	ar	m ²
К.О. Стубленица	9	34	82
К.О. Паљуви	13	19	53
К.О. Мургаш	8	87	7
К.О. Руклада	14	61	53
Укупно за Општину Уб:	46	02	05
Општина Лајковац	ha	ar	m ²
К.О. Бајевац	10	28	12
К.О. Непричава	32	12	30
К.О. Рубибреза	19	29	55
Укупно за Лајковац:	61	69	97
Укупна површина за експропријацију:	107	72	92

Близина подручја заштићених међународним, националним или локалним прописима

Ловна подручја

Аутопут Е-763: Београд - Јужни Јадран, Деоница IV: Уб - Лајковац, Сектора I: Београд - Љиг, територијално пролази кроз ловишта "Тамнава" и "Кладница".

Фауна подручја

Аутопут Е-763: Београд - Јужни Јадран, Деоница IV: Уб - Лајковац, Сектора I: Београд - Љиг, територијално пролази кроз ловишта "Тамнава" и "Кладница". Ловиште "Тамнава" се простире на површинама шума, земљишта и вода територије општине Уб, а ловиште "Кладница" на територији општине Лајковац. Ловишта насељавају трајно заштићене врсте дивљачи, ловостајем заштићене врсте дивљачи и дивљач ван режима заштите.

Инфраструктурни коридор ауто пута Е-763 тангира простор општине Лајковац на коме се налазе следећа заштићена културна добра:

- Непричава - остаци виле рустика - римски период (евидентирано археолошко налазиште)
- Пепељевац - Ђодарића воденица (евидентирани споменик културе)
- Пепељевац - Мађарско гробље (у селу) - вишеслојно налазиште (евидентирано археолошко налазиште),

1.3 Зоне привредне намене

Приликом формирања нових привредних објекта и зона утврђују се услови заштите животне средине и правила изградње за одређене еколошке категорије предузећа, која се заснивају на минималним заштитним растојањима између потенцијалних извора опасности у кругу објекта и стамбених насеља. По правилу заштитно одстојање обезбеђује се унутар граница привредног комплекса.

Табела бр. 8: Услови за размештај индустрије

КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА *	А	Б	В	Г	Д
ЗАШТИТНО ОДСТОЈАЊЕ (м)	< 50	50 - 100	100 -500	500 - 1000	1000- 1500

Савез Друштава за Чистоћу Ваздуха Југославије (1987): "Заштитна одстојања између индустрије и стамбених насеља".

КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА - А. Мале фирме чије је еколошко оптерећење незнатно и испод граничних вредности и могу бити лоциране унутар стамбеног насеља.

КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА - Б. Мале и средње фирме које могу имати мали и локални утицај на окружење; могуће присуство мање количине опасних материја, ризик од хемијског удеса-мали, ниво буке мали.

КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА - В. Фирме које могу имати средњи утицај на окружење локалног нивоа, присутне веће количине опасних материја, ризик од хемијског удеса-средњи, ниво буке средњи.

КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА - Г. Фирме које могу имати велики утицај на животну средину градског нивоа, присутне веће количине опасних материја, мање количине врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса-велики, ниво буке велики.

КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА - Д. Фирме које могу имати веома велики утицај на животну средину; присутне велике количине опасних и врло токсичних материја, ризик од хемијских или радијационих удеса-веома велики, ниво буке изнад 70 dB(A).

Наведена заштитна растојања користе се за еколошку валоризацију привредних и радних зона у оквиру Плана. За конкретне објекте заштитно одстојање се изводи на основу "Процене утицаја пројекта на животну средину", односно на основу "Стратешке процене утицаја на животну средину" за појединачне објекте или за групе објеката у оквиру регулационог плана индустријске зоне.

1.4 Демографске карактеристике

Према попису из 2002. године општина Лајковац има 17.032 становника. На територији општине влада тенденција смањења броја становника (по попису из 1981. године општина је имала 17.930 становника, 1991 године – 17.716 становника, а 2002 године – 17.032 становника). Од укупног броја становника мушкараца је било 8.391, а жена 8.671. Сеоско становништво је бројало 13.593, а градско 3.439 становника.

Табела бр. 9: Површине и број становника према попису из 2002. по насељеним местима

Редни Број	Катастарска општина	Површина [ha ar m ²]	% [од укупне површине]	Број становника	% [од укупног броја становника]
1.	Лајковац	1128.02.02	6,07	3 439	20,19
2.	Село Лајковац			1 939	11,38
3.	Стрмово	530.43.57	2,86	359	2,11
4.	Степање	603.77.36	3,25	474	2,78
5.	Словац	471.05.20	2,54	305	1,79
6.	Скобаљ	555.57.55	2,99	241	1,41
7.	Рубрибреза	591.80.88	3,19	804	4,72
8.	Ратковац	519.04.28	2,80	378	2,22
9.	Боговађа	864.93.87	4,66	578	3,39
10.	Придворица	464.16.09	2,50	230	1,35
11.	Пепељевац	1158.67.20	6,24	727	4,27
12.	Непричава	1296.80.53	6,98	676	3,97
13.	Маркова Црква	297.08.12	1,60	110	0,65
14.	Мали Борак	1043.60.40	5,62	490	2,88
15.	Јабучје	4513.33.70	24,31	3 245	19,05
16.	Доњи Лајковац	760.64.70	4,10	490	2,91
17.	Врачевић	1579.90.09	8,51	1 021	5,99
18.	Бајевац	1473.38.20	7,94	692	4,06
19.	Ћелије	715.87.30	3,86	816	4,79
	УКУПНО:	18568.11.06		17.032	

Табела бр. 10: Образовна структура становништва из 2006. године

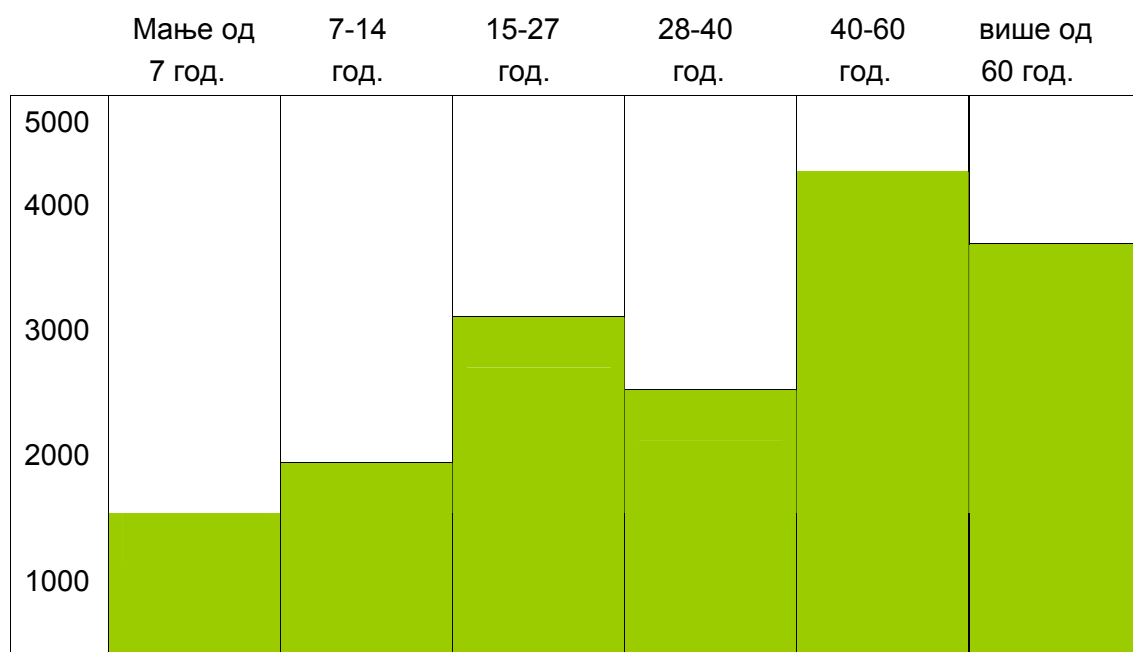
Образовна структура становништва							
Степен стручне спреме	I	II	III	IV	V	VI	VII
Лајковац	2758	3666	1738	3202		342	309

Извор: Међуопштински центар за социјални рад "Солидарност" Љиг

Табела бр. 11: Структура домаћинства из 2006. године

Структура домаћинства по броју чланова								
Бр. чланова	1	2	3	4	5	6	7	Укупно
Лајковац	1125	1374	462	1109	573	314	119	5076

Извор: Међуопштински центар за социјални рад "Солидарност" Љиг

Графикон бр. 1: Графички приказ старосне структуре становништва по попису из 2002.

Према подацима Републичког Завода за статистику објављеног у публикацији „Општине у Србији“ (стр.109), процењени број становника у општини Лајковац у 2009. години је 15.828.

Велики утицај на становништво општине Лајковац има ширење површинских копова РБ "Колубара". Економска структура данашњег становништва са исељених села Мали Борак и Скобаљ је генерално промењена. Од чисто пољопривредног становништва створено је становништво које је запослено у РБ "Колубара" и бави се пољопривредом као додатном делатношћу, после радног времена. Већина радно способног становништва ради у РБ "Колубара" и до сада је имала предност при запошљавању. Важно је напоменути да се део становништва и даље паралелно бави пољопривредном производњом, највећим делом за потребе самог домаћинства, без јасне пословне и тржишне орјентације, са тенденцијом да се нове генерације све више опредељују за рад у индустрији и државној управи.

Табела бр. 12: Социо-економске карактеристике општине Лајковац

1.	Површина	186 км ²
2.	Број насељених места	19
3.	Број становника	17.032
4.	Пораст и пад броја становника од 1991.г.	-382
5.	Становништво до 7 год.	1.114
6.	Становништво од 7 до 14 год.	1.668
7.	Становништво од 14 до 27 год.	2.878
8.	Становништво од 27 до 60 год.	7.380
9.	Становништво преко 60 год.	4.022
10.	Радно способних, укупно	11.091
11.	Мушкараца од 15 до 64 год.-радно способних	5.661
12.	Жена од 15 до 59 год. радно способних	5.430
13.	Жена од 15 до 49 год. Укупан број ж.становништва	3.960
14.	Природни прираштај од 1991.г. до 2008	-108
15.	Природни прираштај на 1000 становника	-9-68
16.	Укупно запослених 2008	3.073 (33,7% жене)
17.	Укупно запослених у РБ "Колубари" и Колубара метал	1.531
18.	Број запослених на 1000 становн., годишњи просек	194
19.	Запослени у предузећима и другим организацијама	86,04 %тј.2 644
20.	Лица која самостално обављају делатност	9,5 % 14 %
21.	Народни доходак по становнику годишње(за 2004.год.)	94.980 динара
22.	Пољопривредна површина	13.869 ha
23.	Површина под шумом	2.918 ha
24.	Број изграђених станова на 1000 становника	2,8
25.	Укупна дужина путева	195 km
26.	Укупна дужина путева са савременим коловозом	173 km
27.	Број телефонских претплатника	5.301
28.	Број ноћења домаћих туриста годишње	4,8
29.	Просечна нето зарада по запосленом	41.167 динара
30.	Број ученика у основним школама	1.322
31.	Број ученика у средњим школама	527
32.	Број становника на једног лекара	833

Извор: Републички завод за статистику Општински показатељи РС за 2009. годину

Млади људи углавном нису заинтересовани за бављење пољопривредом и желе да напусте подручје уколико не пронађу посао у ЕПС, тј. РБ "Колубара", што би могло имати озбиљан утицај на старосну структуру становништва. Веома је мали број домаћинстава која се баве искључиво пољопривредом. Формирање Индустријске зоне "Лајковац" и очекиване инвестиције би могле да имају веома важну улогу у заустављању овог тренда. Промене у структури ширег подручја су углавном као и код других центара.

На основу СПОРАЗУМА број И-352-46 од 29.08.2008. године којим се уређују међусобни односи пресељења објеката са јавним функцијама са подручја КО Мали Борак и КО Скобаљ потписаним између ПД РБ Колубара Лазаревац и Општине Лајковац у току је или се, у наредном краткорочном периоду, планира измештање објеката опште употребе због развоја површинског копа Тамнава западно поље тако што ће се иградити нови или доградити постојећи социјалноинфраструктурни објекти на територији општине Лајковац и то: Изградња нове основне школе у Јабучју, доградња основне школе у Лајковцу, изградња новог дечјег вртића у Лајковцу, доградња фудбалског стадиона, изградња Спортске хале и др. Пресељење гробаља из Малог Борка и Скобаља у Лајковац је већ завршено.

1.5. Природни ресурси

1.5.1. Земљиште

Укупна површина земљишта на подручју општине Лајковац износи 18.589,66 ха. Од тога су оранице 10.569,48 ха; воћњаци 753 ха; виногради 59,28 ха; ливаде 1.489,30 ха; пашњаци 1.248,46 ха; шуме 2.990 ха; трстика 23,78 ха; вртови 30,06 ха и неплодно земљиште 1.425,62 ха. Земљиште се користи претежно за пољопривреду. На читавом подручју има мањих површина под шумама, с тим што се на подручју Боговађе и Пепељевца налазе већи комплекси.

Земљишни ресурси на подручју општине Лајковац су врло квалитетни. У зони око већих водотокова (река Колубара), земљиште је највећим делом у I и IIa класи бонитета.

На подручју општине Лајковац заступљена су четири типа, односно подтипа земљишта на основу истраживања Института за научна истраживања ПКБ "АГРОЕКОНОМИК" из јула 1989. године:

- Колувијум са смолицом, са превагом неоглајног земљишног материјала глиновитог састава;
- Псеудоглеи, равничарски дубоки;
- Псеудоглеи, обрвачки средње дубине;
- Семиглеи, алувијално ливадски, некарбонатни.

Земљиште које је експроприсано и на коме се изводе радови површинске експлоатације угља на површинском копу "Тамнава Западно поље" до краја 2005. године је износило 800 ха. Због ширења површинских копова Електропривреде Србије насеља Мали Борак и Скобаљ ће морати да се постепено пресељавају. Ова села имају око 750 становника, и обухватају површину од 1.600 ха. За ово подручје карактеристична је деградација тла услед интензивних радова на експлоатацији угља, што доводи до формирања земљишта најниже класе бонитета, депосола и техногених земљишта. То су антропогена земљишта која настају одлагањем јаловине.

Негативни утицаји експлоатације угља на пољопривредно земљиште, вегетацију и станишта животињских врста не може се избећи, али се планским решењима и програмима заштите животне средине може довести на прихватљиву меру.

1.5.2. Воде

Сви значајни површински токови који протичу кроз територију општине настају на падинама планина Рудника, Букуље, Маљена и Суворора и притоке су реке Колубаре.

Слив реке Колубаре до Белог Брода у селу Ћелије заједно са сливом реке Обнице, Јабланице, Граца, Топлице и Љига захвата површину од 1.869 km^2 . Водни ресурс реке Колубаре, са већ наглашеном великом неравномерношћу протока, спада у маловодна подручја, са специфичним отицајима властитих вода само око 2,5 $\text{l/s} \cdot \text{km}^2$, који су за више од два пута мањи од просечних вредности за Републику Србију (око 5,7 $\text{l/s} \cdot \text{km}^2$), тако да вода представља критичан ресурс. Због мале водности читавог слива реке Колубаре, које је једно од најмаловоднијих подручја Србије, општина Лајковац се суочава са проблемима снабдевања становништва пијаћом водом, а наводњавање пољопривредних површина је само локално, традиционалним методама, без савремених мелорационих система. Дужина реке Колубаре кроз општину Лајковац је 28 км.

Површинска експлоатација лигнита додатно негативно утиче на промену режима подземних вода, тако да се на тој територији у даљој будућности не може рачунати са стабилним снабдевањем водом из подземних аквифера. Због обарања нивоа подземних вода све већи број локалних изворишта подземних вода неће бити употребљив, тако да ће бити неопходно да се регионалним водоводним системима обухвате и она сеоска насеља, која су се раније снабдевала из властитих бунара.

Развој водопривредне инфраструктуре на територији општине Лајковац мора се разматрати као саставни део развоја Колубарског речног система за коришћење и уређење вода и Колубарског регионалног система за снабдевање водом. Ти системи су предвиђени у највишим планским документима Републике Србије - Просторним планом Републике Србије и Водопривредном основом Републике Србије.

Заштита вода, површинских и подземних, захтева предузимање комплексних мера заштите на ширем подручју слива. Технолошке мере - изградњом постројења за пречишћавање отпадних вода, не само на разматраном подручју општине, већ и на узводном делу слива, водопривредне, организационе и друге мере на сливу реке Колубаре, које превазилазе границе општине Лајковац и подручје просторног плана Колубарског лигнитског басена.

Потребе за водом у појединим деловима општине Лајковац могу се подмиривати изградњом малих акумулација. Њихов основни циљ је да регулишу водне режиме и обезбеде коришћење мањих водотокова. Посебно је оправдана изградња малих акумулација на земљиштима ниских бонитетних класа, у зонама које су угрожене поплавама и у којима се не могу пласирати други садржаји. У близини насеља такве објекте диспозиционо и функционално треба решити да служе и за рекреацију. Ради ефикасније реализације малих акумулација, месним заједницама које су заинтересоване за њихову изградњу треба пружити стручну помоћ при неопходним истражним радовима и изради пројектне документације.

1.5.3. Шуме

На читавом подручју општине Лајковац има мањих површина под шумама, с тим што се на подручју Боговађе и Пепељевца налазе већи комплекси. Шумом је прекривено укупно 2.990 ha. Најзаступљеније су листопадне шуме.

С обзиром на могућа загађења, велика пажња се поклања примени врста које ослобађају знатне количине кисеоника, које у већој мери од других задржавају чврсте честице из ваздуха

(брест, храстови, борови, платан и сл.). Структура шума у погледу очуваности је врло повољна јер мали проценат отпада на деградиране шуме и шикаре. Високе шуме заузимају око 65 % површине, а ниске шуме 35 %.

1.5.4. Минералне сировине

Општина Лајковац је богата минералним сировинама, посебно угљем, кречњаком, кварцним шљунком и песком. Како је експлоатација минералних сировина у надлежности Министарства рударства и енергетике Републике Србије, локална самоуправа на чијој територији се врши експлоатација до сада није имала могућност непосредних информација о правном статусу предузећа која врше експлоатацију неметала, као и о њиховим обавезама везаним за очување животне средине, коришћењем земљишта и штетама које причињавају локалном становништву. Постоји велики интерес локалне самоуправе да учествује у стварању услова за адекватно коришћење природних ресурса који се налазе на њеној територији.

Законом о изменама и допунама Закона о рударству ("Сл. гласник РС", бр. 34/06), уређују се питања везана за употребу минералних добара и дефинишу простори на којима се те активности могу обављати и већу надлежност локалне самоуправе по питањима везаним за животну средину и уређење простора. Неопходно је стога, у сарадњи са надлежним министарствима, изградити елаборате економске оправданости експлоатације и започети сарадњу по питању коришћења минералних сировина и заштите животне средине од даље деградације.

Површинска експлоатација минералних сировина има несумњиво веома јак негативан утицај на све сегменте животне средине, пре свега на заузимање земљишта, ваздух, подземне и површинске воде, флору и фауну, становништво, инфраструктурне објекте, културну баштину. Планском и пројектном документацијом неопходно је предвидети све неопходне мере заштите животне средине у току редовног рада, у случају несрећа и по престанку рада површинских копова. До сада није било никаквог мерења стања квалитета животне средине, односно не постоје никакви подаци праћења и контроле, што је апсолутно недопустиво са становишта одрживог коришћења природних ресурса.

Реално је очекивати веома интензивну експлоатацију минералних сировина у будућем развоју инфраструктуре, пре свега аутопута и стамбене изградње, тако да ће потражња за грађевинским материјалима бити многоструко већа, а самим тим и деградација животне средине.

ПРЕГЛЕД КАМЕНОЛОМА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЛАЈКОВАЦ

Табела бр. 13.

Р. б.	Назив предузећа	место	адреса	Назив каменолома	КО	Експлоат. површина (ha)	Дневни капацитет (t)	Бр. рад. дана
1.	„Ива-аграр“ д.о.о.	Лајковац	Владике Николаја бр.3	„Остреш“	Непричава	12	1600	250
2.	А.Д. „Колубара ИГМ“ - у стечају	Ћелије	Ћелије	Непричава	Непричава	33	1000	250
3.	А.Д. „Колубара ИГМ“ - у припреми	Ћелије	Ћелије	Ћелије	Ћелије	18	1000	250
4.	„Каменолом“ д.о.о. Лајковац	Лајковац	Лајковац	„Јеринин град“	Словац	10	200	250

Поглавље 2: САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Развијена инфраструктура је један од основних предуслова за квалитетан и усклађен развој. Стање инфраструктуре може да буде одлучујући фактор који ће одредити одређеног привредника да инвестира или да одустане од планираног улагања на некој територији. Стога се развој инфраструктуре може посматрати као начин да општина постане привлачнија за инвеститоре и створи компаративне предности у односу на друге територијалне јединице у окружењу.

Саобраћај и саобраћајна инфраструктура су веома добро развијени на подручју целе општине. Железнички саобраћај проласком пруге Београд - Бар, а друмски саобраћај проласком Ибарске магистрале. Радови на изградњи аутопута Београд – Јужни Јадран, који ће делом пролазити и кроз територију општине Лајковац, а у непосредној близини самог града су започети у августу 2010. године.

Главна градска саобраћајница је улица "Војводе Мишића", а остале градске саобраћајнице обухватају све уводно-изводне путне правце и оне обезбеђују комуникацију између главних функционалних целина.

Територијална покривениост општине високо и ниско напонском електро мрежом је на задовољавајућем нивоу, и на територији општине нема дрвених стубова на разводу за електро мрежу. Телефонска мрежа је такође на завидном нивоу развијености. У будућности телефонска мрежа ће се развијати као кабловска и пратиће саобраћајнице, а у периферним деловима ће бити изведена коаксијалним кабловима.

2.1. Путна и улична мрежа

2.1.1. Постојеће стање

Лајковац заузима изузетно повољан саобраћајни положај и представља саобраћајно чвориште простора у коме се налази. То је насеље које тангирају важни саобраћајни правци магистралних и регионалних путева, како железнички тако и друмски и овом простору дају изузетну комуникацијску вредност. На развој и опремљеност путне мреже утичу три основна фактора: број становника, број и величина насеља и врста и број привредних и ванпривредних субјеката.

Основну мрежу саобраћајница на подручју општине Лајковац чине:

- Магистрални пут М-22 деоница Лазаревац – Ћелије – Жупањац (Ибарска магистрала - Нови Сад - Београд - Лазаревац - Љиг - Краљево), који се пружа на правцу север-југ;
- Магистрални пут М-4 деоница Словац – Лајковац – Ћелије (Лозница - Осечина - Ваљево - Лајковац - Рача), који се пружа на правцу запад-исток
- Регионални пут Р – 101 Ваљево – Словац – Уб
- Регионални пут Лајковац – Јабучје – М. Борак – Скобаљ Р-101 а
- Регионални пут Лајковац – Боговађа – Доњи Лајковац – Љиг Р-271
- Регионални пут Дудовица – Латковић – Врачевић, Р- 205 б
- Локални пут Ратковац – Придворица-Стрмово – Пепељевац
- Регионални пут Р-205 Жупањац-Боговађа-Мионица
- Локални пут Паљуви – Јабучје
- Локални пут Уб – Јабучје
- Локални пут Словац – Ратковац- Врачевић

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- Локални пут Доњи Лајковац – Ћирина пруга
- Локални пут кроз Непричаву (веза између М-4 и Р-101)

Саобраћајни положај овог простора, поред значајних магистралних и регионалних путних праваца и железничког правца којим је повезан на глобалну мрежу, одређује и удаљеност од већих градова у Србији, тј. саобраћајна приступачност. Удаљеност Лајковца од већих центара у Републици износи: Београда 69 км, Обреновца 40 км, Ваљева 27 км.

Укупна дужина категорисаних путева на територији општине износи: Магистралних путева 21 км, Регионалних путева 48 км и Локалних путева 102,55 км.

Магистрални пут М – 4 и железничка пруга пролазе кроз индустријску зону у дужини од 4,09 км.

Регионални пут Р – 101 а од Лајковца води ка Скобаљу и кроз територију општине Лајковац пролази у дужини од 15,4 км. Коловоз је у добром стању, међутим попречни профил пута на појединим деоницама не одговара стандардима за регионални пут.

Највеће насеље на подручју општине Лајковац је село Јабучје, које се развило северно-западно од пута Р – 101 а, простире се на површини од 45 км² и има 3.283 становника. На овај регионални пут наслања се локални пут Јабучје – Паљуви у самом центру села. Овај локални пут је у неколико фаза реконструисан, али с обзиром да је пут формиран кроз село, у ситуационом смислу не задовољава захтеване критеријуме, посебно деоница код гробља. (Оштре и непрегледне кривине).

За један број сеоских путева планирана је реконструкција и постоји урађена пројектна документација, али финансијска средства су ограничавајући фактор. У протеклом периоду, 2004. – 2009. године, део сеоских некатегорисаних путева је реконструисан и обновљен у складу са техничким прописима и захтевима саобраћаја.

Међутим, знатан број сеоских путева је са недовољном ширином путног профила и без асфалтног коловоза, а повезују поједине делове насеља или појединачна домаћинства са мрежом локалних путева. Проблем ових некатегорисаних путева је лоше или никакво одржавање, недостатак одводних канала, пропуста, банкина, и др. Општина нема податке о дужинама ових путева.

Важно је констатовати да на свим локалним и некатегорисаним путевима нема тротоара за пешачки саобраћај. Бициклистички саобраћај готово да није уопште заступљен, мада је конфигурација терена врло погодна за лаки брдски бициклизам.

- Стајалишта за локални аутобуски саобраћај су распоређена дуж магистралног пута М – 4, регионалног пута Р – 101а, Лајковац – Боговађа – Доњи Лајковац – Љиг, дуж локалних путева Паљуви – Јабучје, локалног пута Словац – Ратковац- Врачевић, локалног пута Уб – Јабучје.

На регионалним и локалним путевима нема проширења за аутобуска стајалишта (осим на регионалном путу Р-205 б, Дудовица-Латковић-Врачевић), што са становишта безбедности учесника у саобраћају представља велики проблем и неопходна је приоритетна изградња истих.

Табела бр.14: Дужина саобраћајница у метрима (2006)

Магистрални пут	Регионални пут	Локални пут	Пруга
21 км	48,0 км	102,55 км	13,4 км

Извор података: Дирекција за грађевинско земљиште и уређење Лајковца

Општа оцена постојећег стања уличне мреже у сеоским насељима (Јабучје, Врачевић, Непричава) у саобраћајно-техничком смислу је незадовољавајућа. Главни проблем су лоша техничка решења у нивелационом и ситуационом смислу и недовољна развијеност у квантитативно довољној мери. Ова улична мрежа је значајне укупне дужине, углавном формирана од пољских путева као приступни пут за групацију кућа, па се не ретко и ове улице завршавају приступом за појединачна дворишта. Ширина коловоза ових "улица" је врло променљива, без одводних канала, ригола, пешачких стаза, ивичних трака, често и без банкина минималне ширине. Раскрснице и прикључци су углавном лоше обликовани, слабе видљивости и прегледности, изузев деоница које су рађене после 2000. године.

Табела бр.15: Укупна дужина категорисаних путева на подручју општине

Површина (km^2)	Магистрални (км)		Регионални (км)		Локални (км)	
	□ (км)	Савремени	□ (км)	Савремени	□ (км)	Савремени
186	21	21	48	48	102.55	90.8

Извор података: Дирекција за грађевинско земљиште и уређење Лајковца

Подручјем општине транзитирају два магистрална правца, М-4 и М-22. Магистрални путни правац М-4 се простире у дужини од 15,0 км, а М-22 у дужини од 6,0 км. Магистрална мрежа је на целој дужини са савременим коловозним застором. Регионална путна мрежа је на територији општине Лајковац заступљена са следећим саобраћајницама:

Табела бр. 16: Дужина регионалне путне мреже на подручју општине

Ознака регионалног пута	Дужина (км)
P101	7,8
P101 а	15,4
P271	10,3
P205	7,5
P-205 б	7,0
Укупно	48,0

Извор података: Дирекција за грађевинско земљиште и уређење Лајковца

Укупна дужина мреже локалних путева на територији општине Лајковац је у квантитативном смислу на задовољавајућем нивоу, али у квалитативном смислу морају се предузети потребне мере за реконструкцију појединих путних праваца. Локална путна мрежа заступљена је следећим саобраћајницама:

- Л-4, Л-6 (веза на пут Л-1003), Л-7 (веза на пут Л-1011), Л-8;

Локалних путева на општини Лајковац има 102,55 km, од чега 90,8 km са савременим асфалтним коловозним застором и 11,75 km са туцаничким застором.

Један од показатеља степена развијености путне мреже је и густина мреже категорисаних путева изражена бројем километара категорисаних путева на km² површине територије. Изнети подаци говоре да је густина магистралне и регионалне путне мреже на подручју општине Лајковац већа од републичког просека за исте категорије саобраћајница.

Табела бр.17: Густина мреже категорисаних путева у општини Лајковац (km/km²)

Укупно	Савр. коловоз	Магистрална мрежа		Регионална мрежа		Локална мрежа	
		□	савремени	□	савремени	□	Савремени
0,92	0,86	0,11	0,11	0,26	0,26	0,55	0,49

Извор:Дирекција за уређење и изградњу општине Лајковац

На укупном планском подручју општине Лајковац евидентан је недостатак зелених површина, како парковских, тако и заштитног зеленила на свим путним правцима, који су један од главних препрека за спречавање ширења негативних утицаја саобраћаја на околину. Реконструкцијом путних праваца неопходна је афирмација и уређење постојећих зелених површина, које су углавном у врло лошем и запуштеном стању, и планирање и изградња нових зелених површина. Новопроектване зелене површине треба распоредити равномерно са посебном пажњом на градско језгро.

Општина Лајковац је једна од ретких општина у Србији која има релативно добро урађену планску документацију у складу са важећом законском регулативом. Први Генерални урбанистички план урађен је 1985. године, али се 1993.године због потреба измештања трасе магистралног пута М-4 и трасе постојеће пруге, приступило изради Измена и допуна ГУП-а, који је обухватао површину од 1871,5 ha. Друга измена и допуна Генералног плана утврђује и разрађује генерална урбанистичка решења заснована на дугорочној стратегији и концепцији уређења простора и изградње објеката за плански период до 2025. године и обухвата површину од 224,5 ha. Израда урбанистичких планова за сеоска насеља је тек у почетној фази, а изузетак је село Јабучје. У наредном периоду неопходно је приступити изради планова општег уређења или плановима генералне регулације за већа сеоска насеља у општини. Највећи проблем приликом израде урбанистичких планова представља недостатак ажурних катастарско-топографских подлога. У току 2002. године започело се са израдом јединствене евиденције непокретности тј. повезивање катастра непокретности и земљишних књига, односно израда јединствене евиденције непокретности и повезаност информација о простору тј. израда одговарајућег информационог система о простору.

Израда ГП Лајковца (друга измена и допуна) и Планова детаљне регулације за појединачне специфичне зоне, даје општини компаративне предности у односу на окружење и

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац
правну сигурност свим будућим инвеститорима за МСП, куповину друштвених предузећа која су у процесу стечаја, отварање површинских копова за експлоатацију неметала и др.

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

Табела бр. 18: Грађевинско и остало земљиште земљиште

Насеље, месна заједница	Градско грађ. земљиш. (m ²)	Грађ. земљ. у грађ. зони (m ²)	Грађ. земљ. ван грађ. зоне (m ²)	Пољопр ивредно земљиш те (m ²)	Шумско земљи ште (m ²)	Остало земљиш те (m ²)	Површ ина под асфал. магист путеви (m ²)	Повр. Под асфал том- рег. путев и (m ²)	Повр. Под асфал.- локални путеви (m ²)
Лајковац	2.702.679	6.921	19.320			8.551.282	27.500	15.000	25.846
Ћелије			563.422	3.735.304	2.283.877	576.127	27.000		9.500
Стрмово			325.028	3.878.918	790.597	309.814			38.000
Степање						6.037.736			10.250
Словац			127.526	2.394.697	184.584	342.813	24.000	12.000	9.500
Скобаљ			230.421	4.703.960	301.769	319.605		23.000	8.000
Рубриб реза	139.065	892.248	3.560.849	1.174.388	51.495	100.043	18.000		15.000
Ратков ац			206.418	3.994.697	508.625	480.688			23.750
Богова ђа			342.916	3.295.775	4.140.835	869.861	15.000	35.000	9.000
Придво рица			146.867	3.524.292	687.497	282.953			14.250
Пепеље вац			427.858	6.677.959	3.901.802	579.101		20.000	27.500
Неприч ава						12.968.053	18.000		32.000
Марков а Црква	0		86.745	2.018.268	704.244	147.361			10.200
Мали Борак						10.436.040		16.000	14.250
Јабучје	54.155					45.079.215		35.000	88.500
Доњи Лајкова ц			338.226	4.902.161	2.001.903	364.180		9.400	14.250
Врачев ић			671.859	11.976.002	2.503.885	647.263		11.000	22.750
Бајева ц						14.733.820		15.000	19.000

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац

Укупно	2.910. 093		7.047. 455	52.276. 421	5210 032	102825 955	129 500	191 400	391.546
---------------	-----------------------	--	-----------------------	------------------------	---------------------	-----------------------	--------------------	--------------------	----------------

Извор: Дирекција за уређење и изградњу општине Лајковац, 2006.

2.1.2. Систем јавног превоза путника

Значајно чвориште целокупне мреже јавног међуградског и приградског превоза у општини Лајковац је свакако аутобуска станица, као пролазно стајалиште међуградских и међумесних линија и као почетно-завршни терминус свих локалних линија.

Комплекс аутобуске станице и низак ниво услуга јавног превоза изазивају значајно повећање пешачких кретања. Аутобуска станица у односу на захтеве корисника који долазе аутобусом у Лајковац је добро лоцирана. Постојећа станица је мешовитог типа, приградског и међуградског карактера и састоји се од пет наткривених линијских перона - сви пролазни.

Табела бр.19: Међуградске - транзитне линије

Редни број	Назив линије	Број пролаза у току 24 часа
1.	Београд	15 (одласци - доласци)
2.	Лазаревац	23
3.	Златибор	1
4.	Тара	1
5.	Зворник	1
6.	Смедерево	1
7.	Ниш	1
8.	Аранђеловац	2
9.	Ваљево	30

Извор: Аутобуска станица Лајковац (јули,2006)

Посебна специфичност су приградске линије које функционишу "по потреби радног времена радника и ђака", што овакве линије, односно поласке аутобуса на тим линијама, сврстава у одређени вид уговореног превоза.

Табела бр. 20: Приградске линије- уговорени превоз

Редни број	Назив линије	Средња дужина (km)	Број пролаза у току 24 часа	Тип линије
1.	Стрмово	22	1	кружна
2.	Мали Борак	15.5	4	радијална
3.	Врачевић	24	2	радијална
4.	Бајевац	22.5	2	кружна

Извор: Аутобуска станица Лајковац (јули,2006)

Додатна специфичност јавног превоза који је у транзиту кроз општину Лајковац чине и уговорене аутобуске линије за потребе превоза радника РБ "Колубара" - по потреби радног

времена. Бајевац - Сушара - 2х дневно; Ратковац - Централна - 2х дневно; Ваљево - Монтажа - 3х дневно; Ваљево - Елмонт - 2х дневно; Виш - Рудовци - Јабучје - 3х дневно; Јабучје - Централна - 2х дневно; Лајковац - Космај -3х дневно и Централна - Северна магистрала - 2х дневно.

Линије приградског превоза су окосница система, које користи највећи проценат свакодневних путника, тзв. "дневних миграната", и већи број међумесних линија је регионалног карактера.

"Чисто" приградских линија које почињу и завршавају се на територији општине Лајковац је четири, међумесних линија, које почињу на територији општине Лајковац, а завршавају се на некој другој општини нема, јер је комплетан превоз транзитног карактера.

У непосредној близини аутобуске станице је и обележено такси стајалиште, које омогућава даљи превоз путника и простор предвиђен за паркиралиште довољног капацитета за путничка возила пратилаца и посетилаца. Овај будући паркинг простор није асвалтиран и обележен. Постоји такође и простор за паркинг 5 аутобуса са туцаничким, односно шљунчаним застором.

У наредном планском периоду (од 5 година), носилац јавног међуградског и приградског саобраћаја биће аутобус и у тој функцији ће се користити постојећа аутобуска станица, површине 0,20 ha.

Станични објект има простор намењен путницима који чекају, благајне за продају карата и угоститељске и трговачке садржаје. Инвестиционо и текуће одржавање ових објеката није на завидном нивоу, а локална самоуправа нема утицаја на исте.

Степен моторизације, односно број путничких аутомобила на хиљаду становника је такође један од битнијих фактора економског развоја.

Табела бр.21. Степен моторизације у 2004. год.

	Број пут.аутомобила	Ст. моторизације 2004.год.
Лајковац	3.473	204

Извор:ОУП Лајковац 2006.година.

Према доступним подацима (ОУП Лајковац), на територији СО Лајковац на дан 01.01.2006 године било је регистровано 3.815 возила и то: путничка возила – 3.473; аутобуси – 81; теретна возила - 261.

Лајковац је специфичан по томе што се главна градска саобраћајница, улица Војводе Мишића, која пресеца град, поклапа са магистралним путем М-4. Дуж ње се одвија интензиван моторни саобраћај са знатним учешћем теретног и аутобуског саобраћаја. Саобраћајни токови су највећи у улици Војводе Мишића, у којој је веома интензиван саобраћај моторних возила различитих категорија (око 5.000 возила на дан према подацима из ДУП-а), од којих око 28 % чине тешки камиони преко 15 t носивости.

2.2. Железнички саобраћај

2.2.1. Постојеће стање

Железнички саобраћај и положај пруге у односу на град је посебно вредан развојни ресурс, нарочито у циљу мултимодалности и повезивања са Београдом и јужним регионалним центрима.

На територији општине Лајковац железничку мрежу чини део пруге Београд-Бар, са две железничке станице и то у Лајковцу и Словцу.

Железничка инфраструктура обухвата отворену пругу, железничка службена места (станице, стајалишта и укрснице), укрштања пруге и путева (путни прелази, надвожњаци, подвожњаци).

Сви станични и индустријски колосеци су нормалне ширине 1435 mm, оспособљени за највећи дозвољени осовински притисак од 22,5 t по осовини. Пруга Београд - Бар је у овој зони изграђена за највећу допуштену брзину возова од 120 km/h. Међутим, због лошег инвестиционог одржавања у протеклом периоду и слабог улагања финансијских средстава у модернизацију, током последњих година брзине возова су знатно смањене у зависности од конкретних услова и стања колосека. Важно је напоменути да локална самоуправа нема никаквог утицаја и ингеренција, када је железнички саобраћај у питању.

Железничка пруга, све железничке станице и укрснице опремљене су савременим железничким сигнално-сигурносним уређајима, железничким телекомуникационим везама, стабилним постројењима за електричну вучу и телекомандним уређајима за даљинско управљање железничким саобраћајем. Из диспечарског центра у железничкој станици Пожега се управља саобраћајем на делу пруге који се налази на овом подручју. Регулисање саобраћаја у железничкој станици Лајковац врши дежурни отправник возова.

У саобраћајном погледу станица у Лајковцу је путничко - теретна јер је отворена за обе врсте превоза, и путника и робе.

Станица врши манипулативни рад на утовару и истовару колске и денчане робе, на пријему и отпреми путника, а тиме врши пријем, прераду (ранжирање) и отпрему возова. Осим тога станица обавља и маневарски рад на сређивању локалног брута по манипулативним местима одређених колосека.

Постојеће капацитете железничког саобраћаја у Лајковцу чине:

- Капацитети станице Лајковац
- Главни пролазни колосек пруге Београд - Бар
- Четири споредна индустријска колосека - електрифицирана
- Два споредна индустријска колосека у ложионичком депоу за оправку возова који нису електрифицирани, а у складу са планском документациом пролазиће кроз нову индустријску зону
- Пружна деоница за одржавање пруге (ЗОП)
- Радионица за одржавање возних средстава (ЗОВС)
- Организациона јединица за вучу возова (ОВ)
- Магацински простори и набавно-стоваришна служба

На деоници железничке пруге између Лајковаца и Словца налазе се три путна прелаза у истом нивоу са железничком пругом који су осигурани са механичким браницима и сви су аутоматизовани. Један путни прелаз - Пепељевачка рампа, обезбеђен је браницима и полубраницима, такође аутоматизован. Постоји и један подземни пешачки пролаз у смом градском језгру, удаљен од станице око 150 m.

На отвореној деоници пруге нема путних прелаза у истом нивоу без неопходних сигурносних уређаја.

Сам положај колосечних капацитета у станици је технолошки погодан, с обзиром да је станица линијског типа услед чега се саобраћај може у потуности одвијати проточно без повратних вожњи.

У постојећим условима рада постоје четири посебна колосека за ранжирање брута као и посебни колосеци за пријем и предају брута између железнице и будуће индустријске зоне. Укупан робни рад у станици Лајковац у претходном периоду је драстично смањен, углавном због индустријских објеката који су затворени (хладњача, млекара,...). Последње три године индустријски капацитети утовара и истовара раде само за Инос-сировине, а количине су занемарљиве у односу на капацитете.

Што се тиче превоза путника у железничком саобраћају на железничкој станици у Лајковцу евидентирано је око 50 (педесет) пролазака путничких возова у току 24 часа:

- Београд - Бар5 (пет) возова/24 часа
- Београд - Бијело поље.....2 (два) воза/24 часа
- Београд - Пријепоље.....3 (три) воза/24 часа
- Београд - Ваљево - Беовоз.....2 (два) воза/24 часа
- Београд – Краљево.....1 (један) воз/24 часа
- Београд – Ужице.....1 (један) воз/24 часа

Број отпремљених путника са станице у Лајковцу у претходном периоду није познат, углавном зато што је шалтерска служба привремено затворена.

Узрок за мали број превезених путника са железничке станице Лајковац је низак ниво превоза у железничком саобраћају и неадекватан ред вожње. Као један од разлога наводи се и велики број бесплатних железничких легитимација - П4.

Корисници железничке станице, путници, пратиоци и посетиоци у објекат приступају из улице Војводе Мишића. Станични објекат има простор намењен путницима који чекају и благајну за продају карата. Садашња станична зграда железничке станице подигнута је 1915. године, а дограђена је 1961. године. Лучна хала је из 1920. године, окретница из 1926. године, а управна зграда из 1928.године. Може се констатовати да су сви ови објекти у доста лошем стању, без адекватног инвестиционог одржавања и неопходне модернизације.

Комплекс објеката железничке станице у Лајковцу представља редак пример очуваног наслеђа индустријске архитектуре и уједно редак пример и сведок развоја и осавремењавања железнице у Србији од њених најранијих дана до данас.

Теретно-путничка станица у Словцу затворена је 10.12.2006. године али се повремено отвара (два поласка дневно, Словац - Суботица), због недостатка путника и роба, иако је укључена је у телекомандни систем Пожеге. Теретна станица у Словцу има много повољнији положај за утовар и истовар роба од станице у Лајковцу.

Капацитет станице у Словцу састоји се од:

- Главни пролазни колосек пруге Београд – Бар
- Споредни колосек за укрштање
- Манипулативни колосек за утовар и истовар робе
- Станична зграда, магацински простор

Просторним планом Републике Србије предвиђена је и изградња другог колосека на прузи Београд – Бар. Он ће се градити у коридору постојеће железничке пруге.

Дужина железничке пруге Београд - Бар на територији општине Лајковац је 13,4 km.

Према Закону о железници ("Сл. гласник РС," бр.38/91), у заштитном појасу поред железничке пруге у насељеним местима, могу се градити стамбене, пословне, помоћне и сличне зграде, али не ближе од 25 m, рачунајући од осе крајњих колосека и индустријске зграде и постројења не ближе од 50 m.

У делу насеља, где железничка пруга пролази кроз стамбено ткиво, успоставља се заштитни појас ширине најмање 25 m од осе крајњих колосека, уз предузимање мера заштите од буке и вибрација. Будући да се насење развијало поред пруге на растојању мањем од 25 m, за ове објекте дозвољена је могућност реконструкције у постојећем габариту са тенденцијом постепеног расељавања из заштитног појаса због нехуманих услова живота.

У делу насеља где железничка пруга пролази кроз индустријску зону успоставља се заштитни појас најмање ширине 50m од осе крајњих колосека. Заштитни појас у индустријској зони и делу центра насеља, као и железнички појас користи се за:

- Железничку станицу, објекте и постројења у функцији железничке пруге;
- Паркинг за путничка возила у систему "Park and Ride"

У земљама ЕУ, железница је постала основни носилац превоза у међумесном и регионалном путничком и теретном саобраћају, а то ће у скоријем времену постати и у Србији и Лајковцу. Простор око железничке станице постаће врло фреквентан и атрактиван за нове квалитетне садржаје.

2.3. Развој саобраћајног система

Развој саобраћајног система у општини Лајковац, директно зависи од реализације општих и посебних циљева Просторног плана Колубарског лигнитског басена и изградње аутопута Београд - Јужни Јадран и заснива се на оптимизацији друштвених трошкова развоја. Локална самоуправа има занемарљив утицај на реализацију ових стратешких пројеката, али мора бити активан партнер у поштовању планских решења и законских прописа из свих области, а посебно заштите и унапређења животне средине. Полазећи од тога, један од основних задатака који се поставља пред системом саобраћаја јесте испитивање и дефинисање одговарајућег саобраћајног модела, таквог који може да задовољи постојеће потребе и саобраћајне потребе у будућности, у свим фазама експлоатације угља и да уважи физичка ограничења која намећу рударски радови. При том је у првом плану дефинисање коридора за пролаз магистралних саобраћајних праваца.

Табела бр.22: Путни правци који се измештају због површинских копова Колубаре

Назив површинског копа	Динамика отварања и експлоатације	Путни правац на удару	Могуће алтернативе
"Тамнава - Западно поље"	<ul style="list-style-type: none"> • 2005-2010 • 2011-2015 	<ul style="list-style-type: none"> • Р-101а на деоници Каленић – М. Борак • Р-101а у зони Скобаља 	Л-1011 до 2012.

Извор: Просторни план подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена, радна верзија, 2007.

План развоја саобраћајног система заснива се на таквом приступу у којем се реконструкција и изградња нове саобраћајне инфраструктуре, просторно и временски хармонизује са развојем површинског копа "Тамнава – Западно поље".

Принципи рационалности налажу концентрисање саобраћајница и других инфраструктурних система у коридоре одговарајуће ширине. Исто тако, захтева се максимално искоришћење постојећих коридора који могу на успешан начин и уз одговарајуће интервенције да замене оне коридоре који се због напредовања копова морају напустити.

2.4. План саобраћајне инфраструктуре

2.4.1. Мрежа друмских саобраћајница

Према циљевима развоја саобраћајног система Републике Србије потребно је изградити и реконструисати, или у складу са развојем површинског копа "Тамнава – Западно поље" и укинути одређене путне правце:

- изградња аутопута Београд – Јужни Јадран у укупној дужини на територији Плана Колубарског лигнитског басена од око 28 km, (на територији општине Лајковац 17,3 km)
- измештање регионалног пута Р-270 по ободу копа "Радњево" и укидање локалног пута Л-1011.
- укидање деонице Р-101а, од Старог села до јужне границе површинског копа "Тамнава-Западно поље", у близини Јабучких Цигана у дужини од око 7,7 km;
- деоница Р-101а, од јужне границе копа "Тамнава-Западно поље" до укрштања са новом трасом Р-201 (у близини Гаја) по функционалним карактеристикама постаје локални пут, у дужини од око 6,1 km;
- реконструкција локалног пута Л-1008 и Л-7 (наставак Л-1011 у општини Лајковац) од укрштања са Р-270 код Трњана (на северу) до укрштања са Р-101а код Шеринке (на југу) и превођење у ранг регионалног пута - укупна дужина око 14,6 km (Л-1008 у дужини око 8 km и Л-7 у дужини око 6,6 km); К.О. Стубленица, Паљуви и Јабучје.

2.5. Закључна разматрања

Основне карактеристике досадашњег развоја саобраћаја на територији општине Лајковац су:

- транзитни саобраћај оптерећује централну градску зону;
- степен моторизације је висок у односу на просек Републике (4 ст/возило);

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- недовољан број паркинг места с обзиром на интензитет саобраћаја (140 паркинг места);
- неадекватни услови за безбедно кретање пешака, тј. нема довољно пешачких стаза;
- непостојање бициклистичких стаза;
- непостојање проширења за аутобуска стајалишта на свим регионалним и локалним путевима;
- непостојање заштитног зеленог појаса око постојећих саобраћајница, чак ни у централној градској зони;
- непостојање класичног јавног градског превоза, одвија се као приградски и међуградски;
- није остварена мултимодалност железничког и аутобуског саобраћаја;
- недовољна искоришћеност железничког саобраћаја (путничког и теретног)

Бољи и квалитетнији саобраћај био би додатни импулс развоју осталих привредних и непривредних области, а посебно би допринео развоју туризма. Развој путне инфраструктуре у наредном периоду треба да буде у складу са рационалном организациом и уређењем простора и мора се посматрати у складу са Просторним планом Колубарског лигнитског басена и изградњом аутопута Београд - Јужни Јадран. Улога локалне самоуправе у даљем развоју саобраћајне инфраструктуре ће самим тим бити ограничена, али веома значајна по питању заштите животне средине и утицаја јавности на доношење свих важних одлука о изградњи нових инфраструктурних објеката.

Поглавље 3: ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

3.1. Општи део

Уставом Републике Србије, Законом о територијалној организацији Републике Србије и Законом о локалној самоуправи, општина је дефинисана као основна јединица локалне самоуправе.

Органи општине Лајковац су:

Скупштина општине Лајковац састоји се од 35 одборника, који се бирају на изборима, редовним на сваке четири године или ванредним по пропорционалном систему. Тренутни састав СО Лајковац је следећи: 7 – ВСС (седми степен стручне спреме); 1-ВСС (шести степен стручне спреме), 10-ССС (четврти степен стручне спреме); 9-ССС (трећи степен стручне спреме); 7-Остало

Председник општине - бира га Скупштина општине, из реда одборника, на време од четири године, тајним гласањем, већином гласова од укупног броја одборника Скупштине општине.

Општинско веће – које бира скупштина општине на предлог председника општине. Тренутно општинско Веће општине Лајковац се састоји од 11 чланова, председника и заменика председника општине и 9 чланова Већа. Општинско Веће има своја повремена радна тела :- комисију за утврђивање штета од последица елементарних непогода, -комисију за социјална питања; -комисију за праћење спровођења реализације Програма пољопривреде.

Општинска управа - поред послова из делатности локалне самоуправе обавља и послове из надлежности републике као поверене послове. По обиму послова, однос изворних и поверених послова је већи у корист изворних послова. Општинска управа Лајковац запошљава 65 службеника, од тога 21 има високу стручну спрему а 90 % од укупног броја запослених познаје рад на рачунару.

3.2 Организационе јединице

Општинска управа се образује као јединствен орган. За обављање послова из надлежности Општинске управе образују се основне организационе јединице и то одељења и службе, у оквиру којих се обављају стручни, организациони и заједнички послови у складу са одлуком о Општинској управи. Основне организационе јединице су:

ОДЕЉЕЊА:

- Одељење за општу управу и друштвене делатности,
- Одељење за привреду и имовинско-правне послове
- Одељење за комуналне, стамбене, грађевинске и урбанистичке послове,
- Одељење за буџет и финансије.

СЛУЖБЕ:

- Служба за скупштинске послове
- Служба за буџетску инспекцију и ревизију
- Служба правне помоћи

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- Служба за инспекцијске послове

Општинска управа поједине послове обавља по територијалном принципу, преко месних канцеларија. На територији општине образовано је 5 месних канцеларија у којима ради 4 службеника.

За потребе комуналне изградње и пружања комуналних услуга Скупштина општине Лајковац, у складу са Законом основала је следећа јавна предузећа :

- ЈП “Дирекција за уређење и изградњу општине Лајковац “ која има 19 запослених
- ЈП “Градска чистоћа“ Лајковац са 48 запослених

Закон о локалној самоуправ(„Службени гласник РС“број:129/07) предвиђа да општине могу оснивати установе и организације у области основног образовања, културе, примарне здравствене заштите, спорта, дечије и социјалне заштите и туризма .

Скупштина општине Лајковац је оснивач следећих установа :

- Предшколска установа „Лептирић“ Лајковац са 47 запослених
- ЈПРТВ “Пруга“ Лајковац са 10 запослених
- Културни центар „Хаџи Рувим“ Лајковац са 11 запослених
- Градска библиотека са 9 запослених
- Дом здравља Лајковац
- Туристичка организација Лајковац – 1 запослени

3.3. Буџет

Одлука о буџету општине Лајковац се доноси на начин и по поступку предвиђеном пословником о раду СО за доношење одлука. Предлагач буџета је општинско веће, а усваја га Скупштина општине. У МЗ се одржавају зборови грађана или савети МЗ који предлажу план и програм са финансијским планом.

У последње време грађанима (представницима грађанског друштва и невладиних организација) се пружа могућност увида у начин и поступак доношења буџета, као и шанса да сами дају предлоге и сугестије.

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац
Следећа табела приказује динамику раста буџета општине Лајковац:

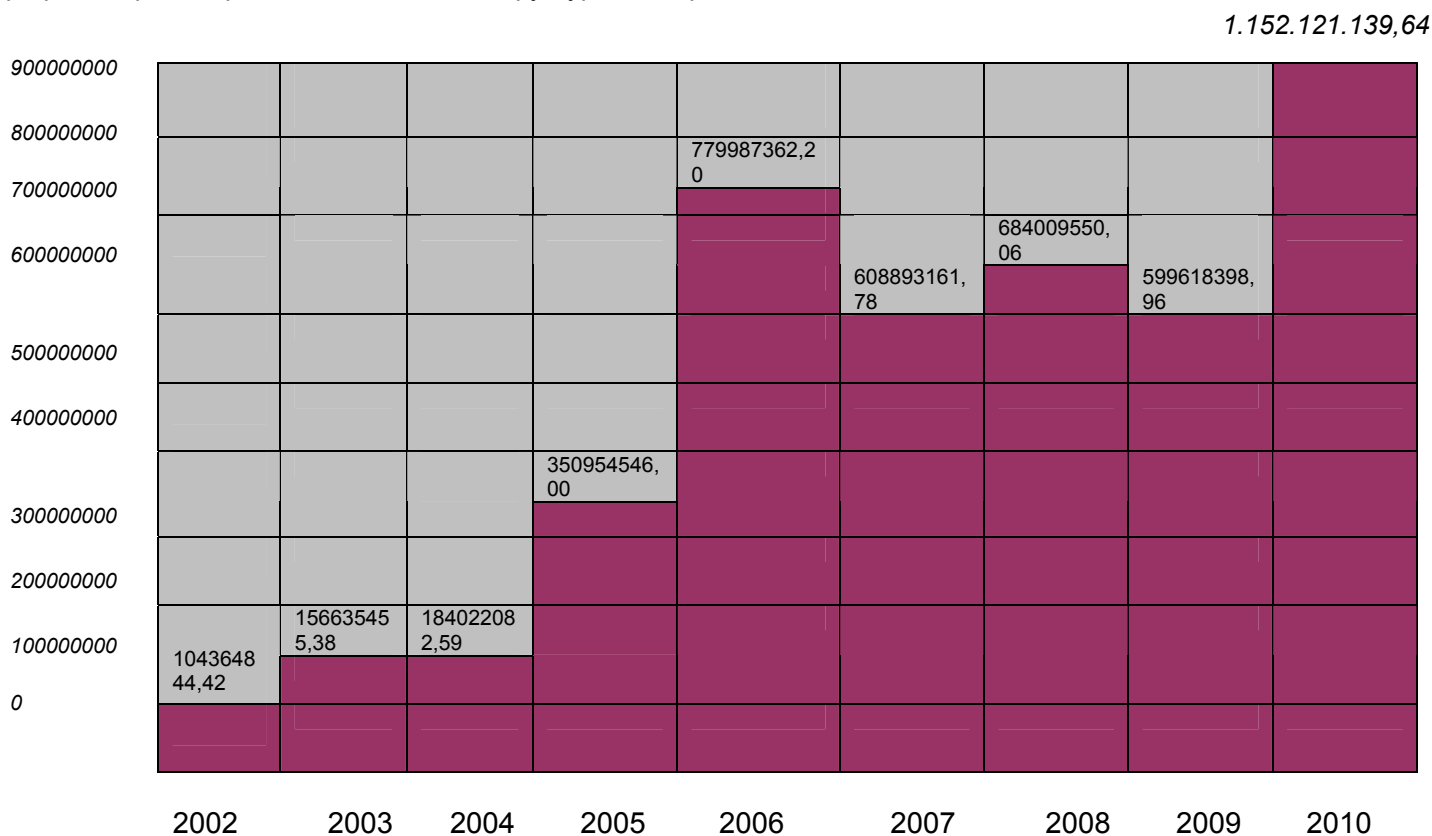
Табела бр. 23: Буџет општине Лајковац

1997.године	10.780.000,00 динара
1998.године	17.443.209,86 динара
1999.године	19.333.247,28 динара
2000.године	31.237.839,12 динара
2001.године	67.191.686,00 динара
2002.године	104.364.844,42 динара
2003.године	156.635.455,38 динара
2004.године	184.022.082,59 динара
2005.године	350.954.546,00 динара
2006.године	779.987.362,20 динара
2007.године	608.893.161,78 динара
2008. године	684.009.550,06 динара
2009. године	599.618.398,96 динара
2010 године*	1.152.121.139,64 динара

Извор: Стручне службе општине Лајковац

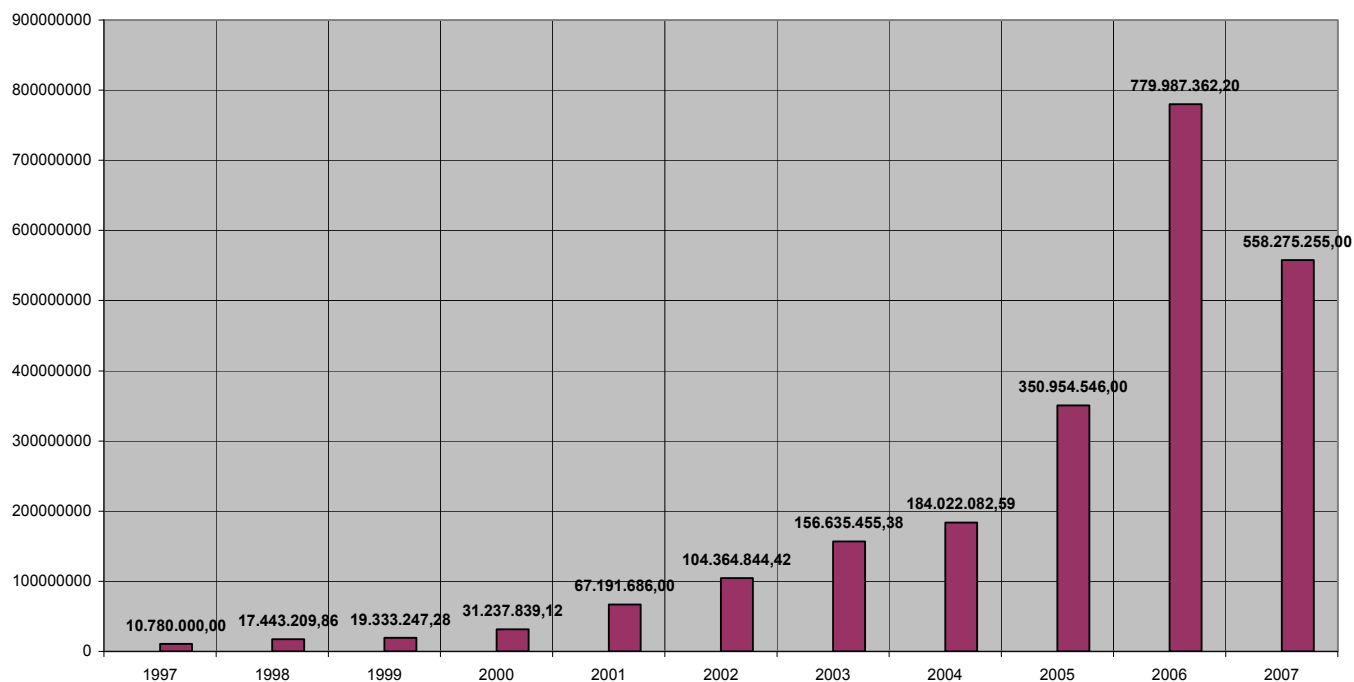
Напомена: План за 2010 годину

Графички приказ прихода по годинама, структура за период 2002- 2010. година.

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

Графички приказ буџета по годинама, структура за период 2002- 2010. година.

ОСТВАРЕНИ ПРИХОДИ 2002. – 2009. ГОДИНА

Табела бр. 24: Остварени приходи општине Лајковац 2002.- 2009. године

Година	Изворни приход	Уступљени порези	Уступљене накнаде	Трансферна средства	Приходи од продаје акција и капитала	Кредит	Укупно
2002	35.462.277,77	67.437.952,56	1.464.614,09				104.364.811,42
2003	64.063.080,00	89.546.455,00	3.025.930,00				156.635.465,00
2004	183.652.886,00	101.577.596,00	16.865.518,00	5.932.000,00	140.178,00		308.168.178,00
2005	182.218.606,00	115.942.939,00	33.896.455,00	22.913.000,00	290.562,00		355.264.562,00
2006	388.959.805,71	143.063.858,45	42.907.335,84	25.312.000,00	180.714,97	40.000.000,00	640.423.714,97
2007	328.542.624,01	142.764.270,10	27.956.332,67	69.629.935,00		40.000.000,00	608.893.161,78
2008	430.395.922,86	154.860.683,10	23.011.365,46	75.495.011,79	246.566,85		684.009.550,06
2009	348.654.852,88	147.410.528,30	59.670.100,43	43.880.523,00	2.394,35		599.618.398,96
2010	890.429.541,57	159.583.697,27	57.570.576,80	44.537.324,00			1.152.121.139,64

* - план за 2010 годину

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

Табела бр. 25: Структура општинских прихода 2002-2009 у (000) динара

Година	2002		2003		2004		2005		2006		2007		2008		2009	
Врста прихода	Укупн о	%	Укуп но	%	Укупн о	%	Укупн о	%	Укупн о	%	Укупн о	%	Укупн о	%	Укупн о	%
Приходи	32.820	31.45	60.400	42.40	71.555	49.24	160.158	64.68	406.603	64.81	328.543	57.75	430.396	62,92	348.655	58,15
Додељен и приходи	71.545	68.55	82.053	57.60	73.760	50.76	87.465	35.32	220.784	35.19	240.350	42.25	253.614	37.08	250.963	41,85
Кредити									40.000		40.000					
Донације																
Укупни приходи текуће године	104.365	100	142.453	100	145.315	100	247.623	100	627.387	100	568.893	100	684.010	100	599.618	100

Највећи удео у укупним приходима локалне самоуправе у последње три године представљају сопствени приходи и то у распону од 57,75 % 2007 до 58,15 % 2009. године. Из приложене табеле може се уочити тенденција опадања учешћа уступљених прихода у буџету општине и то у распону од 45.25 % 2007. године до 41,85 % 2009. године.

Општина у посматраном периоду није узимала никакве зајмове, али је узела кредит од пословне банке у износу од 80 милиона динара, с тим да је 40 милиона реализовано у 2006. а 40 милиона у 2007. години. Кредит се отплаћује до 31.12. 2016. године, а до сада је отплаћено нешто више од 30% кредита.

Анализом сопствених и трајно уступљених прихода уочава се да порез на промет има доминантно учешће на почетку посматраног периода, док је порез на фонд зарада од када је уведен имао највеће учешће све до 2004. када је законом укинут.

Треба напоменути да је у току 2005. године уведена нова накнада и то за заштиту животне средине, која је, у складу са Законом о заштити животне средине (сл. Гласник РС бр. 36/09) измењена. Општина је, у складу са наведеним законом, 2009. године формирала буџетски Еко фонд и донела све одговарајуће одлуке. Планирана средства буџетског Еко фонда за 2010. годину су 149.507.068,00 динара, с тим да 47.657.068,00 динара представљају средства која су пренета из 2009. године.

Остали изворни приходи су административне таксе, локалне комуналне таксе, боравишне таксе, накнада за заштиту животне средине, накнада за уређење и коришћење грађевинског земљишта и др. Најзначајнија локална комунална такса је такса на истицање фирме. У 2009 је наплаћена у износу од 5.814.174,72 динара. Накнаде за коришћење и уређење грађевинског земљишта утврђује и наплаћује ЈП "Дирекција за развој и уређење општине Лајковац". Проценат наплате је задовољавајући изузев наплате по споразумима и уговорима од РБ "Колубара" Лазаревац, чије се обавезе преносе знатним делом из године у годину. Од пореза на доходак, добит и капиталне добитке-порез са највећим остварењем у буџету је Порез на зараде који чини 84,40 % наведених пореза у 2009 години.

У 2009 години извршено је смањење трансферних средстава од стране Републике за 50% у односу на 2008 годину.

Општинска управа као директан корисник буџета, на основу свог финансијског плана, исказује инвестициона улагања у изградњу објеката, капиталном одржавању зграда, пројектном планирању, куповини административне опреме и програма. Највећа улагања из буџета

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац
општине иду преко ЈП "Дирекције за уређење и изградњу општине Лајковац" у области комуналне инфраструктуре и опремања.

Меморандум о буџету и економској и фискалној политици за 2010. и пројекцијама за 2011. и 2012. годину који је усвојила Влада Републике Србије, садржи основне циљеве економске и фискалне политике за овај период а то су:

- стварање основе за средњорочну одрживу макроекономску стабилност
- стабилан динар и ограничена инфлација
- убрзано спровођење реформи привреде и друштва
- окончавање приватизације и реструктуирање привреде
- висок привредни раст заснован на повећању домаће штедње и инвестиција и страних инвестиција и извоза
- смањење спољнотрговинског дефицита
- повећање запослености и раста стандарда становништва

На основу члана 31. Закона о буџетском систему РС за 2010. годину и Меморандума о буџету и економској и фискалној политици за 2010. годину, са пројекцијама за 2011. и 2012. годину (у даљем тексту: Меморандум) дати су основни параметри за наведени период и то:

Табела 26: Пројекција бруто домаћег производа и инфлације

	2009	2010	2011	2012
БДП, млрд динара (текуће цене)	2.994,9	3.241,7	3.594,7	4.008,4
БДП по становнику у еврима	4.190	4.144	4.289	4.696
БДП, стопа реалног раста (у %)	-2,0	0,0	3,0	5,0
Инфлација, просек године, (у %)	8,9	8,1	7,5	6,2
Државна потрошња (у %)	-8,4	-7,9	-3,4	0,2

Ради обезбеђења политике реалног смањења јавних расхода, утврђују се лимити по врстама расхода за цео један сектор на бази јединствених критеријума, и то:

- Политика замрзавања плата дефинисана у 2009. години, примењиваће се и у 2010 години.

Према пројекцији инфлације и раста БДП може се претпоставити да ће буџети општина, па тако и општине Лајковац имати номинални раст у наредне две године. На буџет у наредним годинама могу утицати промене у законодавству којима се одређене надлежности преносе на општине, посебно најављено доношење закона о имовини локалне самоуправе и Закона о финансирању локалне самоуправе. Приликом израде буџета за наредне године основно опредељење општина би требало да буде лимитирање расхода за јавни сектор, пре свега смањење расхода за запослене, за коришћење роба и услуга и субвенције, а повећање издатака за инвестиције.

На приходовној страни буџета реално је очекивати повећање трансферних средстава из Републике. Побољшање прихода ће се постићи и радом локалног органа пореске управе који у целости утврђује, наплаћује и контролише изворне приходе општине. Највећи ефекат се очекује код прихода од пореза на имовину.

Такође, наплата накнаде за коришћење градског грађевинског земљишта ће бити у надлежности општинског пореског органа.

3.4. Државна имовина

Законом о средствима у својини Републике Србије из 1994. године општинама је одузето право да располажу државном имовином која се налази на њиховој територији. Уместо њих, надлежност за управљање државном имовином поверена је Републичкој Дирекцији за имовину. Овакво решење се показало као лоше, јер рад Дирекције није довољно ефикасан па се на поједине одлуке чека годинама. Овакво стање негативно утиче на развој општина.

Стога је на различитим нивоима покренута иницијатива да се донесе нови закон о имовини локалне самоуправе и општинама у Србији врати право да располажу државном имовином на њиховој територији. Очекује се да ће овим законом бити регулисана и обавеза општина да достављају податке надлежним статистичким органима о укупно расположивом и коришћеном простору у својини државе на њиховим територијама, о корисницима тог простора, приходима по основу коришћења простора, односно отуђења простора и слично.

Ово је још један елемент који ће имати утицај на раст општинског буџета.

Следећи тебеларни приказ представља ажуриране податке о непокретностима у државној својини а чији је корисник општина Лајковац, са стањем на дан 31.12.2009. године. Приказ садржи податке о земљишту (пољопривредном, шумском, грађевинском и осталом) и податке о грађевинским објектима (службене зграде, пословне зграде, стамбене зграде, репрезентативни објекти и остали грађевински објекти).

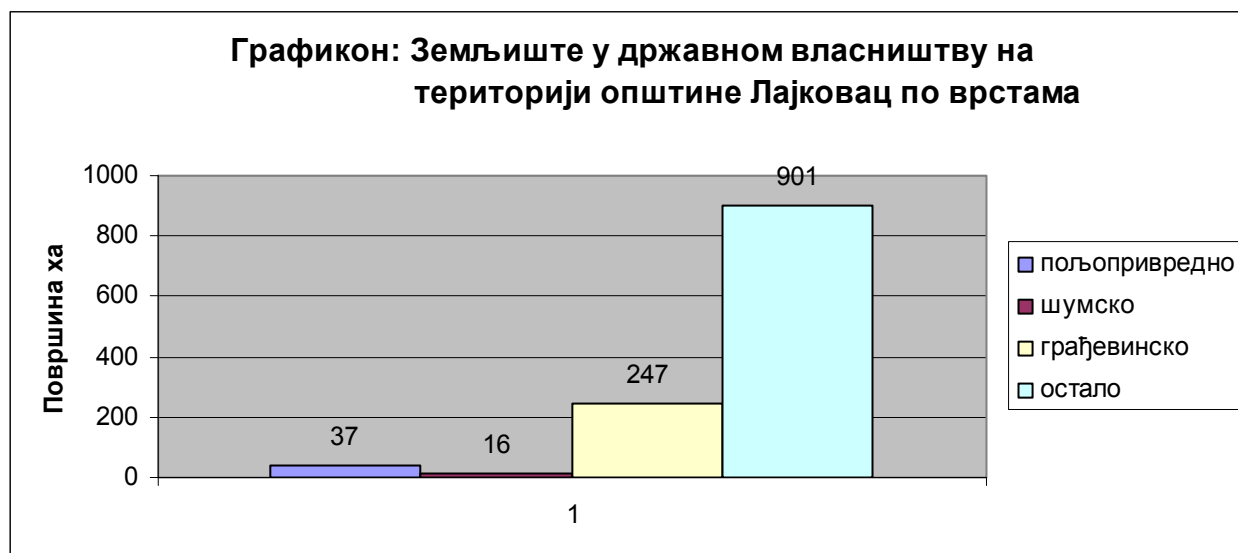
Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

Табела 27: Непокретности општине Лајковац по врстама и по катастарским општинама(КО)

А. Земљиште (ha)							
Р/Б	КО	Пољопривр Шумско	Грађевинско	Остало	Укупно (ха)	Вредност (дин)	
1	Ћелије	3-01.51,85	5-01.55,20	1-00.10,31	59-19.17,97	68-22.35,33	3.193.870,00
2	Д.Лајковац	2-00.43,51	1-00.22,85		44-14.68,57	47-15. 34,93	1.646.990,00
3	Придворица	1-00.05,19			46-10.1,99	47-10.17,18	1.140.240,00
4	Словац	4-00.35,14	2-00.62,08		34-08.99,90	40-09.97,12	1.398.320,00
5	Боговађа	7-02.22,89			24-06.22,42	31-08.45,31	1.192.790,00
6	М.Борак	2-01.64,45			14-03.36,72	16-05.01,17	680.110,00
7	Пепељевац				62-28.96,36	62-28.96,36	2.896.360,00
8	Лајковац	2-00.63,59		214- 33.15,05	1-00.06,15	217-33.84,79	309.749.010,00
9	Ратковац	6-00.10,52	2-00.41,40		63-12.02,41	71-12.54,33	1.399.570,00
10	Бајевац		5-07.32,15	1-00.21,16	40-28.96,63	46-36.49,94	6.036.830,00
11	Јабучје	4-00.80,70			271-99.98,69	275-100.79,39	11.439.565,00
12	Скобаљ				26-08.26,60	26-08.26,61	826.610,00
13	Стрмово				35-14.51,38	35-14.51,38	1.451.380,00
14	Врачевић	3-01.26,21			50-21.48,11	53-22.74,32	2.526.740,00
15	М.Црква				20-05.97,67	20-05.97,67	597.670,00
16	Рубрибреза			31-20.83,80	2-00.65,23	33-21.49,03	52.160.230,00
17	Непричава				62-26.54,73	62-26.54,73	2.654.730,00
18	Степање	3-01.27,69	1-04.43,27		48-16.59,44	52-22.30,40	3.799.145,00
Укупно земљиште		37-10.31,74	16-14.56,95	247-54.30,32	901-326.60,98	1201-405.79,99	404.790.160,00
Б. Објекти (ha)							
	КО	Службене зграде	Пословне зграде	Делови зграда пословни простор	Стамбене зграде	Укупно (ха)	Вредност (дин)
1	Ћелије		1-00.00,48			1-00.00,48	1.728.000,00
2	Д.Лајковац		1-00.00,48			1-00.00,48	1.728.000,00
3	Боговађа		2-00.01,65			2-00.01,65	5.940.000,00
4	Лајковац	2-00.03,62	8-00.09,12	9-00.11,21	34-00.52,33	53-00.76,28	302.141.600,00

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

5	Ратковац		2-00.02,42			2-00.02,42	8.712.000,00
6	Јабучје		2-00.09,10		1-00.01,40	3-00.10,50	36.120.000,00
7	Врачевић				1-00.16,20	1-00.16,20	38.880.000,00
8	Рубрибреза	2-00.01,28				2-00.01,28	5.960.000,00
Укупно објекти		4-00-04,90	16-00.23,25	9-00.11,21	36-00.69,93	65-01.09,29	401.209.600,00

3.5. Закључна разматрања

У складу са уставним одредбама РС и Законом о локалној самоуправи, општина доноси циљеве, задатке и стратешка опредељења укупног развоја, за области и делатности из своје надлежности.

Локална самоуправа општине Лајковац се може оценити као релативно ефикасна. Да би се рад локалне самоуправе додатно унапредио, у наредном периоду је неопходно предузети следеће активности и мере:

- рад на даљем јачању кадровских, техничких и организационих капацитета општинских служби;
- активирање и мобилизација расположивих ресурса, активирање локалних иницијатива и предузимање оперативних мера код надлежних Министарстава и других републичких институција, фондова и др.;
- сарадња са Регионалном развојном агенцијом и обласном асоцијацијом.

Поглавље 4: ПРИВРЕДА

4.1. Општи део

У структури лајковачке привреде највеће учешће има пољопривреда са око 55 %, док је учешће индустрије око 12 %. Остале привредне делатности остварују ниже учешће и то: трговина 11 %, грађевинарство 10,2 %, саобраћај 9,1 %, занатство 2,4 % и угоститељство и туризам 0,8 %.

По подацима Регионалне привредне коморе Ваљево, из Завршног рачуна за 2007. годину, у привреди општине је активно пословало укупно 151 привредно друштво, од којих је 143 малих (95 %) и 8 средњих (5 %).

Највећи број привредних друштава послује у секторима трговине – 48 (32 %) и прерађивачке индустрије – 30 (20 %).

У општини је пословало и 536 радњи, док их по последњим подацима општине Лајковац тренутно има 377.

Привреду Лајковца карактерише зависност и међусобна повезаност са ЕП Србије. Носиоци привредне активности на територији општине Лајковац су: ЕПС РБ "Колубара" – Тамнава Западно поље и Погон Елмонт ("Колубара-Метал).

Кључна ограничења локалне привреде су: низак ниво привредне активности, недостатак тржишта, неразвијеност приватног сектора, предузетништва, менаџмента и маркетиншких вештина.

4.2. Структура предузећа

Број и структура привредних друштава по величини и секторима на дан 31.12. 2009. године

Табела 28:

Сектор	Укупно	Величина		
		Мало	Средње	Велико
Пољопривреда, лов и шумарство	4	4	0	0
Рибарство	0	0	0	0
Вађење руде и камена	3	2	1	0
Прерађивачка индустрија	13	10	3	0
Производња и снабдевање електричном енергијом и гасом	0	0	0	0
Грађевинарство	2	2	0	0
Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и разних предмета	11	11	0	0
Хотели и ресторани	1	1	0	0
Саобраћај, складиштење и везе	6	6	0	0
Финансијско посредовање	0	0	0	0
Активности у вези са некретностима, изнајмљивање и пословне активности	6	6	0	0
Државна управа и одбрана	0	0	0	0
Образовање	1	1	0	0
Здравствени и социјални рад	1	1	0	0
Остале комуналне и сличне активности	1	1	0	0
Укупно:	49	45	4	0

Од укупног броја запослених у привреди, у привредним друштвима је радило укупно 893 запослених, од чега 295 у малим, а 598 у средњим привредним друштвима.

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац
Број запослених по секторима и величини привредног друштва на дан 31.12. 2009. године

Табела 29:

Сектор	Укупно	Величина		
		Мало	Средње	Велико
Пољопривреда, лов и шумарство	13	13	0	0
Рибарство	0	0	0	0
Вађење руде и камена	111	52	59	0
Прерађивачка индустрија	611	72	539	0
Производња и снабдевање електричном енергијом и гасом	0	0	0	0
Грађевинарство	1	1	0	0
Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и разних предмета	28	28	0	0
Хотели и ресторани	2	2	0	0
Саобраћај, складиштење и везе	53	53	0	0
Финансијско посредовање	0	0	0	0
Активности у вези са некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	15	15	0	0
Државна управа и одбрана	0	0	0	0
Образовање	3	3	0	0
Здравствени и социјални рад	9	9	0	0
Остале комуналне и сличне активности	47	47	0	0
Укупно:	893	295	598	0

Просечна нето примања по секторима и величини привредног друштва приказана су у наредој табели

Стање 31.12.2009. године

Табела 30

Сектор	Просек	Величина		
		Мало	Средње	Велико
Пољопривреда, лов и шумарство	20109	20109	0	0
Рибарство	0	0	0	0
Вађење руде и камена	48087	29329	18760	0
Прерађивачка индустрија	45173	23352	21821	0
Производња и снабдевање електричном енергијом и гасом	0	0	0	0
Грађевинарство	13000	13000	0	0
Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и разних предмета	15208	15208	0	0
Хотели и ресторани	5917	5917	0	0
Саобраћај, складиштење и везе	53440	53440	0	0
Финансијско посредовање	0	0	0	0
Активности у вези са некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	14778	14778	0	0
Државна управа и одбрана	0	0	0	0
Образовање	20000	20000	0	0
Здравствени и социјални рад	15324	15324	0	0
Остале комуналне и сличне активности	34326	34326	0	0
Укупно просек:	19024	16318	2705	0

Стратегија локалног одживоог развоја општине Лајковац
Укупни приходи, расходи, добит и губитак по секторима (у хиљадама динара) приказани су у наредој табели

Стање 31.12.2009. године

Табела 31:

Сектор	Укупан приход	Укупан расход	Добит	Губитак
Пољопривреда, лов и шумарство	33159	32528	631	0
Рибарство	0	0	0	0
Вађење руде и камена	802482	769644	32838	0
Прерађивачка индустрија	846355	1055822	2361	211828
Производња и снабдевање електричном енергијом и гасом	0	0	0	0
Грађевинарство	2109	1922	188	1
Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и разних предмета	276668	280271	1363	4966
Хотели и ресторани	586	718	0	132
Саобраћај, складиштење и везе	49890	107835	732	58677
Финансијско посредовање	0	0	0	0
Активности у вези са некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	26811	31425	1550	6164
Државна управа и одбрана	0	0	0	0
Образовање	2737	2457	280	0
Здравствени и социјални рад	10013	9741	272	0
Остале комуналне и сличне активности	141598	141133	465	0
Укупно:	2192408	2433496	40680	281768

Највеће укупне приходе, расходе и добит имају сектори прерађивачке индустрије и трговине, а највећи губитак имају сектори саобраћаја и активности у вези са некретнинама.

Спољнотрговинска размена

Привреда са подручја општине Лајковац у 2009. години је остварила следеће резултате:

- укупну спољнотрговинску размену у вредности од 10,2 милиона америчких долара,
- извоз износи 5,4 милиона долара
- вредност увоза износи 4,8 милиона долара
- остварен је суфицит у размени од 0,6 милиона долара

Спољнотрговинска размена у 2009. години у милионима долара приказана је у следећој табели:

Општина Лајковац

Табела 32:

	Износ
Спољнотрговинска размена	10,2
Извоз	5,4
Увоз	4,8

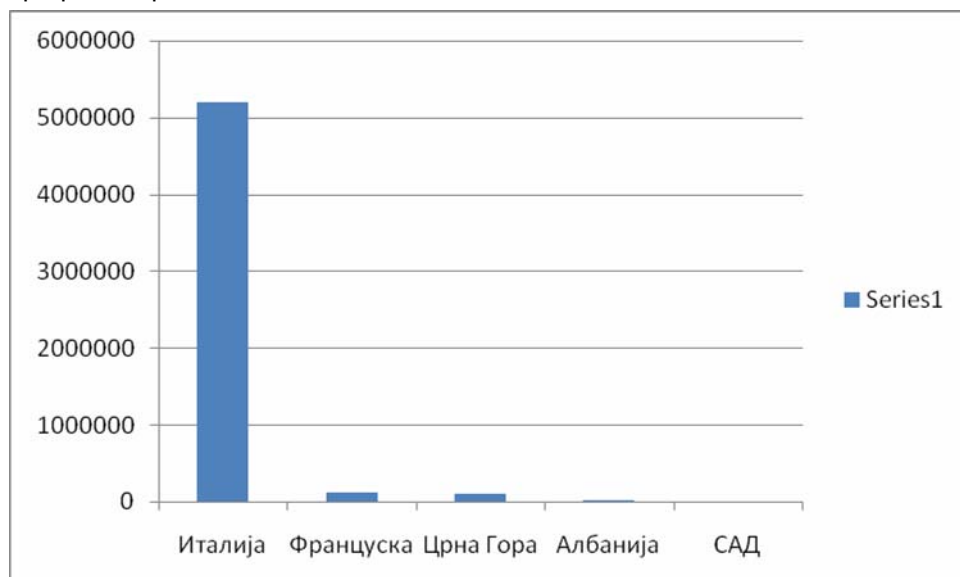
Најзначајнији трговински партнери у 2009. години у доларима приказани су у следећој табели:

Табела 33:

Ред. бр.	Земља	Вредност	% учешћа
Извоз		5.455.142	100
1.	Италија	5.194.527	95,2
2.	Француска	129.651	2,3
3.	Црна Гора	101.257	1,8
4.	Албанија	20.283	0,3
5.	САД	7.933	0,1
Укупно првих 5:		5.453.651	99,7
Увоз		4.828.765	100
1.	Италија	4.500.087	93,2
2.	Јапан	57.349	1,18
3.	Шведска	47.743	0,98
4.	Немачка	44.512	0,92
5.	Велика Британија	30.121	0,62
Укупно првих 5:		4.679.812	96,9

Извор података: Републички Завод за статистику, обрада: Информациони центар РПК Ваљево

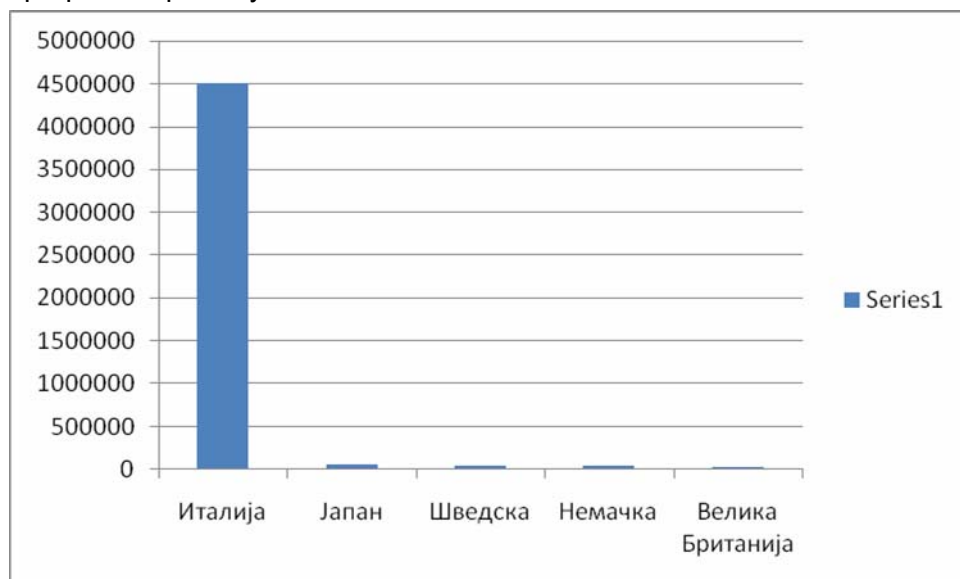
Графички приказ извоза:

Извоз се реализује на тржишта 5 земаља, а доминантна је Италија 5,1 милиона долара или 95,2 %, Француска 2,3 %, Црна Гора 1,8 %, Албанија и САД са укупним учешћем од 0,4 %.

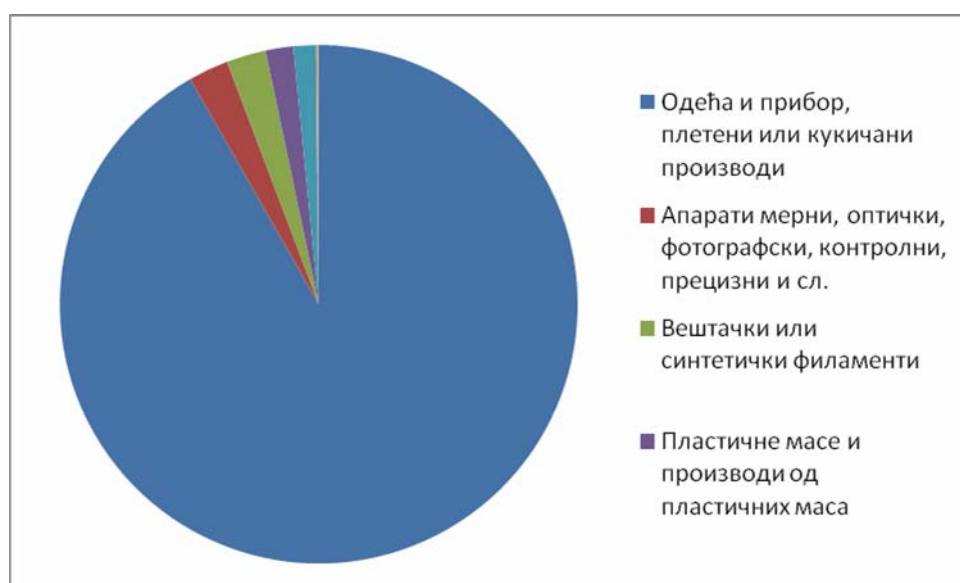
У увозу, Италија има доминантно место са 93,2 %, Јапан 1,18 %, а затим Шведска, Немачка и Велика Британија.

Графички приказ увоза:

Структура извозних производа у 2009. години

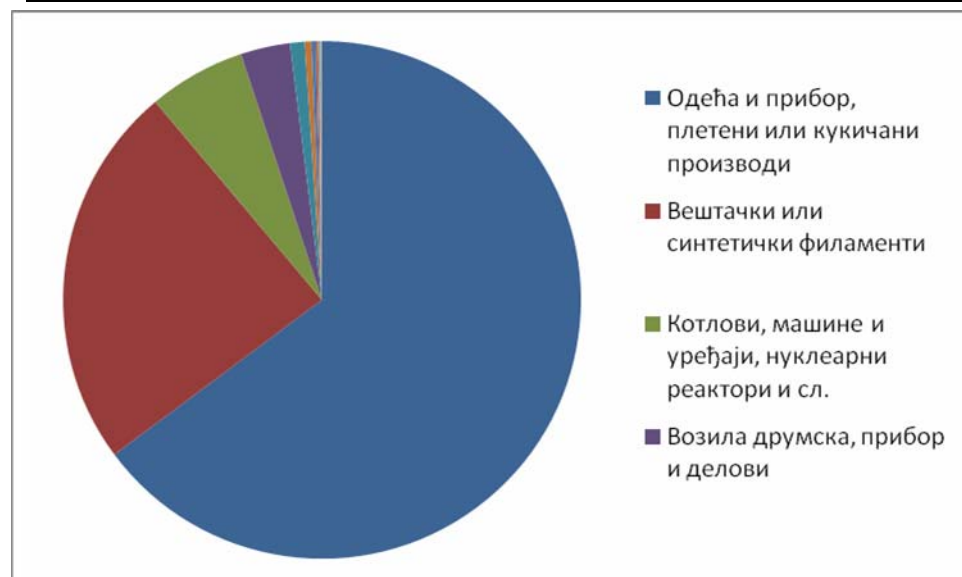
Шифра	Назив	Извоз у УСД
61	Одећа и прибор, плетени или кукичани производи	5.004.508
90	Апарати мерни, оптички, фотографски, контролни, прецизни и сл.	135.995
54	Вештачки или синтетички филаменти	134.643
39	Пластичне масе и производи од пластичних маса	94.029
84	Котлови, машине и уређаји, нуклеарни реактори и сл.	76.259
48	Хартија и картон, производи од хартије	4.137
31	Ђубрива	3.563
44	Дрво и производи од дрвета, дрвени угаљ	1.159
49	Књиге штапане, новине, слике и сл., планови, рукописи	849
УКУПНО:		5.155.142

У увозу су најзаступљенији производи: пластичне масе и производи од пластичних маса, одећа, прибор, плетени и кукичани производи, вештачки синтетички филаменти и апарати, мерни, оптички, фотографски, контролни, прецизни и сл.

Стратегија локалног одживоог развоја општине Лајковац
Структура увоза производа у 2009. год.

Шифра	Назив	Увоз у УСД
61	Одећа и прибор, плетени или кукичани производи	3.129.195
54	Вештачки или синтетички филаменти	1.161.885
84	Котлови, машине и уређаји, нуклеарни реактори и сл.	292.876
87	Возила друмска, прибор и делови	149.030
73	Производи од гвожђа и челика	44.028
27	Минерална горива, уља и воскови, битуменозне материје	20.063
58	Тканине специјалне, таписерије, вез и сл.	12.190
48	Хартија и картон, производи од хартије	6.585
32	Екстракти за штављење или бојење, танини и сл., боје и лакови	3.528
39	Пластичне масе и производи од пластичних маса	3.044
72	Гвожђе и челик	1.836
85	Машине електричне, опрема и њихови делови и сл.	1.666
49	Књиге штампане, новине, слике и сл., планови, рукописи	1.080
91	Часовници и њихови делови	845
40	Каучук и производи од каучука и гуме	585
76	Алуминијум и производи од алуминујума	222
55	Вештачко или синтетичка влакна, сечена	73
63	Производи готови од текстила и остали изношени делови, крпе	12
34	Сапуни, органска површинска активна средства и сл.	7
74	Бакар и производи од бакра	5
	УКУПНО:	4.828.755

Најначајнији извозници у 2009. години су: Ламадо, Мигал – Фабрицатион, Борвек еуротраде, а увозници: Ламадо, Нодел, Боверк, Ива аграр, МД Комерц, Тамнава Шуме и МГ Лајковац.

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац
Највећи извозници у општини Лајковац у 2009. години

Матичн и бр.	Шиф ра	Назив	Адреса	Пош. бр.	Место	Извоз (УСД)
1742497 1	12614	"ЛАМАДО"	Београдска бб	14224	Лајкова ц	5.194.5 27
2011381 2	0	"МИГАЛ ФАБРИЦАТИОН"	Пепељевац бб	14224	Лајкова ц	135.995
7375654	11941	"БОРВЕРК ЕУРОТРАДЕ"	Јабучје	14226	Јабучје	119.468
6379435	20121	"ИВА-АГРАР"	Рашка Вукадиновића 4	14224	Лајкова ц	3.563
1758106 6	11390	"РОПЕР-М- ЦОМПАЊУ"	Проте Матеје 40	14224	Лајкова ц	1.589

Највећи увозници у општини Лајковац у 2009. години

Матичн и бр.	Шифр а	Назив	Адреса	Пош. бр.	Место	Увоз (УСД)
1742497 1	12614	"ЛАМАДО"	Београдска бб	14224	Лајкова ц	4.541. 588
7375654	11941	"БОРВЕРК ЕУРОТРАДЕ"	Јабучје	14226	Јабучје	133.52 9
1727096 6	11040 6	"МГ"	Војводе Мишића бб	14224	Љакова ц	53.447
6379435	20121	"ИВА-АГРАР"	Рашка Вукадиновића 4	14224	Лајкова ц	29.334
6982093	60501	"С.И.И. ТУРС"	Рубрибреза	14224	Лајкова ц	15.459
2000402 9	0	"МД КОМЕРЦ"	Кнеза Милоша 11	14224	Лајкова ц	1.417
2011381 2	0	"МИГАЛ ФАБРИЦАТИОН"	Пепељевац бб	14224	Лајкова ц	336
6118780	12614	"НОДЕЛ"	Београдска бб	14224	Лајкова ц	47

4.3. Власничка структура предузећа

Већина друштвених предузећа у општини налазе се у процесу стечаја, али су нека и приватизована из стечаја судским путем:

- "Млекара" – Лајковац, нови власник: "Виндија" Вараждин, Република Хрватска;
- "Хладњача"- Лајковац, нови власник: "Фрувела" Београд; фабрика сточне хране и фарма

Конфекцијско предузеће "Обнова" је продата ДП "Колубара-Грађевинар" из Лазаревца у току 2006. Приватно предузеће "Глобус" такође је продато предузећу "Ламодо" за производњу чарапа и интимног рубља (у току су статусне промене), док је у ИГМ "Димитрије Туцовић" у Ћелијама, поништен процес приватизације.

4.4. Број и структура радњи по врсти предузетничких делатности

Према делатности, најбројноји су предузетници у области трговине и занатства.

Табела бр. 24: Структура предузетничких делатности

Врста делатности	Број	%
Грађевинарство	5	1,32
Трговина	140	37,13
Угоститељство	39	10,35
Саобраћај, складиштење и везе	56	14,85
Финансијско посредовање	2	0,53
Остали (занатство)	135	35,81
УКУПНО	377	100

Извор: Стручне службе општине Лајковац

Укупан број предузетничких радњи и запослених у овом сектору показују да просечан предузетник поред себе, ретко запошљава још једног радника.

4.5. Запосленост

На подручју општине запослено је укупно 2.952. Од тога је у предузетничком сектору запослено 343 односно 11,62 %. Укупан број запослених у привреди је 2.047 односно 69,34 % од чега је 1.121 **запослених у РБ Колубара** и 410 запослених у Колубара Метал, што је заједно **52,54 %** од укупног броја запослених. У ЈП Железнице Србије запослено је 179 односно 6,06 % а 337 тј. 10,74 % у свим осталим привредним друштвима. У општинским органима, службама, јавним предузећима и сл., запослено је 173 или 5,86 %, у образовању 216 (7,32 %) а у сектору здравства и социјалне заштите још 173 односно 5,86 %. То је још један од показатеља значаја наслоњености општине Лајковац на РБ Колубара, недовољно развијеног привредног сектора али и значаја развоја МСП у општини Лајковац.

(Извор: Запослени по секторима и делатностима по општинама РЗС, Београд, март 2010.; кадровска евиденција ЈП)

Табела бр. 39: - Број запослених 1981,1991 и 2002. год., незапослена лица-стање 31.12.2002. год.

	1981	1991	2002	
			запослени	незапослени
Република Србија	2.075.530	2.298.924	1.848.531	904.490
Лајковац	2.978	3.017	3.073	567

Извор: "Општине у Србији 2003", РЗС, Београд, март 2004., стр. 96, 118

Према подацима НСЗ Филијала Ваљево из 2010. године број незапослеих у општини Лајковац на дан 31.12. 2009. године је 642 од чега 58,81 % чине жене. У 2009. години највеће учешће у структури незапослених према годинама старости имају незапослена лица 20-24 и 25 до 29 година (по 14,8 %) а затим лица 50-54 године(12,83 %).

Табела бр. 40: Број запослених 1981,1991 и 2009. год., незапослена лица-стање 31.12.2008. год.

	1981	1991	2009.	
			запослени	незапослени
Република Србија	2.075.530	2.298.924	1.999.476	727.621
Лајковац	2.978	3.017	3.073	567

Извор: "Општине у Србији 2009", РЗС, Београд, јануар 2009 стр. 117, 137

4.6. Зараде

Према подацима РСЗ, просечна зарада у општини Лајковац за период јануар-јул 2010. године износила је 63.523 динара односно 45.268 динара без пореза и доприноса што је за 36 % више од просека зарада на територији Републике Србије и за 60% више од просечне зараде исплаћене у Колубарском округу у истом периоду.

(Извор: Саопштење РЗС број 244, за јул 2010.)

То је превасходно последица чињенице да се због примењене методологије РЗС приликом обрачуна просека зарада, обухватају само исплаћене зараде (за мањи део радно способног становништва Лајковца запослених у ЕПС-у где су просечне плате веће од републичког просека) а истовремено занемарују запослени којима се нередовно или чак уопште не исплаћује зарада и велики део незапосленог радно способног становништва, тако да статистички просек зарада не одражава стварни ниво платежне моћи и животног стандарда становништва општине.

4.7. Индустрија

Индустријска производња у Лајковцу се развија од средине прошлог века када су са радом почела индустријска предузећа: ИГМ "Димитрије Туцовић" у Ћелијама, "Елмонт"- погон РБ "Колубаре" и површински коп "Тамнава – Западно поље", Рударског басена "Колубара".

Значајнија предузећа су Ламадо и Нодел у текстилној индустрији; Колубара –Мали Борак – пружање услуга транспорта у оквиру ЈПРБ "Колубара"; "Борверк" д.о.о – вађење камена за грађевинарство; „Борверк еуротраде“ д.о.о.-производња амбалаже од пластичних маса ; „РОПЕР ЦО“ д.о.о.- производња осталог намештаја; "Ива-Аграр" д.о.о. – вађење камена за грађевинарство и др.

Поред тога на подручју општине налази се и пет активних каменолома, а истражни радови врше се на још неколико локација за површинску експлоатацију камена. На површинским коповима кварцног песка и шљунка тренутно се не врши никаква експлоатација. Локална самоуправа нема никакве ингеренције када је рад ових површинских копова у питању, али има штету и мањак средстава у буџету када исти не раде. За експлоатацију минералних сировина надлежно је Министарство рударства и енергетике републике Србије.

Посебан значај и важност има индустријска зона, коју локална самоуправа нуди заинтересованим инвеститорима. Планска документација је потпуно завршена, а инфраструктурно опремање индустријске зоне је у току.

Индустријска зона површине 104,4 ha, има основни развојни потенцијал у повољном локацијском положају, због близине коридора Ибарске магистрале, магистралног пута М-22 и железничке станице Лајковац (пруга Београд-Бар). Постоји проблем недовољне комуналне опремљености простора, али се на томе у континуитету ради. Очекује се изградња нових индустријских колосека, терминала за утовар-истовар, прикључка на главни цевовод пијаће воде

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

(Непричава – Лајковац - Лазаревац), изградње главних колектора за отпадне воде, дела секундарних саобраћајница, кишне канализације и сл. Ови пројекти ће се планирати и реализовати у складу са развојним плановима ЖТП-а.

Индустријска зона је само мањим делом активирана, али атрактивна је за смештај разноврсних привредних активности, уз потребу додатног уређења земљишта и опремања комуналном инфраструктуром и превентним мерама заштите околног подручја. Поред постојећих погона металопрераде, текстилне индустрије, прераде папира, прехранбене индустрије, очекује се развој и смештај малих и средњих предузећа из свих привредних делатности, у складу са условима и правилима изградње који ће бити дефинисани плановима нижег ранга.

Индустријски, складишни и грађевински капацитети са започетим инфраструктурним објектима и добром опремљеношћу на простору индустријске зоне, у наредном периоду тек очекује брз развој. У индустријско пословној зони Лајковца, већ сада ради неколико приватних предузећа која својим успешним пословањем доприносе бржем развоју читаве општине.

У општини Лајковац постоји могућности за развој услужних делатности, међу којима су посебно дефицитарне личне услуге, поједине занатске услуге, информатичке и пројектне услуге, услуге маркетинга, разне консалтинг и пословне услуге сектору МСП, трговинске услуге, угоститељско-хотелијерске услуге, услуге у сектору пољопривреде и друге активности.

4.8. Пољопривреда

На територији општине налази се око 12 500.00 ha обрадивог земљишта. Ратарство, сточарство и воћарство су доминатне пољопривредне гране у општини Лајковац. Пољопривредно земљиште заузима 83 % укупне површине територије општине. Повољни климатски фактори, разноврсност типова земљишта, повољна хидрогеологија и добра путна инфраструктура су добри услови за развој пољопривредне производње, а пре свега, сточарства, ратарства и воћарства.

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

Табела бр. 41: Коришћење земљишног фонда у општини Лајковац

Р. Бр.	Катастра-рска општина	Површина у ha								
		Њиве	Воћња-ци	Вино-гради	Ливаде	Пашња-ци	Шуме	Трсти-ци	Неп-лодно	Врт-ови
1	Бајевац	902.87	63.92	5.93	105.25	152.85	187.24	0.30	55.03	
2	Врачевић	937.43	89.08	6.10	91.32	126.18	239.79		89.99	
3	Д. Лајковац	434.30	22.01	4.89	27.53	28.75	199.13		44.00	
4	Јабучје	2741.20	122.08	2.40	371.38	351.71	486.22	18.02	420.32	6,75
5	Лајковац	565.29	33.27	0.70	196.47	84.13	90.71	2.19	155.27	
6	М. Борак	541.02	38.84	0.08	52.53	50.52	57.00	0.52	303.09	4,58
7	Непричава	838.17	32.34	1.71	133.88	136.34	74.35	0.38	79.62	8,26
8	Пепељевац	435.14	65.58	6.09	116.50	76.09	387.20		72.07	
9	Придворица	223.67	35.48	2.92	66.13	31.37	69.81		34.78	
10	Боговађа	271.98	11.63	0.22	32.89	34.04	416.30		97.87	
11	Ратковац	297.63	32.07	4.80	41.14	37.87	49.87		55.66	
12	Рубрибреза	396.73	22.77		20.95	55.75	41.36	0.07	54.18	5,31
13	Словац	176.54	23.26	2.09	18.62	27.82	181.99		40.73	
14	Скобаљ	353.28	17.25		57.99	56.67	28.05		42.32	
15	Стрмово	255.67	39.14	5.78	88.24	27.85	74.63		39.13	
16	Степање	325.58	44.11	3.86	15.80	45.75	131.09		37.58	5,03
17	Ћелије	329.81	36.30	2.81	27.28	39.03	208.27	0.07	72.30	
18	М. Црква	151.31	16.27	0.94	19.59	20.22	70.71		18.04	
УКУПНО		10 220.19	745.22	51.32	1 483.49	1 382.96	2 993.72	21.56	1 711.99	29.93
УЧЕШЋЕ У %		54.81	4.01	0.28	7.99	7.45	16.12	0.12	9.22	

Извор: ДП"Завод за пољопривреду" Ваљево

За подручје општине Лајковац карактеристична је депопулација села, велики број старачких домаћинства и недовољно радне снаге, уситњени су земљишни поседи са недовољном и застарелом механизацијом, недовољним улагањем и стимулацијом производње индустријског и крмног биља, што узрокује стагнацију свих грана пољопривреде.

Тренутно је најзаступљенија сточарска производња, а у оквиру ње говедарство тј. производња меса и млека. На подручју општине има укупно 3.500 говеда ,од тога 3.430 крава.

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

Табела бр. 42: Пољопривредно становништво

	Укупан број становника - 2002.	Пољопривредно становништво	Активно пољопривредно становништво које обавља занимање	Изддржавано пољопривредно становништво
Република Србија	7 498 001	817 052	529 236	287 816
Лајковац	17 062	1 922	1 410	512

Табела бр. 43: Број домаћинстава и просечна пољопривредна површина по домаћинству (ха)

	Пољопривр. становништ.	Број домаћин.	Пољопр. површина по домаћин. (ха)	Просечна пољ. површ./ домаћинству
Република Србија	817.052	778891	5106900	6,6
Лајковац	1.922	3164	13891	4,4

Табела бр. 44: Број домаћинстава и станова од 1971-2002. год.

	Број домаћинстава				Број станова			
	1971	1981	1991	2002	1971	1981	1991	2002
Република Србија	2.060.003	2.339.891	2.418.156	2.576.487	1.915.058	2.352.227	2.556.092	2.743.996
Лајковац	4.780	5.039	5.146	5.669	4.661	5.776	5.951	6.013

Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова у 2002., РЗС, септембар 2004.

Табела бр. 45: Број домаћинстава и станова од 1971-2002. год. (Индекси)

	Индекси броја домаћинстава				Индекси броја станова			
	1981/71	1991/81	2002/91	2002/71	1981/71	1991/81	2002/91	2002/71
Република Србија	113,6	103,3	106,5	125,1	122,8	108,7	107,4	143,3
Лајковац	105,4	102,1	110,2	118,6	123,9	103,0	101,0	129,0

Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова у 2002., РЗС, септембар 2004.

У општини Лајковац пољопривреда доминира и у структури формирања националног дохотка. Присуство високог удела пољопривреде, у укупном дохотку општине, резултат је слабог удела других привредних грана (и ниског укупног националног дохотка), а не високо развијене пољопривреде.

Делатности из области сектора пољопривреде које су најзаступљеније на територији општине су сточарство, ратарство и воћарство.

Стоочарство заузима прво место по обиму пољопривредне производње, говеда 3.500, за приплод 3.430, свиње 14.825, за приплод 2.528, овце 7.856, за приплод 5.840.

По сетвеној структури ратарске производње највише су заступљене површине под кукурузом 4.050 ha, пшеница 1.800 ha, овас 135 ha, луцерка 300 ha, црвена детелина 800 ha и мешавина трава 800 ha. (*извор:Центар за пољопривреду Лајковац ,2010).*

Воћарство карактерише низак ниво агротехничких мера, ниска техничка опремљеност, неорганизованост у производњи, преради и откупу. Од воћа највише се гаји шљива на површини од 265 ha. Према броју стабала у периоду 1997/2009. година на територији општине Лајковац било је 252.983 стабла шљиве. Јабука је на другом месту са 12.676 стабала, а такође је заступљена крушка, трешња, вишња, дуња, орах, као и нови засади малина и купина. (*извор:Центар за пољопривреду Лајковац ,2010).*

Анализа постојећег стања у сектору пољопривреде у општини Лајковац указује на следеће недостатке:

- мала продуктивност
- недовољна акумулација капитала и недостатак инвестиција
- мала величина поседа
- слаба примена агротехничких мера и савремених начина производње
- бављење пољопривредом као споредном делатношћу и искључиво за сопствене потребе
- производи се углавном кукуруз, пшеница и повртарске биљке, док су друге културе слабо заступљене.

У оквиру подручја плана за коридор аутопута Београд – Јужни Јадран доћи ће до промене досадашњег режима коришћења простора, увођењем нових система у простор и обезбеђивањем локација за технолошко функционисање коридора аутопута. Доћи ће до промене намене површина на подручју Просторног плана аутопута, који ће детаљно бити обрађен у Поглављу 5.2.

Имајући у виду горе наведено, као и чињеницу да ће се ширењем копова РБ "Колубара" неповратно изгубити још један део пољопривредног земљишта, долази се до закључка да ће пољопривреда изгубити своју доминантну улогу у укупној привреди Лајковца. Ако се узме у обзир и чињеница да будућим плановима РБ "Колубара", део земљишта који припада општини Лајковац углавном се не рекултивише, већ су планирана одлагалишта пепела ТЕ-ТО "Колубара Б" и изградња регионалне депоније, губитак пољопривредног земљишта је трајан.

На рачун пољопривредног земљишта се повећавају насеља и изграђене површине, индустријске зоне и др. Због ширења површинских копова РБ "Колубара", долази до пресељења насеља Мали Борак и Скобаљ на нову територију села Јабучја и заузимања пољопривредног земљишта I и II класе бонитета.

За очување и заштиту пољопривредног земљишта и других аграрних ресурса неопходно је уважавање специфичних развојних програма и ограничења, која је неопходно уградити у сва стратешка документа и планове општине.

С обзиром да је један од циљева пољопривреде Републике Србије интеграција у пољопривреду Европске уније, неопходно је унапређење продуктивности, промена структуре производње у зависности од тржишта, увећавање газдинстава и потпуна посвећеност квалитету и безбедности хране. Неопходно је формирање базе података и регистра произвођача стоке, затим успостављање тржишно информационог система и израда стратегије развоја сваког конкретног газдинства.

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац

Развој сеоских насеља и подручја као вишефункционалних производних, социјалних и културних простора и јачање економске снаге сеоских домаћинстава, представља најзначајније питање будућег равномерног развоја општине Лајковац. У стратегијском смислу то захтева већа улагања у рурална подручја и развој села, тј. квалитативне и квантитативне промене на сеоском подручју, засноване на следећим претпоставкама:

- укрупњавање поседа (мање пољопривредника, већа газдинства са специјализованом производњом);
- обука и образовање пољопривредника и њихово удруживање како би се модернизовали, унапредили производњу и били спремни за Европско тржиште;
- изградња нових и реконструкција постојећих саобраћајница, изградња комуналне инфраструктуре (водоводна мрежа, фекална и кишна канализација), добра опремљеност јавних служби и укупна уређеност села;
- трансфер дела пољопривредног у мешовито и/или непољопривредно становништво, у складу са стварним потребама развоја пољопривреде;
- развијање прерађивачких капацитета у селима, посебно у центрима заједнице села, и
- диверзификација пољопривредне производње према физичко-географским условима. Долинско-равничарски делови погоднији су за ратарство, а брдско-планински за воћарство и сточарство.

Приоритети развоја сеоских насеља су: смањивање распрострањености мешовитих облика привређивања; интензивирање производње са ослонцем на повећање нивоа техничке опремљености земљишта; развој хидромелиорационих система; преусмеравање досадашње преовлађујуће оријентације на тов свиња у корист повећања удела млечно-масног говедарства у структури сточарске и укупне тржишне производње.

4.9. Туризам

Туризам је веома мало заступљен у привреди Лајковца и може се слободно рећи да је неразвијен. Нема података о броју туриста, структури туриста и њиховом задржавању. Овако ниска туристичка активност допринела је и на симболично инвестиционо улагање у туризам. То је пре свега последица неадекватног односа према туризму као потенцијално значајној привредној грани, посебно ако се у обзир узму изградња будућег ауто пута и уопште значај општине Лајковац као саобраћајног чворишта. Предуслови за развој туризма свакако постоје. Осим лепе и релативно очуване природе, на територији општине Лајковац се налазе бројни културно – историјски споменици, археолошка налазишта и сакрални споменици (АНЕКС 1.).

Један од највећих доприноса реализације развоја туризма је могућност већег запошљавања локалног становништва и могућност развоја сеоског туризма. Ово је посебно важно ако се узме у обзир релативно висока стопа незапослености и губитак радних места услед предстојећих реструктурирања РБ "Колубара". У том контексту посебно је важна депопулације простора и промена кадровске и полне структуре запослених.

У области туризма посебно се пружа могућност за отварање и развој МПС на породичном принципу, чиме су обезбеђене три основне ставке сваког доброг туризма: гостопримство, флексибилност и разноврсност.

Угоститељство је такође неразвијено, углавном у лошим објектима и недовољног асортимана. Задњих година дошло је до промене угоститељске делатности у друштвеној својини, која је смањена, али је зато дошло до отварања нових угоститељских објеката у приватној својини.

Компаративне предности подручја општине Лајковац за интензивнији развој туризма заснивају се на повољном географском положају и добрим климатским карактеристикама, туристичким ресурсима од националног значаја и развоју специфичне, препознатљиве туристичке понуде, чиме ће се омогућити активирање нових туристичких подручја и центара. Ово се огледа у могућностима развоја међурегионалних и међудржавних потенцијала.

Општина Лајковац треба да обезбеди интегративну заштиту културног наслеђа као генератора туристичког и ширег економског развоја, односно одрживог развоја целог подручја општине.

Генералним Планом Лајковца, Просторним Планом Колубарског лигнитског басена, а у складу са важећом законском регулативом дате су основне смернице за заштиту културних добара.

Простор и непосредна околина споменика "Врапче брдо" су у неуређеном и запуштеном стању. Неопходна је валидна процена да ли да се заштитни статус Врапчег брда обнови или да се брише из регистра заштићених природних добара. С обзиром на културно-историјска обележја и изузетан географски положај, може се идентификовати јавни интерес за обнављањем заштите и модела заштите (врста и категорија заштите, режими, старање) уз утврђивање ефикасног старатељства и обезбеђење услова за уређење и презентацију овог простора, односно доношења нових аката о заштити овог добра. Локална самоуправа мора узети активно учешће и покренути иницијативу за све врсте радова.

Просторним планом експлоатације Колубарског лигнитског басена предвиђен је и план заштите културних добара и споменика културе који се налазе на фронту напредовања површинских копова Колубарског рударског басена и у коридору аутопута Београд-Јужни Јадран који се морају благовремено евидентирати и заштитити. Археолошка ископавања морају да прате динамику напредовање површинских копова, на начин који не доводи у питање спасавање ових локалитета, нити угрожава напредовање копова. Радови на археолошким ископавањима одвијаће се према одговарајућим годишњим програмима, који су усаглашени са динамиком копова. Споменици народне архитектуре захтевају посебан третман. Потребно је решити проблем дислоцирања старих грађевина и њихове даље намене у складу с Елаборатом за формирање Етнопарка. Потребно је уредити локацију Етнопарка и обезбедити његову егзистенцију.

4.9.1. Облици туризма

Имајући у виду природне карактеристике општине Лајковац постоје могућности за развој више различитих видова туризма од којих су најзначајнији: транзитни, излетнички, сеоски, омладински, ловно-риболовни, пословни и спортско-рекреативни туризам.

4.9.1.1. Транзитни туризам

Саобраћај и саобраћајна инфраструктура су добро развијени на подручју целе општине. Подручје општине има карактер транзитне територије. Почетак радова на изградњи аутопута Београд - Јужни Јадран учиниће ову општину врло атрактивном за транзитни туризам. У непосредној близини града је и саобраћајна петља тј. укрштај и веза са магистралним путем М-4, лоцирана на платоу између регулисаног корита реке Колубаре, железничке пруге и поменуте магистралне саобраћајнице. У оквиру ове саобраћајне петље планирана је и база за одржавање аутопута.

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац

Капацитети транзитног туризма не траже нека већа финансијска улагања и могуће је брзо активирати понуду за њега. Неопходни су пригодни угоститељски објекти који могу да обезбеде задржавање, одмор али и ноћења путника и туриста у транзиту. Предности општине Лајковац су близина природног добра "Боговађа" и природног споменика "Врапче брдо" који су удаљени од будуће саобраћајне петње аутопута, само 6 - 7 km. Општина Лајковац има добре могућности и за развој верског туризма, непосредна близина значајних верских објеката, који треба прилагодити транзитним путницима.

У непосредној близини саобраћајне петње је и будући спортско-рекреативни центар "Колубара" са потенцијално одличним могућностима и понудом за транзитни туризам. Угоститељски објекти, спортски терени, шеталишта, заштићена културна добра и други атрактивни садржаји могу учинити ово подручје врло занимљивим и атрактивним и транзитним путницима и туристима.

Израда савременог и модерног кампа, такође би допринела понуди и транзитни туризам прилагодила савременим потребама.

4.9.1.2. Сеоски туризам

Туризам у селима Лајковачке општине нема традицију, а његов развој и коришћење постојећих могућности, за сада су без икаквог организованог и осмишљеног концепта. Сеоска насеља су углавном средине са постојећом пољопривредном производњом, а развојем туризма омогућио би се пласман њихових производа, док издавање њихових смештајних капацитета треба да омогући допунска финансијска средства. Природне карактеристике ових насеља показују да постоје повољни услови за развој туризма на селу на више локалитета. Главни проблем за развој ове врсте туризма је неадекватна инфраструктура и недостатак воде за пиће.

4.9.1.3. Пословни и спортско-рекреативни туризам

Природне карактеристике овог подручја су врло погодне за активан одмор и рекреацију, спортски објекти који се тренутно граде (отворени пливачки базен и спортска хала), као и изградња планираних спортских објекта, могу ову локацију учинити врло приступачном за масовну рекреацију туриста, излетника и спортиста. Непосредна близина РБ "Колубара" и интензиван развој МСП, чине подручје општине Лајковац врло погодним за пословни туризам.

4.10. Мала и средња предузећа

Влада Републике Србије је јануара 2003. године усвојила Стратегију развоја малих и средњих предузећа и предузетништва у Републици Србији 2003-2008. године. Главни задатак Стратегије је креирање оквира за развој малих и средњих предузећа и предузетништва (МСПП) са два приоритетна циља:

- пораст укупног броја МСП са око 270 000 (2002.г.) на око 400 000
- отварање преко једног милиона нових радних места у сектору МСП

На тај начин, МСП треба да допринесу основним правцима економског и друштвеног прогреса у Србији, што обухвата:

- повећање животног стандарда становништва и смањење разлика између просечних примања у Србији и земљама Европске уније;
- значајан пораст запослености;
- снажнији и равномернији регионални развој;
- јачање међународних трговинских веза, поготово са земљама Европске уније; и

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- повећање расположивих средстава за друге друштвене секторе, у првом реду за образовање, здравство и пензионе фондове.

Оваква планска опредељења полазе од генералне стратешке оријентације развоја Републике Србије на:

- транзицију домаће привреде, која подразумева њено тржишно реформисање, где је приватизација процес од кључног значаја;
- структурно прилагођавање привреде, са тежњом ка натпросечно брзом развоју терцијарних делатности у стварању друштвеног производа и растом значаја малих и средњих предузећа у привредној структури; и
- отварање према свету и укључивање у међународне економске токове, уз битно повећање учешћа спољнотрговинске размене у друштвеном производу и раст прилива иностраних инвестиција.

Републичка агенција за развој малих и средњих предузећа и предузетништва, основана је 2001. године, Законом о агенцији за развој малих и средњих предузећа (Сл. гласник РС", бр. 65/01), одговорна је за спровођење стратегије развоја МСП, информисање Владе РС у вези са питањима од значаја за МСП, промоцију сектора МСП, подршку регионалним агенцијама и центрима и координацију њихових активности.

Развој малих и средњих предузећа постиже се мерама директне и индиректне подршке државе, стварањем мреже институција за подршку и координацију, фискалним подстицајима, финансијском подршком, стварањем статистичке основе за боље праћење развоја ових делатности и повезивањем тзв. "малог" и "великог" бизниса.

Локална самоуправа је од изузетне важности за рад и развој МСП и мора допринети афирмацији и спровођењу програма подршке и изградњи инфраструктуре за помоћ и развој МСП. Локална привреда условљена је оснивањем и развојем малих предузећа у свим делатностима, приоритетно ради стварања простора за ново запошљавање. У том процесу значајну улогу имаће и локална самоуправа, посебно у погледу стварања повољне инвестиционе и пословне климе, обезбеђивања неопходне инфраструктуре, креирања партнерства јавног, приватног и невладиног сектора, отклањања постојећих баријера за реализацију предузетничких иницијатива на свом подручју (нпр. у урбанистичком и просторном уређењу и понуди локација, комуналној опремљености потенцијалних предузетничких зона, политици накнада уређења и коришћења грађевинског земљишта, политици локалних комуналних такси, подстицању усавршавања, образовних иницијатива, информатичких услуга и др.).

Поред даљег развоја рударско-енергетског сектора, основни стратешки правац локалне економије општине Лајковац треба да буде у развијању сектора малих и средњих предузећа (МСП). Предности МСП су флексибилност, брзина прилагођавања тржишту, спремност за освајање нових производа и услуга и способности ефективног запошљавања.

У општини Лајковац потпуно су дефицитарне услуге значајне за социјални и културни развој једног подручја. То су услуге у области здравства, образовања, културе, финансија, пословања и др., дакле оне активности које се обично сврставају у терцијални и квартални сектор.

Развој МСП у општини Лајковац би, бар делом, морао бити везан за предстојеће промене у ЕПС-у. Партнерски однос општине и ЕПС-а може значајно допринети бољој пословној политици и условима за развој МПС.

Процес реструктурирања и приватизације предузећа у саставу РБ "Колубара" носи значајне проблеме транзиционе рецесије, међу којима је посебно наглашен прикривени вишак

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац

радне снаге и могуће укидање знатног броја радних места. По овом основу само из система РБ “Колубара” могло би да остане без посла око 3.000-5.000 радника, и то запослени у заједничким службама (углавном са ССС). По неким грубим проценама између 700 и 1.000 ових радника би били становници општине Лајковац, а значајан проценат истих је женског пола.

На подручју општине Лајковац приватно предузетништво је нарочито развијено у производном занатству (прерада метала, пластике, амбалаже и др.), уз дефицит разних личних услуга, услуга домаћинствима, поправци саобраћајних средстава, услуга у грађевинарству и др. Недавно су изграђене две мале млекаре у приватном власништву, али и даље нема програма за прераду меса и јагодичастог воћа. Управо, у наведеним и другим дефицитарним делатностима налазе се шансе за оснивање и успешно пословање МСП, не само у граду, већ и у руралном окружењу. У складу са општом стратегијом дисперзног развоја, у оквиру развоја сеоског подручја, поред приоритетног развоја аграра, у урбанистичким плановима потребно је предвидети одговарајуће локације за смештај малих прерадних/производних предузећа и радњи из сектора услужних делатности, уз подршку изградњи насељске и комуналне инфраструктуре, путева, објеката јавних служби и др.

4.10.1. Финансирање МСП

Обезбеђивање финансијских средстава представља један од главних проблема за развој МСП. Да би се обезбедили кредити наилази се на бројне препреке, као што су: непостојање документације о пословном подухвату и предузећу, одсуство знања и вештина да се пројекат на одговарајући начин представи кредиторима, непостојања методологије за оцену малих пројеката и друго. У настојању да се ови проблеми реше настале су бројне институције као што су: старт-уп фондови, гаранцијски фондови, кредитне компаније МСП и др.

Влада Републике Србије и надлежна министарства предузела су бројне активности да се олакша приступ сектора МСП изворима капитала, укључујући Фонд за развој Републике Србије и Програм самозапошљавања Републичког завода за тржиште рада. Основан је и Гаранцијски фонд Републике Србије са циљем да се олакша приступ кредитима за МСП. Општина Лајковац је члан регионалног центра за развој Шабац.

Републички фонд за тржиште рада, промовисао је финансирање програма запошљавања незапослених лица, као и едукативним програмима за оснивање и вођење бизниса. Финансијска средства од 120.000,00 динара одобрена су бесповратно, а исплаћивана су у једнократном износу. У 2004. и 2005. До 2007.години у Општини Лајковац је за дата средства конкурисало је: у 2004.години 4 лица и 4 је добило средства у 2005.г. конкурисало 25, 3 лица су добила финансијска средства али је пре потписивања уговора 1 лице одустало, у 2006.г. 12 лица је конкурисало, 12 добило, а 9 одустало пре потписивања уговора. Општина Лајковац пружа логистичку (стручну) помоћ лицима која имају идеју за сопствени бизнис. Помоћ је углавном саветодавна и односи се на помоћ око прибављања потребне документације за аплицирање за кредите. (нпр. Израда Бизнис плана)

4.11. Закључна разматрања

Привреда Лајковца је у веома великој мери зависна од ЕПС, док сектор МСП није довољно развијен. У циљу даљег привредног развоја општина Лајковац би морала да обезбеди следеће опште претпоставке:

- примену стимулативних мера из републичке регулативе за развој приватног предузетништва;

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- максималне олакшице у захватањима из дела обавеза према СО, посебно за предузећа која предвиђају запошљавање нове радне снаге;
- ангажовање на привлачењу стратешких инвеститора и промовисању повољности улагања на сопственој територији;
- помоћ у изналажењу најбољег решења са власницима постојећих пословних и складишних објеката и простора, који су дуги низ година ван употребе, да неискоришћене капацитете, објекте и земљиште дају у закуп или продају заинтересованим правним и физичким лицима ради обављања пословне делатности;
- подршка у изналажењу могућности сарадње са предузећима у области производње и услуга;
- обезбеђивање локација за изградњу додатних привредних погона, уз стимулативне мере и активности урбанистичко-комуналне политике, политике цена грађевинског земљишта и пословног простора;
- организовање обуке, курсева и предавања из области за које су заинтересовани предузетници;
- подстицање реализације програма производних и услужних садржаја уступањем или давањем у закуп атрактивних локалитета, обезбеђивањем локалних инфраструктурних услова за нормално функционисање пословних објеката;
- спровођење принципа одрживог локалног развоја у свим сегментима развоја, и заштите општинске територије, у складу са усвојеном Декларацијом о одрживом развоју у градовима и општинама Србије (2005)

4.11.1. Туризам

У циљу развоја туризма као потенцијално веома битне привредне гране, општина Лајковац би требало да предузме бројне промотивне активности и уложи одговарајућа финансијска средства за:

- израду стратегије развоја туризма;
- изградњу туристичке инфраструктуре;
- изградња смештајних капацитета;
- унапређење општих услова за посету и боравак туриста;
- стручно оспособљавање кадрова за рад у туризму;
- израда туристичких пропагандних материјала – туристичка мапа Лајковца;
- формирање амбијенталних целина заснованих на културном и историјском наслеђу;
- смањење загађења животне средине у самом граду и промоцији одрживог туризма;

Такође, надлежни општински органи и службе би морале да се укључе у регионалне и националне пројекте у области туризма. Општина је за сада основала Туристичку организацију Лајковац, као јавну установу.

4.11.2. Пољопривреда

Развој сеоских насеља и подручја као вишефункционалних производних, социјалних и културних простора и јачање економске снаге сеоских домаћинстава, представља веома битно питање будућег равномерног развоја општине Лајковац.

Мере које би се морале предузети у циљу унапређења пољопривредне производње су:

- побољшање аргарне структуре кроз ефикасно и рационално коришћење пољопривредних и других капацитета у производњи хране и аграрних сировина;

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- техничко-технолошко и организационо унапређење пољопривреде, ради повећања ефикасности производње и производа у складу са високим стандардима квалитета и безбедности;
- развијена саветодавна и информациона служба која прати рад сваког пољопривредника;
- удруживање пољопривредних произвођача у циљу побољшања сопственог положаја и наступа на домаћем и светском тржишту;
- подизање нивоа свести о одрживом развоју села и потреби заштите животне средине од штетних ефеката пољопривредне производње.

4.11.3. Мала и средња предузећа

Полазећи од расположивих људских, природних и створених ресурса, саобраћајних погодности, традиције индустријске производње и других потенцијала простора, може се закључити да општина Лајковац има реалне изгледе за успех МСП у следећим областима:

- прехранбени комплекс, под условом да се у будућем развоју оријентише на усвајање и строго поштовање савремених стандарда квалитета хране, с ослонцем на ревитализацију постојећих и увођење нових технологија, биотехнологија, проширење производног асортимана и увођењу нових програма, интензивнији развојно-истраживачки рад, унапређење маркетинга, дизајна, паковања, амбалаже и сл.;
- традиционалне прерађивачке гране - текстилна индустрија, дрвна индустрија и др., развој брендова, маркетинга и менаџмента, уз увођење виших технологија у производни циклус ради повећања конкурентности, техничке опремљености и рентабилности производње;
- производња грађевинског материјала има готово окончан процес приватизације, што је добра основа за даљи успешан рад постојећих погона, али и за стварање конкурентске пословне климе оснивањем нових МСП; освајање нових програма производње изолационих материјала, грађевинских блокова, керамичких плочица, разних грађевинских елемената од кречно-силикатне опеке и сл.;
- производња неметала подразумева експлоатацију расположивих ресурса креча, песка, керамичких и опекарских глина, квалитетног камена и др., у складу са тржишним захтевима и строгим просторно-еколошким условима; у даљем развоју ће се инсистирати на смањењу трошкова производње, увођењу еколошки прихватљивих технологија и дисперзији производног асортимана; и
- пољопривредна производња има мултифункционалну улогу у одрживом просторном и укупном социоекономском развоју. Реално побољшање економског, друштвеног и културног статуса пољопривредног становништва, у складу са Стратегијом развоја пољопривреде Србије, првенствено кроз израду и спровођење одговарајућих програма интегралног руралног развоја, по узору на позитивна искуства Заједничке аграрне/руралне политике ЕУ.

Поглавље 5: ЕНЕРГЕТИКА

5.1. Општи део

Градско језгро Лајковца је густо насељено стамбеним објектима, а ту су и објекти од јавног значаја: Дом здравља, основна и средња школа, вртић, зграда СО Лајковац итд. Сви ови објекти користе индивидуална ложишта, а најчешћа горива су угаљ и дрво. Осим што је овакав начин загревања неефикасан и нерентабилан, индивидуална ложишта на чврсто гориво су један од главних узрочника загађења ваздуха у Лајковцу.

Из тих разлога, СО Лајковац је покренула израду **Студије оправданости изградње** топлификационог система Лајковца са Идејним пројектом. Прикључењем на топлификациони систем добило би се далеко конфорније и јефтиније грејање.

Пошто се у близини града налази површински коп "Тамнава - Западно поље" који врши ископавање лигнита Студија је усмерена на могућност прикључка на будући гасовод и гасну мрежу која ће из правца копова "ширити" на околна насељена места. Студија треба да садржи и **Идејни пројекат**.

СО Лајковац као инвеститор израде пројекта је захтевала да се Студијом оправданости одреди просторна, еколошка, финансијска, тржишна и економска оправданост инвестиције за изабрано **идејно решење**.

Обим Идејног пројекта треба да да:

- Ситуационо решење и податке о садашњим потрошачима градског подручја Лајковца;
- Извод из Урбанистичких планова у вези планиране будуће изградње градског подручја;
- Анализу постојећих и будућих потрошача са прикупљањем свих битних података којом би се детаљно утврдио топлотни конзум грејања истојећих и потенцијалних потрошача и направила што прецизнија пројекција развоја у наредних 20 година (тј. динамика повећања топлотног конзума);
- Оптималну концепцију топлификационог система Лајковца;
- Оптималну концепцију магистралних цевовода и већих огранака у граду ради оптималног покривања зона предвиђених за прикључење на систем за топлификацију;
- Дефинише оптималне основне параметре магистралних водова (пречници цевовода, дебљине зидова и дужине цеви по деоницама) на бази одговарајућих хидрауличких прорачуна;
- Оптимални начин полагања цевовода;
- Најпогоднији и начин компензације главних магистралних цевовода;
- Оптимални тип топлотних подстаница;
- Дефинише локацију, оптималну величину и све потребне параметре топлотног извора. Посебно обратити пажњу на штетности које би инсистирањем на традиционалним топланама на угаљ изазвало потенцијално загађење димним гасовима и одлагањем пепела и шљаке;
- Све ове анализе и крајње решење морају да омогуће рационалну фазну изградњу система. Дефинисати фазе изградње система;
- На бази свих ових података, као и одговарајућег предмера и предрачуна радова урадити студију оправданости изградње топлификационог система града Лајковца, при чему утврдити све параметре оправданости изградње сваке појединачне фазе.

Основне предности коришћења когенеративне производње (комбинована производња топлотне и електричне енергије) су значајно смањење потрошње примарне енергије, емисије штетних материја, као и смањење губитака и трошкова преноса и дистрибуције струје.

У току је и израда анализе оправданости изградње Енергане на биогаз (биомасу). Планирано је да се све активност везане за овај пројекат одвијају у четири фазе:

- прва фаза: анализа оправданости изградње Енергане на биогаз (биомасу) кроз техноекономску анализу пројекта а на бази идентификованог модела реализације пројекта кроз објективно партнерство јавног и приватног сектора;
- друга фаза: доношење одлуке и потписивање уговора између идентификованих партнера са обезбеђивањем финансијских средстава за реализацију пројекта
- трећа фаза: реализација изградње
- четврта фаза: експлоатација

Као резултат пројектних активности СО Лајковац би требало да има заокружени биоенергетски циклус са некатегорисаних површина механизмима искоришћења биообновљивих извора енергије и обезбеђену рекултивацију девастираног пољопривредног земљишта. Коришћењем органског фертилизанта као нус продукта из циклуса спрегнуте производње електричне и топлотне енергије постићи ће се резултат у побољшању аграрне вредности земљишта и убрзана рекултивација од општег друштвеног значаја.

Као могући енергенти фигурирају биомаса произведена на просторима земљишта за рекултивацију копа "Тамнава - Западно поље", остаци ратарских култура (слама и кукурузовина), остаци при узгоју стоке (живинарски отпад), остаци у прехрамбеној индустрији која се налази на територији општине, отпад третмана канализационих вода и други расположиви биоразградљиви отпад.

Пројекат ће идентификовати неколико могућих локација за изградњу постројења од којих је једна локација постојећа депоније комуналног отпада (њена предност је близина фабрике за пречишћавање отпадних вода).

Анализиране локације биће поређане по редоследу приоритета, узимајући у обзир расположивост појединих врста биомасе и отпада, међусобну удаљеност извора сировина за производњу биогаза, могуће partnере (испоручиоци сировине, потрошачи топлоте), сигурност снабдевања сировином и сигурност испоруке енергије, постојећу инфраструктуру и друге факторе.

Од посебног значаја за покретање наведених пројеката је доношење новог Закона о енергетици (Сл.Гласник РС бр. 84/2004). Према закону, Електропривреда Србије више нема монопол у области производње и продаје електричне енергије. Наиме, сада се сваком независном произвођачу гарантују једнака права за прикључење на преносну или дистрибутивну мрежу, као и право да произведену енергију продаје квалификованим потрошачима у Србији, лиценцираним трговцима или да је извози. Важан аспект нове законске регулативе је и могућност **субвенционирања** производње електричне енергије из повлашћених електрана у које спадају постројења која користе обновљиве изворе енергије или отпад.

5.2. Закључна разматрања

- енергетски систем у Лајковцу је неразвијен
- постојећи систем загревања је неефикасан и нерентабилан и има негативан утицај на квалитет ваздуха
- постојеће иницијативе за израду Студија оправданости треба да дају одговоре на питања развоја енергетског сектора у Лајковцу

Поглавље 6: СПЕЦИФИЧНОСТИ ОПШТИНЕ ЛАКОВАЦ

Као и велика већина општина у Србији, Лајковац има одређене специфичности које директно утичу или ће значајно утицати на његов даљи развој. Када је општина Лајковац у питању, то је пре свега развој површинских копова РБ "Колубара", инфраструктурни коридор аутопута Београд - Јужни Јадран и изградња другог колосека железничке пруге Београд-Ваљево.

6.1. Зависност развоја општине Лајковац од ЕПС-а

Када се разматра подручје општине Лајковац као најважнији елемент и са највећим утицајем на будући развој општине је развој површинских копова РБ "Колубара".. Сва просторно планска и урбанистичка документација која се односи на ширење површинских копова и заузимање земљишта је од суштинског значаја за општину Лајковац.

Стратешки документи и планови који су од суштинског значаја за будући развој општине Лајковац су:

- Закон о просторном плану и Просторни план Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 13/96);
- Регионални Просторни План колубарског округа погођеног земљотресом ("Сл. гласник РС", бр. 70/2002);
- Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд - Јужни Јадран, деоница Београд - Пожега ("Сл. гласник РС", бр. 37/2006);
- Просторни план подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена - радна верзија, мај, 2007.године. Просторни план је урађен у према Одлуци о изради Просторног плана подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена (Сл. гласник РС, бр. 11/2000) и Програму израде Просторног плана;
- Друга измена и допуна ГП -а Лајковац - радна верзија, мај, 2007;
- Стратегији развоја енергетике Републике Србије до 2015. године (2005).

Почетак експропријације, а сходно томе и експлоатације угља на површинском копу "Тамнава-Западно поље" почела је новембра 1985. године. Пројектовани капацитет површинског копа "Тамнава-Западно поље" је 12 милона тона лигнита годишње. Резерве лигнита се процењују на 430 милиона тона.

На територији општине Лајковац у периоду од 1985-2006. године експроприсано је **800.20,80** ha земљишта. Експроприсано земљиште садржи обрадиво земљиште, природна станишта као што су шуме, мочваре и ливаде, као и куће које припадају селима Мали Борак и Скобаљ. Планом експропријације РБ "Колубара" за општину Лајковац до 2012. године планирана је експропријација још 450 ha, са 150 домаћинстава, која припадају селу Мали Борак, тако да ће то бити једино село које ће бити потпуно пресељено до 2012. године.

Табела бр. 46: Експроприисано земљиште од стране ЕПС-а

Катастарске општине		Мали Борак [ха а m ²]	Скобаљ [ха а m ²]
Обрадиве површине	Поља (I - IV кат.)	231. 59, 09	137. 84, 24
	Баште	33, 55	0
	Воћњаци	12. 30 ,90	6 .65, 52
	Ливаде	28. 89 ,35	17. 01, 94
	Пашњаци	18. 65, 55	22. 86, 25
	Шуме	21 .94 ,11	11, 29. 99
УКУПНО обрадиве		312. 72, 55	195 .67, 94
Необрадиве површине	Дворишта	6 84, 09	3. 48, 62
	Путеви	11 .42, 33	78 ,35
	Воде		2 ,00
	Неплодно	259 .64, 64	8. 60, 28
УКУПНО необрадиве		277. 91, 06	12 .89 ,25
УКУПНО до 2006. године		591. 63, 61	208 .57 ,19

Извор: Геодетска служба Повершинских копова "Колубара"

Цео поступак је реализован од стране РБ "Колубара". Суштина програма пресељења становништва је да се сваком домаћинству обезбеди одређена материјална надокнада која ће га оспособити да одржи сличан стандард живота и уколико је могуће и побољшање постојећег стандарда, а у исто време да осигура приходе домаћинствима сличне ранијим. Ове мере гарантује Закон о експропријацији из 1985. године. Додатни циљ је да се задржи популација и осигура економски просперитет у окружењу.

Цео електропривредни систем Србије налази се на самом почетку реструктурирања, чији модалитети и динамика нису у свему дефинисани. Тек треба донети одговарајуће стратешке одлуке и решити веома важан конфликт **између локалних и регионалних циљева и приоритета, с једне стране, и приоритета државног односно националног значаја, с друге стране.**

Укупна површина планског подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена износи 547,14 km². Општини Лајковац припадају следеће катастарске општине: Мали Борак, Јабучје, Лајковац, Рубрибреза, Непричава и Ћелије.

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

Табела бр. 47: Биланси намена површина у ha - стање

Делови који припадају планском подручју	Површина у ha	Пољопривреда		Шуме		Површине заузете за потребе рударства		Насеља		Инфраструктура		Остало	
		површина	% од укупне	површина	% од укупне	површина	% од укупне	површина	% од укупне	Површина	% од укупне	површина	% од укупне
Лајковац	9845	7312	74,3	1014	10,3	428	4,4	578	5,9	72	0,7	441	4,5
УКУПНО ПЛАН	54714	41652	76,1	3100	5,7	3858	7,1	3936	7,2	409	0,7	1759	3,2

Извод: Просторни план подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена, радна верзија, 2007.

Укупна површина општине Лајковац која је обухваћена просторним планом Колубарског лигнитског басена је 9.845 ha, али експлоатација лигнита ће се обављати само на подручју КО Мали Борак и једним мањим делом на КО Јабучје. Експлоатације лигнита и деградација животне средине имају негативан/позитиван утицај и значај на целокупну популацију и територију општине.

Табела бр. 48: План укупних површина пољопривредног земљишта по КО, 2005 - 2015 (у ha)

Р. бр.	Подручј е/КО	Стање 2005.	Заузето 2005-2010			Стање 2010.	Заузето 2011-2015			Стање 2015.
			копови	шуме ^{х)}	оста-ло ^{х х)}		копо-ви	Шу-ме ^{х)}	оста-ло ^{х х)}	
Свега ПП		41653	432	42	94	41084	850	129	60	40045
Општина Лајковац		7312	126	0	24	7162	120	2	10	7030
1	Јабучје	3527			7	3520			5	3515
2	Лајковац	870			6	864			5	859
3	М. Борак	565	126			439	120			319
4	Непричава	1140				1140		2		1138
5	Рубрибреза	510			4	506				506
6	Скобаљ	260			7	253				253
7	Ћелије	440				440				440

^{х)} изван подручја рекултивације земљишта пошумљавањем

^{хх)} саобраћајнице, стамбене зоне, терени за спорт и рекреацију и сл.

Основни развојни циљ Планског подручја Колубарског лигнитског басена јесте ефикасно, рационално, организовано и одрживо коришћење природних и створених потенцијала, у социоекономском, просторном и еколошком погледу. Од привредних делатности, и даље највећи значај имаће рударство и енергетика, као носеће области досадашњег и будућег развоја Планског подручја. Заштита животне средине и рекултивација земљишта где је експлоатисан лигнит, добијају значај у скалду са принципима одрживог развоја. Неопходно је урадити детаљан план мониторинга квалитета животне средине који би обухватио све елементе дефинисане. Проценом утицаја и обезбедити учешће јавности у доношењу одлука о решавању проблема везаних за животну средину.

Табела бр. 49: Биланс пољопривредног земљишта у периоду од 2005 - 2015., у ха

НАМЕНА/ПЕРИОД	СВЕГА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА	ЛАЈКОВАЦ
Стање 2005.	41653	7312
Биланс 2005 - 2010, свега (-)	568	150
1. Проширење копова	432	126
- у томе рекултивисане њиве	36	
2. Заштитне и др. Шуме	42	
3. Саобраћај	10	10
4. Привреда и пресељавање	84	14
Стање 2010	41084	7162
Биланс 2011-2015, свега	1039	132
1. Проширење копова	850	120
-у томе рекултивисане њиве	18	
2. Заштитне и др. Шуме	129	2
3. Саобраћај – свега	12	
4. Привреда и пресељавање	48	10
Стање 2015	40045	7030

Извод: Просторни план подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена, радна верзија, 2007

Просторни план Колубарског лигнитског басена ће у периоду имплементације имати **четири основне улоге**:

- отклањање конфликта у коришћењу природних ресурса Планског подручја;
- стратешко регулисање економских, социо-политичких и еколошко-просторних карактеристика одрживог развоја;
- заштита јавних добара и квалитета живљења појединаца, група и читаве заједнице; и
- остваривање еквивалентних услова живота и рада свим житељима Планског подручја (у смислу обезбеђивања приближно једнаких могућности за продуктивно запошљавање, становање, образовање, снабдевање робама и услугама, рекреацију, квалитет животне средине и др.).

6.2. Ограничења и потенцијали развоја

6.2.1. Конфликти и њихово превазилажење

У развоју рударско-енергетских и индустријских комплекса какав је Колубарски лигнитски басен, јавља се већи број конфликта, које је неопходно плански решавати и неутралисати.

Први конфликт је сукоб интереса експлоатације угља као необновљивог природног ресурса и коришћења обрадивог пољопривредног земљишта као такође необновљивог природног ресурса (бар на овом технолошко-техничком нивоу). Да би се штетно деловање рударских активности на пољопривредне површине svelo на прихватљиву меру неопходно је: рационално коришћење земљишта, ефикасна рекултивација земљишта и ригорозна еколошка заштита.

Други конфликт је између рударских радова и постојећих насеља, који је могуће делимично ублажити давањем правичне накнаде за експроприсано земљиште, могућности избора за пресељење и за трајно становање, обезбеђењем пресељеном/насељеном становништву адекватних ("нормалних") услова живота и рада на новим локацијама.

Трећи конфликт је угрожавање и загађивање вода, ваздуха, земљишта и укупне животне средине.

Четврти конфликт проистиче из међународних обавеза Републике Србије према санацији постојећег стања животне средине.

Никако не треба занемарити и конфликте који проистичу од тзв. "капиталне интензивности" основних рударских активности. Проширивањем експлоатационих поља отвара се веома мали број нових радних места, што је неповољно са становишта постојеће, велике незапослености.

6.2.2. Ограничења и потенцијали пољопривреднг земљишта

Ублажавање и делимично елиминисање негативног утицаја експлоатације угља (у границама Плана) на квантитет и квалитет пољопривредног земљишта, мора се посматрати у оквирима одрживог пољопривредног и руралног развоја, усмерених на три основна подручја:

- **економско** - реструктурирање аграрног сектора ради постизања конкурентне пољопривредне производње. Обезбеђење прехранбене сигурности и доступност довољној количини хране, одговарајућег квалитета, на националном, локалном и индивидуалном нивоу;
- **социјално** - побољшање квалитета живљења на селу, са ослонцем на повећање запослености на локалном нивоу;
- **еколошко** - унапређење стања животне средине и руралних предела

Будући да еколошка безбедност, техничка применљивост, економска исплативост и друштвена прихватљивост чине основне концепта одрживог пољопривредног и руралног развоја, могући потенцијали општине Лајковац на подручју захваћеног експлоатациом угља (у границама Плана) су следећи:

- позитивна законска регулатива у погледу уважавања потреба пољопривреде (пољопривредног земљишта) при решавању водопривредних проблема, изградњи саобраћајне инфраструктуре, пресељавању становништва и сл.;
- релативно висока природна плодност земљишта;
- повољан положај у односу на Београд као велики центар потрошње хране;
- близина разноврсних објеката прехранбене индустрије који углавном сада не раде и који су у поступку приватизације, технолошке модернизације и пословне консолидације, а у будућности могу обезбедити сигуран пласман пољопривредних сировина по економски оправданим ценама;
- велики број старачких пољопривредних домаћинстава, односно газдинстава без активних пољопривредника, као ресурсна основа за стимулисање процеса концентрације/усмеравања земљишта, стоке и техничких средстава на економски и биолошки витална сеоска домаћинства, независно од степена њихове садашње зависности од бављења пољопривредном производњом;
- све заступљенији трендови производње цвећа, украсног биља, трске и других пољопривредних производа непрехрамбеног карактера;
- реални изгледи за институционалну подршку одрживом пољопривредном и руралном развоју, услед оријентације домаће аграрне политике на прихватње процедура и стандарда ЕУ, што потврђује донесена Стратегија развоја пољопривреде Србије.

Искоришћавање могућих потенцијала наилази, међутим, на низ озбиљних ограничења, међу којима највећу развојну тежину имају следећа:

- неизвесности у погледу обезбеђења довољне количине финансијских средстава;
- недефинисаност конкретних мера државне подршке процесима економског, техничко-технолошког и организационог унапређивања пољопривредне производње;

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац

- неповољни услови за развој повртарства, воћарства и ратарства због непостајања система за наводњавање и генерално врло лоше снабдевености и водом за пиће;
- недовољна сарадња са приватним сектором за успостављање партнерства при утврђивању и спровођењу локалне стратегије/планова интегралног руралног развоја;
- недовољна сарадња са приватним сектором у погледу инвестиција на газдинствима, преузимања газдинстава од стране младих пољопривредника, стручне обуке, опстанка пољопривредне производње на теренима суоченим са еколошким ограничењима, модернизације прераде и пласмана пољопривредних производа, развоја непољопривредних активности и унапређења услова живљења на селу и др.;
- недовољна испитаност физичких, хемијских, морфолошких и других особина тла, а нарочито непостојање мониторинга загађивача земљишта, воде и ваздуха;
- ризици у погледу дугорочних последица измештања речних токова и ремећења режима подземних вода рударским радовима;
- осиромашење биодиверзитета због сужавања структуре пољопривредне производње, запостављања развоја сточарства, неадекватне примене минералних ђубрива и средстава за заштиту биља; прекомерног уништавања станишта дивље флоре и фауне и сл.;
- велика уситњеност земљишних поседа, праћена високом, али неуједначеном заступљеношћу прихода изван газдинства (плате, пензије и сл.);
- недовољна мотивисаност сеоског становништва, посебно омладине за бављење пољопривредном производњом као реалном перспективом побољшања сопственог економског и социјалног статуса;
- врло лоша (тренутно никаква) инфраструктурна опремљеност сеоских насеља, посебно у погледу водоснабдевања, канализације и других елемената санитарне заштите; и
- неразвијеност услуга и других могућности запошљавања изван РБ "Колубара" и јавног сектора, као битно ограничење за обезбеђење економске сигурности земљорадника који експриопријацијом земљишта остају без средстава за производњу, тј. без радног места.

6.2.3. Заштита животне средине

Планирање будућег развоја подручја Колубарског басена обухвата пре свега наставак експлоатације угља. Досадашњи развој рударско-енергетског комплекса негативно је утицао на стање животне средине што представља ограничење за даљи развој РБ "Колубара", али и општине Лајковац.

Најочигледнији негативан утицај експлоатације угља на животну средину везан је за промену намене коришћења земљишта, чије су директне последице уништавање насеља, пољопривредних и шумских површина, предела и природних ресурса, водних ресурса и водотокова, инфраструктуре, итд.

Други вид негативних утицаја експлоатације угља имају процеси који доводе до јаког и сталног загађивања ваздуха, вода и земљишта и тиме угрожавају здравље становништва, животињског и биљног света.

Затечено стање животне средине је последица недовољне бриге о животној средини у претходном периоду у односу на:

- примењене технологије,
- законску регулативу за заштиту животне средине и
- управљање заштитом и мониторингом животне средине.

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац

Постојеће технологије енергетских и индустријских погона су застареле и без одговарајућих уређаја за заштиту животне средине. Домаћа законска регулатива заостаје за модерним европским прописима, а спровођење постојећих прописа је било само делимично. Управљање заштитом животне средине до сада није било задовољавајуће ни на нивоу Републике, ни на нивоу локалних заједница. У ЕПС одавно постоји сектор за заштиту животне средине, али заштита животне средине није била никада приоритет.

У новим условима, у процесу прикључивања Европској Унији, заштита животне средине постаје један од приоритета и услов даљег економског развоја. Тиме се стварају услови за харминизацију нашег законодавства из области заштите животне средине са прописима ЕУ. Први важан корак је учињен доношењем сета нових закона из области животне средине, који су у великој мери усклађени са директивама ЕУ.

Основни дугорочни циљ заштите животне средине на подручју експлоатације угља (у границама Просторног плана), јесте да се обезбеде контролисани услови експлоатације лежишта лигнита и производње електричне енергије, тако да се спречи или умањи трајна деградација простора и загађивање животне средине. При реализацији постављеног циља у изградњи појединих објеката у РБ "Колубара", обавезан је превентивни приступ у очувању ресурса и заштити животне средине.

Услед снижавања нивоа подземних вода на површинским коповима, долази до исушивања земљишта у широком појасу око копова. Да би се умањиле овакве последице предузимају одговарајуће мере као што су: изградња водовода за снабдевање угрожених насеља и привредних објеката пијаћом водом, затим изградња система за наводњавање исушених површина, при чему се користи вода која се испумпава из самих копова и др. Сам поступак снижавања нивоа површинских вода захтева изградњу система бунара по ободу површинских копова са потопљеним пумпама које избацују воду из бунара, затим изградњу специјалних базена за таложење испумпане воде као и канала за даљи одвод воде. На подручју где се осећа утицај снижавања нивоа подземних вода поставља се мрежа мерних станица (бунара и геодетских репера) за праћење ефеката снижавања нивоа воде, слегања тла и др. Поред измештања водотока површински копови се од површинских вода бране и постављањем водонепропустивих преграда, специјалних филтера и сл.

Један од циљева је и програмирање динамике откопавања и рекултивације у скраћеним роковима ради благовременог враћања деградираних површина продуктивној намени, као и смањење емисија штетних материја у животну средину која не прекорачује еколошки капацитет простора;

6.2.4. Привредни развој

Основни дугорочни циљ на подручју Колубарског лигнитског басена јесте остваривање динамичног привредног раста у делатностима које су способне за конкурентски наступ на домаћем и иностраном тржишту, ради постизања пуне запослености и континуираног просперитета локалног становништва, уз повећање доприноса укупном развоју Републике Србије. Просторним планом Колубарског лигнитског басена постављени се следећи плански циљеви: *(извод из Просторног Плана)*

- формирање привреде засноване на знању, унапређењем подршке свим облицима иновација, убрзаном усвајању техничког прогреса и повећаном инвестирању у истраживања и развој, посебно од стране приватног сектора;
- успостављање одрживе структуре индустрије, подршком ефикасној реорганизацији и реструктурирању рударско-енергетског комплекса, модернизацији других производних и

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац
услугних делатности у складу са локалним-развојним потенцијалима и ограничењима простора;

- континуирани раст квалитативних и квантитативних резултата пословања у свим делатностима, промовисањем раста запослености;
- модернизација политике запошљавања и креирање позитивних промена на тржишту рада, у првом реду, подршком развоју предузетништва и стварању амбијента који подстиче развој малих и средњих предузећа у сектору производње и разноврсних услуга;
- обезбеђење повољних локација и других пословно-инвестиционих услова за развој различитих привредних активности и привлачење домаћих и страних инвеститора;
- санација оштећене животне средине, економско-еколошка рехабилитација постојећих прерађивачких капацитета и превентивни приступ у планирању нових активности, са тежиштем на дугорочном јачању ефеката синергије између заштите животне средине и економског раста, применом еколошки ефикасних технологија, енергетском ефикасношћу, смањењењем индустријског отпада, обима транспорта и загађујућих материја, и сл.;
- побољшање управљања наменским коришћењем земљишта у урбано – индустријским, периурбаним и другим локационо атрактивним зонама;
- развијање локалне инфраструктуре и унапређење рада јавних предузећа;
- олакшавање ширења и ефикасног коришћења информатичко-комуникационих технологија (ИЦТ);
- примена БАТ технологија и
- јачање институција општинских управа у функцији подршке целокупном локалном развоју (одговорна власт, добра информисаност, квалитет услуга и стручна и остала подршка економском развоју и развоју грађанског друштва), уз унапређивање међуопштинске сарадње, успостављање партнерства са свим актерима економског, друштвеног и политичког живота на локалном нивоу.

Према свему наведеном, основни правци структурних промена би требали бити:

- развој секундарног сектора;
- јачање сектора услуга; и
- подстицање оснивања и развоја малих и средњих предузећа

"Механизми" за остваривања структурних промена су:

- стимулисање приватне иницијативе;
- изједначавање услова пословања за све облике својине;

Развој малог и средњег предузетништва постиже се:

- мерама директне и индиректне подршке државе;
- стварањем мреже институција за подршку и координацију;
- фискалним подстицајима;
- финансијском подршком;
- стварањем статистичке основе за боље праћење развоја ових делатности и повезивањем тзв. "малог" и "великог" бизниса;
- развој развојних програма секундарног сектора у пратећим делатностима електропривреде и малих и средњих предузећа јер би се тиме обезбедило отварање нових радних места за прихватање вишкова радне снаге из предузећа која се реструктурирају и вишка запослених уопште, као и за нову радну снагу;

6.3. Закључна разматрања

Економски развој општине Лајковац углавном се заснива на великом систему РБ "Колубара" који апсорбује највећи део радно способног становништва. То указује на директну зависност општине од само једног великог предузећа, јер предузетнички сектор није довољно развијен. Имајући све ово у виду локална самоуправа мора да настоји да пружи различите видове подршке интензивнијем развоју МСП уз подстицање предузетничког начина размишљања. Основни циљ је да се искористе предности локалне заједнице уз интензиван развој сектора МСП и створи основа за развој локалне економије, решавање проблема постојеће и потенцијалне незапослености.

Изградњом нових капацитета у рударско-енергетском сектору отвара се веома мали број нових радних места, што је неповољно са становишта постојеће, велике незапослености. Овај проблем се плански може тек делимично ублажити, пре свега кроз процесе структурног прилагођавања и приоритетним отварањем нових предузећа у сектору услуга и то пре свега отварањем нових МСП. МСП могу имати сопствене програме или могу учествовати у производним програмима великих система као кооперанти. У великим предузећима какво је РБ "Колубара" постоји тзв. тржишни међупростор, који адекватно може бити покривен МСП у оквиру услужних делатности. Производња по наруџби или услуга по захтеву идеална су подручја за прилагодљивост малих предузећа.

Развој секундарног сектора у пратећим делатностима РБ "Колубара" и оснивање малих и средњих предузећа треба да представља носиоце привредног и друштвеног развоја. МСП обезбеђују отварање нових радних места за прихватање вишкова радне снаге из предузећа која се реструктурирају и вишка запослених уопште и унапређење економске ефикасности сваке привреде, као и потребну дозу флексибилности. МСП могу много боље искористити локалне предности и употребити сопствене ресурсе.

6.3.1. Заштита животне средине

Полазећи од општих и посебних циљева заштите животне средине дефинисаним у усвојеним документима, пре свега у ЛЕАП-у, где је детаљно извршена анализа и снимљено постојеће стање животне средине, неопходно је применити комплексне техничко-технолошке, урбанистичко-еколошке, организационе и друге мере заштите животне средине.

Приликом планирања активности за имплементацију Стратегије развоја, обавезан је превентивни приступ очувању ресурса, при чему се морају поштовати опште прихваћени критеријуми, законски нормативи и стандарди заштите животне средине и здравља људи.

Остваривање планских циљева заштите животне средине није само планерско и техничко-технолошко питање, већ у великој мери зависи од организованости за заштиту животне средине свих заинтересованих субјеката. Како развој саобраћајног система зависи од развоја ЕПС-а, тј. површинских копова "Колубаре", тако и заштита животне средине зависи у потпуности од ЕПС-а, а утицај локалне самоуправе у претходном периоду био је занемарљив. У том смислу неопходно је спровести следеће приоритетне активности:

- формирати координационо тело за заштиту животне средине од представника општине, предузећа ЕПС, других привредних субјеката, невладиних организација и заинтересованих грађана;
- урадити план мониторинга квалитета животне средине који би обухватио елементе дефинисане у Анексу 9, Процене утицаја на животну средину проширења копа "Тамнава-

Западно поље", део који се односе на ЕПС, и план мониторинга квалитета животне средине на целој територији општине;

- формирати информациони систем са свим параметрима и показатељима о стању животне средине, који би поред резултата локалног система мониторинга водио евиденцију података и из извора градских и републичких надлежних институција;
- обезбедити информисање јавности о проблемима заштите животне средине подручја;

6.4. Инфраструктурни коридор Београд - Јужни Јадран

Аутопут Е - 763: Београд - Јужни Јадран (Београд - Обреновац - Уб - Лајковац - Љиг - Прељина - Пожега), представља један од најзначајнијих путних праваца саобраћајног система Србије. У оквиру мреже међународних, односно Е путева, коридор путног правца Београд - Јужни Јадран, појављује се као везни пут Е-763, а на једном краћем делу поклапа се и са путем Е-761. На територији Црне Горе укључује се у основни правац Е путева са ознакама Е-80, односно Е-65, преко којих се остварују везе са Италијом.

Кроз Републику Србију у дужини од 874 km пролази један од најзначајнијих Пан-европских коридора - **Коридор X**. Инфраструктурни коридор Београд - Јужни Јадран, представља могућност квалитетнијег повезивања саобраћајног коридора X и његовог крака Xб са Јадранским приобаљем. Планирани путни правац привући ће кориснике са подручја средње, североисточне и источне Европе. Тиме се наша земља, поред развоја путне инфраструктуре на коридору, додатно укључује у мрежу савремених Европских Е путних праваца.

Међународни коридори у окружењу

Значај путног правца дефинисан је Просторним планом Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр.13/1996), Просторним планом подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд – Јужни Јадран, деоница Београд – Пожега ("Сл. гласник РС", бр.2/05) и Регионалним просторним планом Колубарског округа погођеног земљотресом ("Сл. гласник РС", бр.70/02). Укупна дужина коридора је око 149,5 km, ширина путног појаса је око 70 m и подељен је на 10 деоница. За општину Лајковац свакако су најзначајније деоница IV и деоница V.

Деоница IV: Уб - Лајковац, од стационаже km 39+800 до стационаже km 52+294,68, налази се на Сектору I, има дужину од 12,5 km и захвата терен, од Уба до прелаза преко реке Колубаре у близини Лајковца.

Деоница V: Лајковац - Љиг, од стационаже km 52 + 295,68 до стационаже km 76 + 273,00 и има дужину од 24,0 km и почиње од денивелисане раскрснице "Лајковац" мостом од $L = 70$ m и завршава се тунелом "Бранчићи" на територији општине Љиг.

На територији општине Лајковац поред петље за денивелацију на стационажи km 51+892,07, налази се и макролокација базе за одржавање путева.

Изградња, уређење и опремање инфраструктурног коридора допринеће друштвеном и привредном развоју регионалних подцелина кроз које траса планираног путног правца пролази и утицаће на развој мреже путева у ширем окружењу, односно на могућности повезивања и интеграције мреже постојећих M путева. Као један од кључних елемената, иницира се развој бочних локалних веза са коридором, што резултује напретком на подручју пратећих делатности. Просторним планом инфраструктурног коридора на територији општине Лајковац обухваћене су катастарске општине Ћелије, Бајевац, Непричава, Рубрибреза, Доњи Лајковац, Стрмово, Пепељевац и Боговађа - укупне површине $P = 73.90$ km².

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

С обзиром на елементе попречног профила пута, и усвојеном ширином од 28,4 m у коју су укључени сви елементи што преведено на јединицу дужине од једног километра износи 2,84 km. Линија експропријације је постављена на 5,0 m од ножице насипа односно усека, а одређена је на основу пројектованих попречних профила.

Заузимање земљишта за потребе изградње пута може се поделити у две основне категорије. Површине које се бесповратно ангажују за потребе пута и површине које се ангажују привремено у току саме изградње. Површине које се обухваћене косинама усека и насипа представљају у првом реду функцију пројектованог нагиба, положаја нивелете и топографских карактеристика подручја кроз које траса пролази. Линија експропријације је постављена на 5,0 m од ножице насипа односно усека, а одређена је на основу испројектованих попречних профила.

Табела бр. 50: Профил аутопута

• возне траке 4 x 3.75 m	15,00 m
• Зауставна трака 2 x 2.50 m	5,00 m
• ивичне траке 2 x (0.50 m + 0.20 m) =	1,40 m
• банке 2 x 1.50 m =	3,00 m
• разделна трака	4,00 m
Укупна ширина:	28,40 m

Утицај пута на заузимање површина је један од критеријума за вредновање просторних последица. По завршеном рачунању координата преломних тачака границе експропријационог појаса, срачуната је укупна површина земљишта обухваћена експропријацијом као и површине по катастарским општинама и културама.

Табела бр. 51 – 01 К.О. Рубрибреза

култура	Површина
њиве	19ha 99a 55m ²

Табела бр. 52 - 02 К.О. Стрмово

култура	Површина
њиве	5ha 17a 47m ²
шуме	69a 64m ²
ливаде и пашњаци	54a 10m ²

Табела бр. 53 – 03 К.О. Пепељевац

култура	Површина
њиве	13ha 57a 45m ²
ливаде и пашњаци	3ha 52a 81m ²

Табела бр. 54 – 04 К.О. Ћелије

култура	Површина
њиве	1ha 40a 15m ²

Табела бр. 55 – 05 К.О. Боговађа

култура	Површина
њиве	3ha 73a 45m ²

Табела бр. 56 – 06 К.О. Бајевац

култура	Површина
њиве	10ha 28a 12m ²

Табела бр. 57 – 07 К.О. Непричава

култура	Површина
њиве	32ha 73a 45m ²

Аутопут Београд - Јужни Јадран територију општине Лајковац дели на приближно два једнака дела. Укупна дужина аутопута кроз територију општине Лајковац је око 17.3km, (km 45+500 - 62+800, с тим да је од ст.km 57+000 - 62+700 траса аутопута у граничном појасу између општина Лајковац и Лазаревац).

6.4.1. Денивелисани укрштаји

Просторни сукоби трасе аутопута са постојећом саобраћајном инфраструктуром су превазиђени денивелисаним укрштајима изнад и испод аутопута. На територији општине Лајковац има укупно седам (шест) укрштаја. Предвиђена је једна веза постојеће путне мреже са аутопутем на денивелисаној раскрсници "Лајковац".

- прелаз преко аутопута на km 45 + 775,50 служи за везу локалог пута Лајковац - Уб;
- прелаз преко аутопута на km 49 + 200,05 служи за везу сеоског пута који повезује село Непричава са селом Рубрибреза. Укрштај је решен надвожњаком на локалном путу;
- прелаз аутопута преко железничке пруге Београд - Бар на km 51 + 075,00; на мосту дужине L=577 m,
- денивелисана раскрсница "Лајковац" на km 51 + 892,10; укрштај и веза са магистралним путем М-4, Р-271, решава везу Лајковца и околних насеља, лоцирана на пространом платоу између регулисаног корита реке Колубаре, железничке пруге и поменуте магистралне друмске саобраћајнице;
- прелаз преко аутопута на km 53 + 687,10 служи за везу локалог пута Пепељевац – Лајковац;
- прелаз преко аутопута на km 55 + 786,27 преводи регионални пут Р - 271 преко аутопута;

- прелаз преко аутопута на km 59 + 077,66 преводи регионални пут Р - 205 преко аутопута (гранични део са општином Лазаревац)

6.4.2. Објекти на траси

На територији општине Лајковац дуж трасе аутопута, предвиђени су регулациони радови на реци Колубари, Рукладској реци, Непричавском потоку и мањим углавном безименим потоцима и меандрима. Углавном се ради о измештању речног корита на местима где пројектована траса пута иде по траси природног тока реке Колубаре. Регулациони радови су предвиђени на следећим деоницама:

- регулација реке Колубаре од km 52 + 294,68 до km 53 + 350 аутопута;
- регулација потока Јовац од km 54 + 400 до km 54 + 875 аутопута;
- регулација реке Љиг од km 56 + 050 до km 58 + 000 аутопута;
- регулација Безименог потока од km 55 + 950 до km 56 + 100 аутопута;
- регулација реке Љиг од km 60 + 170 до km 60 + 900 аутопута;
- регулација потока Грабовац од km 60+830 до km 61+300 аутопута;
- регулација Рукладске реке;
- Безимени поток, на ст. km 45+916 аутопута
- Безимени поток, на ст. km 46+244 аутопута
- Безимени поток, на ст. km 46+343 аутопута
- Рукладска река, на ст. km 47+044 аутопута
- Куси поток, на ст. km 49+982 аутопута

Укрштања аутопута са водотоковима су на следећим местима:

- мост преко реке Колубаре на km 52 + 500, распона 65.00 m
- мост на потоку Јовац на km 54 + 654.36, распона 10.00 m
- мост на потоку на km 56 + 114
- мост преко реке Љиг на km 57 + 983.43 распона 65.00 m
- мост преко реке Љиг на km 60 + 245,15 распона, 65.00 m
- мост на потоку Грабовац на km 60 + 830,55 распона 10.00 m
- плочаст пропуст - поток на km 46 + 332.927 дужине 54 m
- мост на Рукладској реци на km 47 + 015.511 распона 243 m
- виадукт (пруга, пут, поток) на km 51 + 152.511 распона 577 m

6.4.3. Пратећи садржаји

На деоници аутопута Београд-Јужни Јадран која пролази кроз територију општине Лајковац од пратећих садржаја планирано је:

- Одмориште типа О-2 на km 55+200 са обе стране ауто пута (3-5 ha)
- База за одржавање "Лајковац" (km 51+800) у зони петље
- Објекти за наплату путарине - споредно наплатно место у зони петље

6.4.4. Зоне саобраћајне намене

Овде наведена правила утврђују режиме коришћења земљишта и изградње објеката у зонама уз саобраћајнице узимајући у обзир могуће утицаје саобраћајница на здравље људи и животну средину. За објекте чија је изградња дозвољена, а налазе се у зони утицаја саобраћајнице, обавезно је спровести мере заштите на објекту. Ширина појасева заштите се усклађује са решењима из Просторног плана аутопута Београд - Пожега.

6.4.5. Друмски саобраћај

Утврђују се режими коришћења земљишта у зони аутопута, предложена ширина појасева заштите се усклађује са решењима из Просторног плана аутопута Београд-Пожега. Зоне заштите аутопута и режими коришћења простора у њима:

Ужа зона заштите - простор ширине 40 m лево и десно од зоне изградње аутопута (путно земљиште);

Шира зона заштите - простор ширине од 260 m лево и десно од ужег појаса заштите аутопута;

У ужој зони заштите (40 m лево и 40 m десно од путног земљишта) - у коме се не дозвољавају грађевинске активности, изузев оних које су у функцији инфраструктурног коридора. Могу се градити станице за снабдевање возила горивом, аутосервиси, ауто-базе, угоститељски објекти, туристички објекти, трговински објекти и други објекти у функцији аутопута. У ван грађевинским подручјима насеља, простор се може користити сходно одредбама Закона о јавним путевима.

Шири појас заштите - представља појас ширине 260 метара од границе путног појаса у коме је дозвољена изградња објеката који нису у супротности са функцијама аутопута и на којима се спроводе мере заштите од негативног утицаја аутопута. То су углавном објекти комерцијалних и саобраћајних услуга, као и еколошки "чисти" производни погони мањих и средњих капацитета. На територији општине Лајковац планирана је једна таква локација у селу Рубрибреза на простору од око 20 ha.

За магистралне саобраћајнице у подручјима изван урбаних зона утврђују се три зоне заштите:

Зона I - појас веома великог еколошког оптерећења ширине по 20 m са обе стране пута, због емисија у ваздух, повећане буке и загађивања земљишта. У заштитном појасу дозвољено је формирати заштитно зеленило. Није дозвољена изградња стамбених, пословних и помоћних објеката. Дозвољена је изградња објеката у функцији пута (бензинске станице, сервиси, скалдишта и сл.)

Зона II - појас великог еколошког оптерећења ширине по 50 m са обе стране пута, због повећане буке и загађивања земљишта. Не препоручује се изградња стамбених објеката. Постојећи легално изграђени објекти морају бити заштићени одговарајућом акустичком заштитом.

Зона III - појас малог еколошког оптерећења ширине по 180 m са обе стране пута, због повећане буке. Изградња стамбених, пословних и привредних објеката дозвољена под условом па се обезбеде мере заштите од буке.

За превоз опасних и штетних материја дозвољено је користити искључиво деонице магистралних путева који пролазе кроз подручја ниже густине насељености. Ово ограничење се не односи на превоз нафтних деривата у цистернама капацитета до 10 тона.

6.4.6. Постојеће стање земљишта

Земљиште, као једна од три амбијенталне целине, представља врло сложен систем. Овај систем је осетљив на различите утицаје, услед којих долази до већих или мањих промена тј. деградације, деструкције и тоталног искључења.

Карактеристика овог коридора је да пролази кроз квалитетније земљиште и у том смислу нема друге алтернативе. Оно што би, можда, имало смисла, са становишта шире политике планирања и оптималног коришћења земљишта, везано је за напор да се на овом простору велики линијски инфраструктурни објекти уједине у јединствен коридор, а што је у принципу и учињено при изради постојеће пројектне документације.

Трајно заузимање земљишта за потребе изградње и функционисања магистралних инфраструктурних система и објеката у Инфраструктурном коридору чини појас просечне ширине од 70 m за аутопут, уз додатне површине за мотел око 5 ha, за одмориште око 3 ha, за петљу око 5 ha и базу за одржавање пута око 3 ha.

Заштитне појасе магистралних инфраструктурних система у Инфраструктурном коридору чини непосредни појас заштите - простор ширине 150 m за аутопут и шири појас заштите - простор ширине 480 m.

Намена површина - Биланси планиране основне намене површина на подручју Просторног плана инфраструктурног коридора Београд - Јужни Јадран за општину Лајковац дати су у следећој табели:

Табела бр. 45: Биланс планираних површина Однос постојећих и планираних биланса површина

		П /km ²	грађ. зем.	%	пољ. зем.	%	шум. зем.	%	остало	%	ИП/7 0m	%
Лајковац	пост.	73.93	9.83	13.29	45.12	61.03	16.52	22.34	2.46	3.34	2.05	2.77
	план.		9.52	12.87	43.91	59.39	16.02	21.67	2.45	3.30		

Извор: Студија о процени утицаја на животну средину

Истраживање проблематике тла, која је последица експлоатације одређеног путног правца, захтева егзактне податке о постојећем стању како би се са сигурношћу могли квантификовати новонастали односи. Постојеће стање квалитета земљишта на деоници аутопута која пролази кроз територију општине Лајковац није одређивано узимањем узорака на терену. Међутим на основу тога, да траса будућег аутопута Е - 763 пролази кроз пољопривредно земљиште, и да се у њеном коридору налази магистрални пут М - 4, може се константовати да до загађивања земљишта долази услед:

- Примене агротехничких мера;
- Експлоатације магистралног пута М-4

6.4.7. Аерозагађење и бука - постојеће стање

На деоници аутопута Е-763 Београд-Јужни Јадран, која пролази кроз територију општине Лајковац на постојеће загађење ваздуха и саобраћајну буку утиче:

- Одвијање саобраћаја на магистралном путу М-4;
- Одвијање саобраћаја на регионалном путу Р-101 (УБ-Лајковац)
- Одвијање саобраћаја на локалним путевима
- Одвијање саобраћаја на железничкој прузи: Београд - Бар

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

За анализу буке, аутопутеви, као линијски објекти, захватају велики истражни простор те је евидентирање постојећег стања буке отежано.

Постојеће стање саобраћајне буке у оквиру коридора анализиране деонице, карактерише одвијање саобраћаја на постојећој мрежи локалних путева, регионалних путева Р - 271, Р - 205 и магистралних путева М - 22 и М - 4. Утицаји саобраћајне буке са постојеће путне мреже нису значајни с обзиром на саобраћај који се одвија на њима. За посматрани истражни простор не постоје подаци о постојећим нивоима буке нити су вршена никаква мерења.

Бука настала од путног или железничког саобраћаја, представља значајан утицај на животну средину. Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини ("Сл. гласник РС", бр. 54/92.) за насељена места прописује вредности највиших дозвољених нивоа.

На основу модела и примењеног софтверског пакета, урађеног на основу упутства "Richtlinien für den Lärmshutz an Strassen" за прорачун нивоа буке, карактеристичних попречних пресека Деонице IV и обима железничког саобраћаја, могу се добити вредности постојећих нивоа буке у посматраном коридору под утицајем железничког саобраћаја.

Табела бр. 46: Постојећи нивои буке у коридору Деонице IV, услед одвијања железничког саобраћаја, на прузи: Београд - Бар

Ст. проф. 51+200 АП	лево од колосека						десно од колосека					
	25 (m)	50 (m)	75 (m)	100 (m)	150 (m)	200 (m)	25 (m)	50 (m)	75 (m)	100 (m)	150 (m)	200 (m)
Дан	64.9	64.6	62.8	61.4	59.3	57.7	64.6	64.6	62.8	61.4	59.3	57.7
Ноћ	66.8	64.0	62.2	60.8	58.7	57.1	66.8	64.0	62.2	60.8	58.7	53.2

Извор: Студија о процени утицаја на животну средину

6.4.8. Утицај аутопута на загађеност земљишта - могући значајни утицаји

У погледу загађења тла, издвајају се две фазе које се односе на период изградње и период експлоатације. Разликујемо два вида утицаја на земљиште које проузрокује изградња путног објекта:

- Загађење тла
- Деградација тла

Загађења у фази изградње су привременог карактера, по обиму и интензитету ограничена, мада у случајевима појединих хаварија могу донети озбиљне последице.

Деградације тла у смислу утицаја на животну средину подразумева више различитих процеса од којих посебну тежину имају појаве клижења и одрона, ерозија, промена пермеабилитета тла, могућа погоршања карактеристика тла у широј зони, деградација тла због отварања позајмишта грађевинског материјала, деградација тла због формирања депонија као и други утицаји који у конкретним просторним условима могу имати мањи или већи значај.

При редовном одвијању друмског саобраћаја долази до загађивања земљишта услед: таложење издувних гасова, хабања гума, деструкције каросерије и процеђивања терета, просипања терета, одбацивања органских и неорганских отпадака, таложења из атмосфере, доношења ветром и развејавања услед проласка возила. При појави падавина, исталожене штетне материја са коловозних површина се спирају, при чему долази до загађивања земљишта.

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац

Ове количине загађујућих материја се даље шире у земљишту у зависности од врсте везивања и растворљивости, јер је познато да је при ниским рН-вредностима мобилност највећа. На основу свих података који су израчунати по моделу може се закључити да проблематика загађења тла има одређено место у склопу укупних односа пута и животне средине.

На основу података о саобраћају (ПГДС је 17.864) за деоницу аутопута од Уба до Лајковаца, а на основу модела за одређивање загађујућих материја у земљишту по једном километру, Института за заштиту животне средине Универзитета у Дортмунду, израчунате су вредности које се депонују у земљишту у току једне године на самој ивици аутопута (2025.година).

Даље ширење тешких метала у земљишту у великој мери зависи од врсте везивања и њихове растворљивости. Познато је да тешки метали, при ниским рН-вредностима имају највећу мобилност. Олово је у земљишту врло немобилно, за разлику од кадмијума и цинка, док гвожђе, показује већу растворљивост само у анаеробним, редукујућим условима, тј. у облику Fe²⁺ јона.

Табела бр. 47: Израчунате количине загађујућих материја у земљишту, на Деоници IV: УБ - Лајковац, услед одвијања саобраћаја на самој ивици АП, Е-763:

	Полутанти	МДК*	МДК**	полазни параметри		min	max
1	Аг	50		100	150	149	223
2	Б			150	200	223	297
3	Ба			400	450	595	669
4	Бе			60	100	89	149
4	В			150	200	223	297
5	Га			50	70	74	104
6	Цо			30	50	45	74
7	Цу	100	50-140	200	250	297	372
8	Цр	100	100-150	250	300	327	446
9	Мн			150	200	223	297
10	Ни	50	30-75	120	150	178	223
11	Сц			50	80	74	119
12	Зн	300	150-300	180	200	268	297
13	Зр			250	300	372	446
14	Ср			250	300	372	446
15	Пб	100	50-300	250	300	372	446
16	У			130	180	193	268

* ("Службени гласник РС", бр.23 од 18.03.1994.год)Извор: Процена утицаја на животну средину

На основу горе наведених података може се закључити да проблематика загађења тла има одређено место у склопу укупних односа пута и животне средине. Ако се узме у обзир контролисани, затворен систем одводњавања и пречишћавања површинских вода са коловоза аутопута, пре упуштања у најближи реципијент, негативни утицаји на тло се значајно смањују.

Сва загађења по својој временској карактеристици могу бити: стална, сезонска и случајна (инцидентна). Стална загађења су последица одвијања саобраћаја. Сезонска загађења су везана за одређени годишњи период. Типичан пример ове врсте загађења је употреба соли за одржавање путева у зимском периоду. Ова врста загађења после извесног временског периода доводи до значајног повећања салинитета тла у путном појасу, тако да тло значајно губи своје првобитне карактеристике. Случајна (инцидентна) загађења настају углавном, због транспорта опасних материја. Најчешће се ради о нафти и њеним дериватима, мада није редак случај да долази и до хаварија возила која транспортују врло опасне хемијске производе.

Веома важан чинилац када је загађење земљишта у питању је и загађење земљишта у току изградње аутопута. У току извођења радова, минирања и бушења, долази до потпуног нарушавања тј. уништавања вегетационог покривача. Потреба за транспортом великих количина грађевинског материјала, као и потребом за отварањем позајмишта или депонија које нису увек у непосредној близини градилишта, веома негативно утичу на земљиште. Такође у овој фази неизбежна је потреба да се са великих површина скине горњи репродуктивно најквалитетнији слој, а врло често и нестајање појединих биљних врста, затим промене у режиму вода с посебним акцентом на тзв. "корисне воде" и исушивање постојећих извора због одводњавања и дренаже терена. Различити планирани хидротехнички објекти и конструкције у склопу саобраћајнице могу свакако имати у фазама радних процеса негативне еколошке последице на вегетацију. Технолошки процеси у којима се ствара велика количина прашине, чађи и различитих осталих продуката рада грађевинских машина као што су штетни гасови и њихови продукти сагоревања, као и њихово даље трансформисање, свакако имају негативне последице на земљиште и околну вегетацију. Сам процес изградње пута карактерише се механичком стабилизацијом у коридору тупа, која може на појединим осетљивим деоницама утицати на читав систем параметара тла, првенствено у смислу његове водопропустљивости, садржаја ваздуха у тлу и сл.

6.4.9. Коришћење необновљивих природних ресурса у току изградње

Веома битан и значајан показатељ могућих утицаја на животну средину, а који су последица изградње планиране саобраћајнице је и податак о неопходним ресурсима за њену изградњу. Утицај овог параметра може се квантификовати преко обима радова као и количина уграђених материјала. Основни податак о потребној енергији и ресурсима за обављање кључних позиција налази се претежно у обиму неопходних земљаних радова као и радова на уградњи коловозне конструкције и пратећих објеката. Преглед кључних позиција за изградњу планиране саобраћајнице дат је табеларно (подаци из идејног пројекта). Локална самоуправа мора бити упозната и узети активно учешће по свим питањима везаним за животну средину и коришћење необновљивих природних ресурса.

Стратегија локалног одживога развоја општине Лајковац

Табела бр. 48: Кључне позиције за изградњу аутопута Е – 763 Београд – Јужни Јадран, деоница В :
Лајковац – Љиг (km 52 + 295,00 - km 75 + 600,00)

Ред бр.	Позиција	Јед. мере	Количина
1	Земљани материјал за насип	m ³	2 923 114
2	Цементна стабилизација	m ³	297 858
3	Пластичне канализационе цеви Ø150 – Ø200	m	16 355
4	Постељница	m ³	167 743
5	Коловозна конструкција	m ²	415 031
6	Израда бетонских ивичњака	m	27 933
7	Израда бетонских каналета	m	20 028
8	Израда бетонских ригола	m	727
9	Израда бетонског јарка	m	8 013
10	Бетонирање зидова	m ³	2 500
11	Уграђивање ломљеног камена иза зидова	m ³	4 800
12	Израда пропуста	m	2 654
13	Мостови, надвожњаци, прелази – бетонирање	m ³	14 058
14	Радови од метала – арматура, каблови, челичне ограде	kg	1 681 785
15	Геотекстил	m ²	104 319
16	Зидови за заштиту од буке	m	2 200
17	Скидање хумуса	m ²	357 880

Извор: ЈП Дирекција за изградњу Лајковца

Прегледом основних позиција за изградњу новопројектоване саобраћајнице, деоница Лајковац – Љиг, свакако је најзначајнија количина потребног земљаног материјала при изради тупа пута, што намеће потребу формирања позајмишта. Избор локације "позајмишта" мора да буде у скалду са постојећом законском регулативом, тј. Законом о рударству, који не познаје термин "позајмишта", већ само термин експлоатације и коришћења природних ресурса уз адекватну материјалну надокнаду локалној самоуправи и Републици Србији. Ова "позајмишта" су условљена показатељима заштите животне средине, од којих су најзначајнији заузимање простора, естетски критеријум и утицаји на биодиверзитет. За камени материјал који се користи за израду доњег и горњег носећег слоја и бетонске конструкције биће коришћени постојећи каменоломи и позајмишта чиме се значајно умањује могући негативни ефекат на животну средину. Неопходне дозволе и услове за каменоломе и локална "позајмишта" су искључиво у надлежности Министарства рударства и енергетике Републике Србије. Коришћена позајмишта се после експлоатације морају рекултивисати у скалду са пројектном документацијом.

Земљани радови на деоници аутопута УБ - Лајковац од стационаже km 39+800 - km 52+294.68 су нешто мањег обима, јер траса пролази кроз брежуљкасто равничарски терен и углавном је вођена малим насипима и плитким усецима.

Разлика између насипа и усека, износи око 130 000 m³ у корист насипа, односно, толико земље је потребно за израду насипа, само на основној траси деонице. Ово свакако не може бити меродавно јер тек по извршеним геомеханичким испитивањима материјала из усека, може се констатовати да ли је погодан за израду насипа.

Као један од веома важних и битних ствари за локалну самоуправу је и **потрошња воде** за изградњу аутопута. У постојећој техничкој документацији нигде се не помиње "овај ресурс",

али је са становишта експлатације и плаћања надокнаде за коришћење веома важан. Ако се узме у обзир да је територија општине Лајковац веома сиромашна са водним ресурсима и да само два села имају организовано снабдевање пијаћом водом, проблем потрошње воде за изградњу аутопута је евидентан. Са становишта локалне самоуправе, важна је наплата таксе за коришћење водних ресурса и заштита постојећих бунара од прекомерне експлатације и осиромашења издани.

6.4.10. Заштитна жичана ограда

Заштитна жичана ограда се поставља је целом дужином аутопута, на растојању од 1,0 m од најудаљеније тачке попречног профила. Са спољне стране заштитне жичане ограде предвиђен је простор ширине 5,0 m, намењен кретању и маневрисању пољопривредне механизације, тамо где је то могуће. Овако конципиран положај заштитне жичане ограде дефинише њену двоструку функцију:

- Ограда служи да заштити учеснике у саобраћају на аутопуту од непредвидивих излетања животиња или људи на коловоз што у условима великих брзина на путу овог ранга може да буде погубно и по путнике и по евентуално залутале пешаке или животиње;
- Истовремено ограда омеђује путно земљиште које је у власништву државе и о чијем одржавању се брине предузеће, концесионар, акционарско друштво или друга лица која газдују магистралним путем, или су добили то право. Појас ширине 5,0 m са спољне стране ограде такође припада путном појасу а намењен је за локалну комуникацију дуж магистралног пута, пре свега пољопривредне механизације и пешака, за прилаз обрадивим површинама уз магистрални пут. У овај појас лоцирани су и локални путеви, сеоски и пољопривредни, када за њима постоји потреба.

Експропријација потребног земљишта за комплетан објекат, врши се пре почетка извођења припремних радова.

6.5. Закључна разматрања

Траса будућег аутопута Београд - Јужни Јадран територију општине Лајковац дели на два приближно једнака дела, северни и јужни, с тим да се на северном делу налазе површински копови РБ "Колубара".

Лајковац је у зони непосредног утицаја друмског и железничког саобраћајног чвора, високог ранга, у коме је доминантан утицај аутопута Београд - Јужни Јадран. Да би се Лајковац интегрисао са овим саобраћајним чвором, са што мање утицаја на животну средину, неопходно је предузети низ активности:

- трасу магистралног пута Лајковац - Ваљево (М 4) изместити јужно, тако да у луку обилази центар града, на удаљености не мањој од 500 m;
- све путне правце у широј зони Лајковца, посредно повезати са аутопутем, преко саобраћајне петље "Лајковац";
- петља "Лајковац" мора да обезбеди ефикасно и безбедно саобраћајно решење, као и да задовољи еколошке и урбанистичке захтеве;
- зону петље аутопута искористити и прилагодити захтевима транзитног туризма и изградити смештајне капацитете и пратеће садржаје неопходне за транзитне путнике;
- дефинисати зоне санитарне заштите изворишта "Непричава" за водоснабдевање градских насеља - Лазаревца и Лајковца;
- све градске саобраћајнице које припадају примарној или секундарној мрежи, треба да формирају прстенове око постојећег и новог центра насеља и извршити преусмењивање саобраћајних токова изван насеља;

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- "нулто" стање животне средине на територији општине Лајковац није урађено и неопходно је извршити снимање "нултог" стања пре почетка извођења радова на изградњи аутопута, (ваздух, подземне и површинске воде, пољопривредно земљиште);
- дефинисање мониторинга и мера заштите животне средине у зони непосредног утицаја аутопута.

6.6. Инвестициони пројекат социо – економског развоја

Инвестициони пројекат социо-економског развоја је покренут на основу споразума између општине Лајковац и РБ Колубара. Циљ пројекта је максимално искоришћавање социо-економских потенцијала општине у функцији квалитета живота становника (становање, запошљавање, снабдевање, културно забавни и рекреативни садржаји).

Основне пројектне активности подразумевају:

- Обезбеђивање ангажовања респектабилних и репутабилних професионалаца на реализацији програма.
- Коришћење савремених аналитичких метода за креирање нових пројеката
- Дефинисање циљаних профила социо-економског развоја општине Лајковац у наредном развојном периоду од 10 година.
- Континуирани дијалог са руководећим структурама ЕПС-а и РБ „Колубара“
- Константан рад на обезбеђивању финансирања из додатних извора који не задиру у структуру буџетских средстава општине (РБ Колубара, Државни развојни фондови, Европски приступни фондови, Развојни инвеститори)
- Правовремено препознавање и респектовање у свим планским документима од републичког до локалног нивоа свих значајних позиција инвестиционог пројекта са уважавањем визије уређења Колубарског басена по завршетку рударских радова.
- Инвестициони пројекат се реализује методом директног приступа релевантним факторима за његову реализацију, отвореном комуникацијом у реалном времену.

Поглавље 7: МОГУЋИ ОДГОВОРИ

Општина Лајковац има следеће потенцијале за одрживи привредни развој:

- природни ресурси - резерве угља на површинском копу "Тамнава – Западно поље";
- резерве кречњака на отвореним и истраженим експлоатационим пољима – локалитет Непричава, где постоје две техничко-технолошке целине: површински коп "Непричава" и погон за производњу хидратисаног креча; каменолом "Остреш"; каменолом "Јеринин град", лежиште кварцног шљунка и песка "Боговађа" у Боговађи и "Палеж" у Пепељевцу;
- пољопривредно земљиште високе класе бонитета;
- повољан географски положај са магистралним и регионалним саобраћајницама које пролазе кроз територију општине и друге капиталне инфраструктурне системе (Ибарска магистрала, железничка пруга Београд - Бар, будући аутопут Београд - Јужни Јадран, планирани гасовод и др.);
- напуштени производни, складишни и други капацитети предузећа у стечају, који се реконструкцијом могу релативно лако оспособити за нове пословне програме, погоне МСП и сл.;
- активирања постојећих производних погона и инфраструктурно опремање нове индустријске зоне, посебно у погледу смештаја МСП, промовисања нових привредних садржаја;
- близина и доступност београдског тржишта за пласман пољопривредних и индустријских производа;
- природне, саобраћајне и просторне погодности за развој ексклузивних рекреативно-спортских и туристичких садржаја;

Основна ограничења за пуну економску валоризацију наведених потенцијала привредног развоја су следећа:

- монофункционална привредна структура са апсолутном доминацијом РБ "Колубара";
- недостатак кадрова одређених квалификација и вештина, наспрам општих проблема високе стопе незапослености;
- неповољни еколошки утицаји ширења површинских копова;
- загађивања животне средине прекомерним емисијама из рударско-енергетских објеката;
- спорост процеса реструктурирања јавних предузећа, у првом реду РБ "Колубара", вишкови запослених радника, недостатак средстава за инвестиције и др.;
- слаба заинтересованост локалног становништва за приватну иницијативу и тражење посла изван РБ "Колубара";
- недовољна подршка развоју приватног предузетништва;
- константан, у догледно време тешко решив проблем са обезбеђењем квалитетне пијаће воде за сеоска насеља и технолошке воде за привредне погоне;
- никаква комунална опремљеност већине сеоских насеља (недостаје квалитетно водоснабдевање, саобраћајнице, одвођење отпадних вода и др.);
- развојни и демографски проблеми пољопривреде и села (уситњеност земљишних поседа, слабо обезбеђивање и организовање откупа и тржишта за пласман пољопривредних производа, учестала појава старачких домаћинстава и др.);
- недостатак средстава за инвестиције у развој.

Поглавље 8: SWOT АНАЛИЗА

Ова анализа представља алат за идентификацију могућих предности општине Лајковац у односу на компаративне системе. При овој анализи треба имати у виду да су:

- Снаге - средства и фактори који заједници осигуравају предност у односу на друге
- Слабости – фактори или трендови који представљају слабости или ограничења
- Могућности – оно што је корисно за развој, што се може искористити ради реализовања развојних шанси
- Претње – неповољни трендови који воде смањењу динамике развојних акција

Реализација стратешких циљева не може се постићи само линеарним следом активности. Многи фактори који делују паралелно и истовремено утичу на процес њене примене и реализације, и они могу да успоре или убрзају достизање циљева. Ови фактори могу потицати из унутрашњег или међународног окружења и могу се манифестовати у различитим периодима и на различите начине. Генерално говорећи, у свом приступу развоју сектора саобраћаја, општина Лајковац треба да искористи предности и прилике које јој се указују, отклони слабости и покуша да избегне претње које јој стоје на путу.

Инфраструктура

Снаге

- Повољан географски положај и ниво развоја саобраћајне мреже
- Разграната мрежа регионалних и локалних путних праваца
- Железничко чвориште
- Постојећи инфраструктурни ресурси
- Дефинисан оквир за инфраструктурни коридор (који поштује европску и регионалну саобраћајну политику) и глобални циљеви

Слабости

- Дотрајала (у дужем временском периоду без значајнијег улагања у одржавање) путна мрежа и недостатак инфраструктурних објеката уз путну мрежу
- Недовољна искоришћеност железнице
- Недостатак искусног административног и стручног особља
- Инертност у навикама и пракси
- Недостатак финансијских средстава

Могућности

- Коришћење финансијских средстава (донација и кредита) за изградњу саобраћајне инфраструктуре
- Реконструкција постојеће путне мреже и изградња нових путних праваца
- Реконструкција пруге и улагање у железнички саобраћај
- Изградња аутопута
- Интереси ширег подручја за развој Основне регионалне мреже

Претње

- Немогућност привредног развоја због нефункционалног саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре
- Недостатак финансијских средстава (општина-Република) за реализацију пројеката везаних за саобраћајну инфраструктуру
- Главне Трансевропске мултимодалне приоритетне осе (Коридор IV и IVa) у непосредној близини територије Србије - на растојању од 50-100 km од Коридора X, у земљама које су од 2007. године чланице ЕУ
- Доминација политичког утицаја над професионализмом и стручношћу

Локална самоуправа

Снаге

- Добра техничка опремљеност општинске управе ИТ технологијом
- Развијен систем месних заједница
- Развијена међуопштинска сарадња
- Добра комуникација са грађанима
- Постојање ЈП, ЈКП и Установа

Слабости

- Превелики број запослених у јавном сектору - установама
- Неадекватан стручни кадар у јавном сектору
- Непостојање општинске имовине
- Недостатак средстава од приватизације
- Неадекватна техничка опремљеност ЈП и ЈКП
- Недостатак искусних менаџера и стратешког начина размишљања
- Недовољно познавање страних језика и терминологије

Могућности

- Проширење надлежности локалне самоуправе
- Доношење закона о повраћају општинске имовине
- Маркетиншка промоција општине у циљу привлачења инвестиција
- Увођење међународних стандарда у општинску управу, ЈП и ЈКП
- Оснивање центра за локални економски развој са канцеларијом за управљање пројектима при општинској управи

Претње

- Недовољна трансферна средства од стране Републике
- Одлив високошколског кадра

Привреда

Снаге

- Погодан географски положај
- Природни ресурси
- Постојање индустријских зона
- Културно – историјско наслеђе
- Искоришћавање биообновљивих ресурса

Слабости

- Уситњеност пољопривредних поседа
- Слаб маркетинг приватних предузећа
- Недовољно инвестиција
- Недостатак смештајних капацитета
- Недостатак кадрова за развојне пројекте
- Низак ниво разумевања економских законитости

Могућности

- Јавно – приватна партнерства
- Развој и промоција индустријске зоне
- Развој кооператива, задруга и удружења
- Близина великих потрошачких центара
- Транзитни туризам

Претње

- Одлив високошколског и стручног кадра
- Даље пропадање села
- Губитак земљишта услед ширења копова РБ Колубара
- Даља централизација привредних и финансијских токова

Електропривреда Србије-РБ "Колубара"

Предности, слабости, могућности и претње за развој локалне економије у зависности од ЕПС-а:

Снаге

- Необновљиви ресурси - лежиште угља, за развој рударства и енергетике
- Обновљиви ресурси - пољопривредно земљиште и воде, за развој пољопривреде и туризма
- Изграђени производни, инфраструктурни и услужни капацитети
- Традиција рударске и енергетске делатности
- Високостручни и образован кадар
- Близина научних и образовних институција
- Лидер у производњи угља – РБ"Колубара"
- Развој МСП
- Изграђени инфраструктурни садржаји, комуналне и јавне службе
- Подршка државних институција развоју рударства и електро-привреде

Слабости

- Застарела технологија
- Еколошки проблеми и угроженост животне средине
- Слабо развијено приватно предузетништво и МСП
- Незавршено реструктурирање и приватизација предузећа
- Недостатак воде за пиће
- Недовољна улагања у развој и изостанак нових технологија
- Релативно висока незапосленост
- Лоше одржавање инфраструктуре
- Нефункционално јавних служби на сеоском подручју
- Недостатак појединих врста кадрова, углавном високостручних
- Проблеми у насељима ради пресељења становништва

Могућности

- Потпуно искоришћавања природних ресурса угља и пратећих минералних и техногених сировина
- Реализација пројеката у области привреде, инфраструктуре, екологије
- Развој МСП у свим делатностима
- Активирање туристичких потенцијала и развој туризма
- Подстицај пољопривредној производњи (сточарство, пластеници, воће и др.)
- Развој разних услуга
- Развој прерађивачких капацитета
- Јачање невладиног сектора
- Побољшање квалитета урбане и руралне средине
- Привлачење страних инвеститора

Претње

- Динамика реструктурирања и приватизације
- Даље угрожавање животне средине због очекиваног интензивног развоја производње и прераде угља
- Недостатак млађег, високообразованог, стручног становништва услед економских проблема (незапослености, сиромаштва)
- Демографско пражњење села
- Недостатак менаџерског кадра
- Неразвијена предузетничка култура
- Недовољно коришћење дела производних и услужних капацитета
- Нерешавање проблема водоснабдевања
- Деградирано и загађено пољопривредно земљиште у појединим деловима басена

Визија

Лајковац 2015. године је модерна општина спремна да се интегрише у савремене европске токове са:

- развијеном привредом, туризмом и предузетништвом
- изграђеном квалитетном и модерном инфраструктуром
- високим степеном енергетске ефикасности
- очуваном животном средином
- високим степеном запослености и без сиромаштва
- ефикасном општинском администрацијом
- очуваним културно – историјским наслеђем

Поглавље 9: СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

Визија економски ефикасне и одрживе заједнице захтева утврђивање приоритета као уопштених дугорочних циљева чијом реализацијом ће се достићи основни циљ – одрживи развој општине Лајковац.

Узимајући у обзир резултате добијене на основу социоекономске и SWOT анализе утврђени су следећи стратешки циљеви:

- Квалитетно и квантитетно унапредити саобраћајну инфраструктуру
- Успоставити модерну и ефикасну локалну самоуправу
- Достићи одржив економски развој

Поглавље 10: СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

10.1. Саобраћајна инфраструктура

Специфични циљ 1. Развој саобраћајне инфраструктуре

Програми и пројекти:

- Израда комплетне урбанистичко планске – документације и усклађивање програма развоја саобраћајне инфраструктуре са постојећим или пројектима у припреми којима се стварају услови за локални развој (ауто пут, бизнис инкубатори, пословни простор) и унапређење квалитета живота становништва (заштитне ограде, паркирање, локални превоз, притуп за лица са посебним потребама и сл.).
- Израда плана измештање регионалних и локалних путева у складу са динамиком измештања насеља, а као последица развоја површинских копова и индустријско-енергетског комплекса и изградње аутопута Београд – Јужни Јадран;
- Покренути иницијативу за доношење одговарајућих одлука и аката неопходних за поступак измештање теретног саобраћаја ван центра града;
- Изградња привремених деоница локалних путева у фази активирања површинских копова и изградњи аутопута;
- Развој интерне мреже саобраћајница на целој територији општине како би се време транспорта путника и роба свело у оптималне оквире;

10.2. Локална самоуправа

Специфични циљ 1. Успостављање одговарајућег пословног окружења

Програми и пројекти:

- Измена постојећих аката о организацији и ситематизацији локалне управе, јавних предузећа и установа како би се унапредила ефикасност локалне самоуправе.
- Ажурирање земљишних књига и података о имовини.
- Маркетиншка промоција општине у циљу привлачења инвестиција и обезбеђивања кредита и донација
- Израда Веб презентације на енглеском језику и њено редовно унапређивање
- Успостављање и одржавање редовног контакта и ближе сарадње са министарствима, агенцијама, потенцијалним донаторима и партнерима у циљу привлачења инвестиција.

Специфични циљ 2. Унапредити ефикасност општинске администрације

Програми и пројекти:

- Успоставити систем електронског пословања општинске управе, јавних предузећа и установа

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- Организовати стручно оспособљавање радника општинске управе, јавних предузећа и установа за ефикасно коришћење нових технологија
 - Израда јединственог информационог система за повезивање и координацију рада јавних и јавно комуналних предузећа
 - Успоставити редовно и ажурно обавештавање о промени локалних регулатива електронским и другим путем (медији, јавне расправе)
- Унапређење квалитета рада и стручно усавршавање општинских службеника
 - Припрема програма стручног усавршавања, образовања и оспособљавања општинских службеника
 - Едукација општинских службеника за употребу страних језика
 - Едукација општинских службеника о стандардима и нормама ЕУ
 - Едукација општинских службеника о припреми и вођењу пројеката
 - Оснивање општинске канцеларије за управљање пројектима
- Унапређење транспарентности рада општинске управе кроз побољшање услова за непосредно учешће грађана у процесу доношења одлука
 - Успостављање редовнијег и квалитетнијег обавештавање грађана о могућностима за учешће у процесу доношења одлука (јавне расправе, округли столови и сл.)
 - Побољшање сарадње са невладиним организацијама и медијима у процесу доношења одлука

Специфични циљ 3. Унапредити квалитет и квантитет јавно – комуналних услуга

Програми и пројекти:

- 3.1. Израда елабората о економској оправданости проширења комуналних услуга у приградским насељима и селима

10.3. Привредни развој

Специфични циљ 1. Повећати конкурентности локалне привреде

Програми и пројекти:

- Јачање малих и средњих предузећа и предузетништва
 - Израда и доношење плана развоја МСП
 - Израда и вођење базе података о привредним субјектима у општини
 - Подстицај удруживању, регионалном и међународном повезивању локалне привреде
- Унапређење пословног окружења

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- Подстицај развоју кластера и промоција предности
- Подстицај развоју породичних послова и омладинског предузетништва
 - Подршка развоју омладинског предузетништва
 - Подршка очувању и развоју старих заната и домаће радиности
- Развој приватно – јавних партнерстава и економске инфраструктуре
 - Оснивање бизнис инкубатора
 - Израдити инвентар економских ресурса општине

Специфични циљ 2. Ојачати пољопривреду и рурални развој

Програми и пројекти:

- . Процена постојећих пољопривредних и руралних ресурса
 - Израда регистра пољопривредних газдинстава на територији општине
 - Израда плана развоја пољопривреде на територији општине са акцентом на најбољу производну праксу и традицију
- Подстицај уједначеном руралном развоју
 - Подстицај формирању и јачању пољопривредних задруга и кооператива,
 - регионалном и међународном повезивању у циљу унапређења пољопривредне производње
- Диверсификација агро економије
 - Подстицај развоју предузетништва на селу ослоњеном на кориштење доступних ресурса и сировина
 - Подршка развоју капацитета за прераду и паковање производа на пољопривредним газдинствима
- Развој руралне инфраструктуре
 - Израда и спровођење плана фазне изградње система за наводњавање и неопходне путне мреже кроз пољопривредно земљиште

Специфични циљ 3. Унапредити туризам коришћењем локалних потенцијала

Програми и пројекти:

- Развој туристичке понуде
 - Подршка становништву за бављење сеоском туризмом
 - Израда плана развоја излетничког, спортско рекреативног и ловног и риболовног туризма

Стратегија локалног одживог развоја општине Лајковац

- Израда туристичке понуде у вези са културно – историјском баштином и осталим потенцијалима Лајковца
- Изградња капацитета и подршка развоју транзитног туризма
- Промоција туризма
 - Израда и редовно ажурирање Веб презентације повећене туризму на општинском Веб сајту
 - Припрема и штампа промотивног туристичког материјала на српском и енглеском језику
 - Подршка учешћу локалне туристичке понуде на домаћим и међународним сајмовима

Специфични циљ 4. Образовање за економски раст и развој

Програми и пројекти:

- Образовање за потребе економског развоја
 - Едукација незапослених, жена, младих и социјално угрожених група о могућностима развоја предузетништва и породичног бизниса
 - Сарадња приватног и јавног сектора у области образовања ради преквалификације и обезбеђења неопходних кадрова
 - Едукација предузетника за пословање у условима међународне конкуренције
 - Подршка специјализованим програмима обуке за предузетнике (маркетинг, менаџмент, управљање квалитетом, примена нових технологија и др.)

10.4 Енергетика

Специфични циљ 1. Унапређење енергетске ефикасности на територији општине Лајковац

Програми и пројекти:

- Усвајање Студија оправданости
- Израда неопходне планске и пројектне документације
- Фазна имплементација пројеката
- Спровођење истражних радова на верификацији геотермалних водних потенцијала
- Изградња енергане на биогаз

10.5. Специфичности општине Лајковац

Специфични циљ 1. Координација рада са ЕПС – ом

Програми и пројекти

- Формирање стручног, интерресорног координационог тела од представника општине, предузећа ЕПС, других привредних субјеката, невладиних организација и заинтересованих грађана за праћење и координацију рада на пројектима од заједничког интереса;

Специфични циљ 2. Заштита животне средине

Програми и пројекти

- Израдити план мониторинга квалитета животне средине који би обухватио елементе дефинисане у Анексу 9, Процене утицаја на животну средину проширења копа "Тамнава-Западно поље", део који се односе на ЕПС, и план мониторинга квалитета животне средине на целој територији општине;
- Формирати информациони систем са свим параметрима и показатељима о стању животне средине, који би поред резултата локалног система мониторинга водио евиденцију података и из извора градских и републичких надлежних институција;
- Обезбедити редовно информисање јавности о проблемима заштите животне средине подручја;

Специфични циљ 3. Инвестициони пројекат развоја социо-економског статуса општине Лајковац

Програми и пројекти

- Завршетак започетих инвестиционих радова на објектима јавне и комуналне инфраструктуре (основне школе, стадион, спортска хала, обданиште, главни колектор отпадних вода и веза са њим, локалних и некатегорисаних путева, водоводне и канализационе мреже са третманом отпадних вода за преостала насеља у општини итд.)
- Санација постојеће индустријске зоне и економских локација на којима се очекује наставак привредних активности ван територије индустријске зоне
- Инфраструктурно опремање Индустријске зоне 2 Непричава на потезу будуће петље ауто-пута Београд – Јужни Јадран
- Изградња и опремање спортско-рекреативног центра водених спортова
- Истражни радови на верификацији геотермалних водних потенцијала
- Изградња енергане на биогаз
- Увођење чистије производње и повећање енергетске и сировинске ефикасности
- Пројекат топлификације Лајковца
- Пројекат гасификације индустријских зона и насељеног места Лајковац
- Агро бизнис центар
- Инфраструктурно опремање локација за будућа расељавања становника из зоне копа Тамнава-Западно Поље и нове димензије културе становања мештана општине
- Туристичка мапа Лајковца
- Изградња и опремање старачког дома
- Изградња едукационог центра ИТ технологија интернатског типа
- Занављање ловних ревира